

Algemeen ambtsbericht Eritrea

Datum oktober 2019

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Directie Sub-Sahara Afrika Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

	Colofon	2
	Inhoudsopgave	3
	Inleiding.....	5
1	Landeninformatie	7
1.1	Politieke ontwikkelingen	7
1.2	Relatie tot het buitenland	9
1.2.1	Multilaterale ontwikkelingen.....	10
1.2.2	Bilaterale ontwikkelingen.....	10
1.3	Documenten	14
1.3.1	Identiteitskaart voor scholieren.....	14
2	Veiligheidssituatie	16
2.1	Wijzigingen ontwikkelingen.....	16
2.2	Situatie aan de grenzen.....	17
3	Mensenrechten	19
3.1	Juridische context.....	21
3.1.1	Internationale verdragen en Protocollen	21
3.1.2	Grondwet	22
3.1.3	Overige nationale wetgeving.....	23
3.2	Naleving en schendingen.....	25
3.2.1	Vrijheid van meningsuiting	25
3.2.2	Vrijheid van godsdienst	27
3.2.3	Bewegingsvrijheid	29
3.2.4	Rechtsgang.....	31
3.2.5	Arrestaties en detenties.....	32
3.2.6	Mishandeling en foltering.....	33
3.2.7	Verwijningen en ontvoeringen	34
3.2.8	Buitengerechtigde executies en moorden	34
3.2.9	Doodstraf	34
3.3	Positie van specifieke groepen.....	34
3.3.1	Leden van oppositiepartijen/politieke activisten.....	34
3.3.2	Etnische minderheden.....	35
3.3.3	Religieuze minderheden	36
3.3.4	Vrouwen.....	36
3.3.5	LHBT.....	37
3.3.6	Alleenstaande minderjarigen.....	37
3.3.7	National Service	38
4	Vluchtelingen en ontheemden	42
4.1	Ontheemden en vluchtelingenstroom	43
4.2	Opvang in de regio	43
4.3	Activiteiten internationale organisaties	48
4.4	Terugkeer.....	50
4.4.1	Terugkeer uit westerse landen	51
5	Mensenhandel	54

6	Bijlagen	58
6.1	Kaart van Eritrea	58
6.2	Geraadpleegde bronnen	59
6.3	Nieuwsbronnen	60
6.4	Websites	61
6.5	Gebruikte afkortingen	62

Inleiding

Dit algemeen ambtsbericht beschrijft de situatie in Eritrea, voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen afkomstig uit dat land en voor de besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Eritrese asielzoekers. Dit algemeen ambtsbericht is een actualisering van het eerdere algemeen ambtsbericht Eritrea dat in juni 2018 verscheen en de periode van januari 2017 tot en met mei 2018 besloeg. De nieuwe versie beslaat de periode van juni 2018 tot en met september 2019. Het ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de in de *Terms of Reference* (ToR) gestelde vragen en genoemde aandachtspunten. Deze ToR is opgesteld in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid en is vastgesteld op 22 maart 2019.

Dit algemeen ambtsbericht is gebaseerd op informatie uit openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende (inter-)nationale, (niet-)gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst.

Bovendien liggen bevindingen in de regio en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging te Khartoum en Addis Abeba aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In juni 2019 vond een *fact-finding* missie plaats naar Eritrea en Ethiopië. Daar werd gesproken met vertegenwoordigers van bovengenoemde organisaties en vluchtelingen in het kamp Hitsats in Noord-Ethiopië. In dit rapport wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen en naar vertrouwelijke bronnen indien informatie op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk één wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek gebied en de relatie van Eritrea tot het buitenland. Tevens wordt ingegaan op identiteitsdocumenten. In hoofdstuk twee wordt vervolgens de veiligheidssituatie in Eritrea geschetst. Hoofdstuk drie beschrijft de mensenrechtensituatie gevolgd door de beschrijving van de naleving dan wel schending van de mensenrechten. Ten slotte wordt in dat hoofdstuk de positie van specifieke groepen belicht. In hoofdstuk vier komen de opvang van vluchtelingen en ontheemden, terugkeer en de activiteiten van internationale organisaties aan de orde. Hoofdstuk vijf is gewijd aan het onderwerp mensenhandel.

1 Landeninformatie

Het vredesakkoord tussen Eritrea en Ethiopië, getekend op 9 juli 2018, vormde een belangrijke politiek-historische gebeurtenis in de verslagperiode. Met name de hervatting van directe vluchten tussen Asmara en Addis Abeba, het herstel van het telefoonverkeer tussen beide landen en de heropening van een aantal grensposten leidden tot een euforische stemming in beide landen. Het openen van de grens ging gepaard met veel onduidelijkheid: er was slechts zeer beperkte regulering. Mede daardoor verlieten in een periode van circa zes maanden naar schatting ongeveer vijftigduizend personen Eritrea. De aanvankelijke euforie en hoop rond het tekenen van dat vredesakkoord hebben inmiddels veel van hun glans verloren; een jaar later is er in Eritrea nog geen sprake van binnenlandse hervormingen. Eind april 2019 werd de laatste landgrenspost met Ethiopië gesloten. Daarmee is alleen de luchtverbinding tussen Addis Ababa en Asmara nog open.

1.1 Politieke ontwikkelingen

De politieke situatie in Eritrea kenmerkt zich door haar vrijwel onveranderlijke karakter. Sinds zijn benoeming in 1993 staat president Isaias Afwerki aan het hoofd van de wetgevende macht (*Transitional National Assembly*) en de uitvoerende macht (*State Council*). Een scheiding der machten ontbreekt derhalve. De in 1997 geratificeerde grondwet is nog niet in werking getreden. De presidents- en parlementsverkiezingen zijn voor onbepaalde tijd uitgesteld.¹

Ook in deze periode bleven president Afwerki en de enige politieke partij in Eritrea, de *People's Front for Democracy and Justice* (PFDJ), de politiek domineren. De president wordt bijgestaan door een kleine groep adviseurs en hoge militairen. Kritische geluiden worden zo veel mogelijk in de kiem gesmoord. Zo werd op 16 september 2018 Berhane Abrehe, voormalig minister van Financiën, opgepakt door veiligheidsagenten. De arrestatie volgde kort na de publicatie van zijn boek waarin hij zich kritisch uitliet over de regering (zie ook paragraaf 4.2.1).² Op 19 december 2018 werd een aanslag gepleegd op voormalig minister van Defensie Sebat Ephrem. Er is weinig bekend over de toedracht.³

Er bestond enige speculatie over mogelijke onenigheid binnen de PFDJ. Het is onduidelijk of de strubbelingen binnen de partij gewoon een afspiegeling zijn van de traditionele verdeel-en-heers-tactiek van president Afwerki of diepere agitatie in verband met verschillen over hervorming of het beperken van mogelijkheden voor persoonlijke verrijking.⁴

De politieke oppositie lijkt zich vooral buiten Eritrea op te houden. Toch maken enkele bronnen melding van het feit dat rond *Independence Day* anti-regerings leuzen zijn gesignaleerd op plekken in Asmara. Tevens werden er pamfletten verspreid.⁵

¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, juni 2018

² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, juni 2018; Human Rights Watch, *UN: Philippines, Eritrea Don't Belong on Rights Council*, 11 oktober 2018; European External Policy Advisors, *Berhane Abrehe arrested in Eritrea*, 18 september 2018.

³ Eritrea Hub, *Behind the assassination attempt against General Sebat Ephrem*, 13 februari 2019.

⁴ Oxford Analytica, *Regional shifts will not slow migration from Eritrea*, 17 juni 2019.

⁵ CNN, *The social media campaign that aims to topple leader of Africa's North Korea*, 14 juni 2019; Vertrouwelijke bron 11 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 11 juni 2019.

Het vredesakkoord met Ethiopië deed bij velen de hoop opleven dat binnenlandse hervormingen aanstaande waren. Die hoop is gaandeweg de verslagperiode grotendeels verdwenen. Belangrijke verschuivingen in het Eritrese buitenlandse beleid worden niet weerspiegeld in de binnenlandse arena. Het wantrouwen onder de bevolking lijkt te zijn toegenomen omdat de verwachtingen van interne politieke hervormingen niet zijn gerealiseerd.⁶

Tijdens zijn toespraak op *Independence Day* op 24 mei 2019 gaf president Afwerki aan dat 'de focus gericht moet zijn op de geduldige beoordeling van de zich ontvouwende realiteit'.⁷ Dat leidde bij internationale waarnemers tot de conclusie dat snelle hervormingen niet te verwachten zijn.⁸ Intussen raakte de bevolking gefrustreerd en concludeerde dat alles weer terug bij af was. Een bron meldt dat de frustratie onder Eritreeërs zich bijvoorbeeld uit in de *#yiaki campagne*. Een campagne die via sociale media een poging doet het volk te mobiliseren en op die manier druk uit te oefenen op de regering in Eritrea.⁹ Een TV-zender genaamd Assena Satellite TV ondersteunt de campagne. Assena is volgens een bron de eerste tv-zender met van de regering onafhankelijk Eritrees nieuws, die te ontvangen is in Asmara. Een andere zender genaamd Erisat, zou vanaf 1 april 2019 uitzendingen verzorgen die ook in Eritrea te ontvangen zijn.¹⁰

Vrede

Op papier bestond de vrede tussen Eritrea en Ethiopië al veel langer dan de zomer van 2018. In december 2000 werd het vredesakkoord van Algiers ondertekend. Ethiopië weigerde echter twee jaar later de definitieve uitspraak van een grenscommissie te aanvaarden. Die definitieve uitspraak hield onder andere in dat Ethiopië betwiste gebieden, waaronder de stad Badme, zou overdragen aan Eritrea. Sindsdien was sprake van een zogenaamde *no war, no peace* situatie tussen beide landen. Op 9 juli 2018 kwamen Eritrea en Ethiopië tijdens een bezoek van premier Abiy aan Asmara overeen het sinds 1998 bestaande conflict tussen beide landen te beëindigen. Het bezoek werd met grote opwinding begroet binnen Eritrea, in de verwachting dat de overeenkomst de door het conflict gescheiden families en gemeenschappen in staat zou stellen weer normaal contact met elkaar te hebben, vooral in het grensgebied. Een concrete uitkomst van de toenadering tussen beide landen was dat het directe telefoonverkeer tussen beide landen werd hersteld. Ook volgde de aankondiging dat er een dagelijkse vliegverbinding tussen Asmara en Addis Ababa tot stand zou komen. Op 9 juli 2018 tekenden Abiy en Afwerki een *Joint Declaration of Peace and Friendship*.¹¹

De vrede tussen Eritrea en Ethiopië bleek ook een positieve uitwerking te hebben op de relatie met andere landen in de Hoorn van Afrika. Op 6 september 2018

⁶ Oxford Analytica, *Regional Shifts will not slow migration from Eritrea*, 17 juni 2019.

⁷ Eritrea Ministry of Information, Shabait.com, keynote Adress by President Isaias Afwerki, 28th Independence Anniversary Asmara, 24 mei 2019.

⁸ Vertrouwelijke bron, 10 juni 2019.

⁹ Vertrouwelijke bron, 7 mei 2019; Al-Jazeera, *Eritreans have peace, now they want freedom*, 24 mei 2019; *Yiaki* betekent genoeg. CNN, *The social media campaign that aims to topple leader of Africa's North Korea*, 14 juni 2019.

¹⁰ Information Forum for Eritrea <https://www.ife-ch.org/news/first-opposition-media-channel-inside-eritrea/> geraadpleegd op 7 augustus 2019.

¹¹ The New Arab, *Ethiopian Airlines to operate daily flights to Eritrea*, 10 juli 2018; BBC News, *Eritrea and Ethiopia to re-establish diplomatic ties*, 9 juli 2018; Reuters, *Direct telephone connection restored between long-time foes Ethiopia and Eritrea*, 8 juli 2018; Het vredesakkoord bestaat uit vijf onderdelen: 1) de oorlog is beëindigd; 2) samenwerking op politiek, economisch, sociaal, cultureel en veiligheidsgebied; 3) transport, handel en telecommunicatie worden hervat, diplomatieke activiteiten en betrekkingen worden herstart; 4) het grensbesluit wordt geïmplementeerd en 5) samenwerking om regionale stabiliteit, ontwikkeling en samenwerking te bevorderen. Eritrea-Ministry of Information, *Joint Declaration of Peace and Friendship between Eritrea and Ethiopia*, 9 juli 2018, <http://www.shabait.com>, geraadpleegd op 6 februari 2019.

tekenden Eritrea, Ethiopië en Somalië een tripartite overeenkomst. De overeenkomst behelst onder andere nauwere samenwerking tussen de drie landen om veiligheid en vrede te bevorderen. Op dezelfde dag reisden de leiders van de drie landen door naar Djibouti. Eritrea heeft ook met Djibouti een langdurig conflict over omstreden grensgebieden (zie paragraaf 1.2).¹²

Op 11 september 2018 openden Ethiopië en Eritrea voor het eerst in twintig jaar hun landsgrenzen. Premier Abiy en president Afwerki waren aanwezig bij ceremoniën bij de grensovergang van Zalambessa (richting de Eritrese haven Massawa) en Bure (richting de Eritrese haven Assab). De leiders verklaarden dat zij waren begonnen met het vernietigen van de loopgraven van waaruit hun soldaten elkaar de afgelopen twintig jaar hadden bespied en dat beide zijden zouden beginnen met het terugtrekken van troepen langs de grens. Op 18 september 2018 tekenden beide leiders in Jeddah een (ceremonieel) vredesakkoord.¹³

Op 23 april 2019 sloot Eritrea de laatste open landsgrenspost met Ethiopië (Bure). Eerder waren de grensposten met Zalambessa, Rama en Humera gesloten (zie ook paragraaf 2.2).¹⁴

1.2 Relatie tot het buitenland

Blijkens een rapport van de speciale VN-rapporteur voor de mensenrechten,¹⁵ Daniela Kravetz, heeft Eritrea in de verslagperiode de betrekkingen met haar buurlanden verbeterd. Eritrea heeft daarnaast deelgenomen aan pogingen integratie en economische betrekkingen in Oost-Afrika te bevorderen en een toegenomen bereidheid getoond de bilaterale betrekkingen met verschillende landen te normaliseren. Verschillende delegaties, diplomaten en parlementsleden uit diverse landen hebben Asmara in de verslagperiode bezocht. De VN-Veiligheidsraad heeft op 14 november 2018 unaniem besloten om na bijna tien jaar een wapenembargo en andere sancties tegen Eritrea op te heffen. De relatie tussen de regering van Eritrea en de speciale rapporteur bleef overigens moeizaam. De regering van Eritrea bleef gekant tegen het speciale mandaat van de rapporteur en weigerde haar toegang te verlenen tot het land.¹⁶

¹² Africanews, *Ethiopia, Eritrea, Somalia pact boost for regional peace, devt: EU*, 6 september 2019; Deutsche Welle, *The road to peace? Diplomatic ties strengthen in the Horn of Africa*, 6 september 2018; Reuters, *Djibouti, Eritrea agree to normalise ties strained since 2008*, 7 september 2018.

¹³ Oxford Analytica, *Ethiopia-Eritrea border opening will boost peace hopes*, 12 september 2018; Volgens een vertrouwelijke bron wordt de bijeenkomst in Jeddah het geïnterpreteerd als een ceremoniële bevestiging van wat de leiders zelfstandig al tekenden. Vertrouwelijke bron, 5 juli 2019; AfricaNews, *Ethiopia-Eritrea peace: Two gold medals, twin pacts and two regions*, 25 juli 2019.

¹⁴ Vertrouwelijke bron, april 2019; Africanews, *Eritrea shuts all borders with Ethiopia-unilaterally*, 23 april 2019.

¹⁵ Speciale rapporteurs bij de Verenigde Naties zijn deskundigen die zijn aangesteld om onderzoek te doen naar een bepaald onderwerp of land en daarvan verslag uit te brengen aan de secretaris-generaal van de VN of de VN-Mensenrechtenraad.

¹⁶ United Nations, General Assembly, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019; Daniela Kravetz werd in oktober 2018 aangesteld, zij verving Sheila B. Keetharuth die sinds oktober 2012 optrad als speciale VN-rapporteur voor de mensenrechten (zie ook hoofdstuk 3). United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/CountriesMandates/ER/Pages/SREritrea.aspx>, geraadpleegd op 19 augustus 2019; The New York Times, *U.N. lifts sanctions on Eritrea, but keeps Somalia Arms Embargo*, 15 november 2018; NRC, *Veiligheidsraad heeft na negen jaar sancties tegen Eritrea op*, 14 november 2018.

1.2.1 *Multilaterale ontwikkelingen.*

VN-Mensenrechtenraad

Op 12 oktober 2018 is Eritrea, naast zeventien andere landen, verkozen tot lid van de VN-Mensenrechtenraad (*Human Rights Council*). De verkiezing gebeurde door 193 leden van de Algemene Vergadering. De VN-Mensenrechtenraad telt 47 leden en zetelt in Genève. Het orgaan ziet toe op de naleving van de verdragen voor de mensenrechten. De verkiezing van Eritrea bleek niet onomstreden. Zo deed Human Rights Watch een oproep tegen te stemmen.¹⁷

Khartoum-proces

Van 6 tot 8 maart 2019 vond tijdens een bijeenkomst in Asmara de overdracht plaats van het voorzitterschap van het Khartoum-proces. Scheidend voorzitter Italië droeg de hamer over aan Eritrea.¹⁸ De EU-Hoorn van Afrika migratiedialoog (het zogenaamde "Khartoum Proces") is opgericht in 2014 ter bevordering van samenwerking tussen EU en Afrikaanse landen op het gebied van migratie, met een focus op bestrijding mensensmokkel en –handel.¹⁹

Ten tijde van de overdracht van het voorzitterschap aan Eritrea plaatsten enkele nieuwsbronnen kanttekeningen bij deze rol voor dat land. Er zijn namelijk berichten dat Eritrese overheidsfunctionarissen zelf betrokken zijn bij mensenhandel, aldus de geraadpleegde bronnen.²⁰

Intergovernmental Authority on Development (IGAD)

IGAD is een intergouvernementele organisatie van Oost-Afrikaanse landen.²¹ Eritrea is weliswaar lid van IGAD, maar het Eritrees wantrouwen ten aanzien van multilaterale fora blijft bestaan: Eritrea lijkt zich slechts beperkt te interesseren in actief lidmaatschap van de IGAD.²² Eritrea ziet weinig heil in de organisatie als deze niet grondig wordt herzien. Pas dan zal Eritrea weer actief lid worden.²³

1.2.2 *Bilaterale ontwikkelingen*

Ethiopië

De ontwikkelingen met betrekking tot de verhoudingen met Ethiopië zijn hierboven reeds uiteengezet. Met het vredesakkoord als belangrijkste ontwikkeling.

Sudan

Begin 2018 kondigde Sudan de noodtoestand af in onder andere de staat Kassala en sloot de grens met Eritrea. Er werden troepen aan de grens gestationeerd en Eritrea

¹⁷ United Nations, *General Assembly Elects 18 Member States to Human Rights Council, Allowing Vote by 3 Member States in Article 19 Exemption over Financial Dues*, 12 oktober 2018; Deutsche Welle, *Eritrea in the UN Human Rights Council: Fox guarding the henhouse*, 27 juni 2019; Human Rights Watch, *UN: Philippines, Eritrea Don't Belong on Rights Council*, 11 oktober 2018.

¹⁸ The African Union, *Eritrea took over the chairmanship of the Khartoum process*, 9 maart 2019.

¹⁹ Khartoum Process, <https://www.khartoumprocess.net/>, geraadpleegd op 26 maart 2019.

²⁰ The Conversation, *Concerns over Eritrea's role in efforts by Africa and EU to manage refugees*, 28 november 2018; Mirjam van Reisen & Munyaradzi Mawere, *Human Trafficking and Trauma in the Digital Era: The Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea*, 2017; Euractiv, *Eritrea an open-air prison, EU indifferent*, 8 maart 2019; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2018 Country Report-Eritrea*, 2018.

²¹ De actieterreinen van de IGAD zijn voedselveiligheid, milieubescherming, vrede en veiligheid, economische samenwerking en regionale integratie en sociale ontwikkeling. IGAD, <https://igad.int/>, geraadpleegd op 4 september 2019.

²² Vertrouwelijke bron, 26 april 2019.

²³ Vertrouwelijke bron, 7 mei 2019.

werd beschuldigd van het steunen van gewapende oppositiegroepen. Door de grenssluiting bekoelde de relatie tussen beide landen.²⁴

President Al-Bashir kondigde op 31 januari 2019 aan dat de grenzen wat Sudan betreft weer geopend waren, van Eritrese zijde bleef de grens gesloten.²⁵ Het binnenlands verzet tegen president Al-Bashir, dat in december 2018 begon, liep begin april 2019 uit op massabetogingen van honderdduizenden mensen in het hele land. Demonstranten hielden vanaf 6 april 2019 onder andere een zitprotest in Khartoum.²⁶ Op 11 april 2019 schaarde het leger zich achter de demonstranten en schoof Al-Bashir opzij.²⁷

Op 19 mei, 24 juli en 22 augustus 2019 bezocht de Eritrese minister van Buitenlandse Zaken, Osman Saleh Mohammed, Khartoum. Hij had daar een ontmoeting met het hoofd van de militaire overgangsregering en sprak de hoop uit dat de politieke omwenteling in Sudan positief zou uitwerken op de verhoudingen tussen beide buurlanden. De minister van Buitenlandse Zaken sprak naar verluidt ook met vertegenwoordigers van de oppositie.²⁸ Eerder beschuldigde Asmara de afgezette president Al-Bashir ervan Eritrese islamitische bewegingen te ondersteunen en te werken aan destabilisatie van het land in samenwerking met Qatar en Turkije.²⁹ Vertegenwoordigers van de Sudanese overgangsregering brachten op hun beurt bezoeken aan Asmara op 14 juni en op 2 juli 2019. Inmiddels is er in Sudan sprake van een transitieperiode van 39 maanden, waarin een civiel geleide interim-regering werkt aan stabilisering en vestiging van een democratische rechtsstaat.³⁰

Djibouti

Hierboven is al opgemerkt dat Eritrea en Djibouti een langlopend grensconflict hebben. De verhoudingen zijn sinds 2008 verstoord na een kort grensconflict waarbij negentien Djiboutiaanse militairen vermist raakten. Op 17 september 2018 vond een ontmoeting plaats op het hoogste niveau in Jjddah, Saoedi-Arabië. Concrete opvolging van deze besprekingen ontbreekt tot op heden. Uit een brief van de Secretaris-Generaal van de VN van 19 februari 2019 blijkt dat Djibouti op het standpunt staat dat de onopgeloste verschillen met Eritrea een bedreiging vormen voor Djibouti zelf en voor internationale vrede en veiligheid. Daarom wil Djibouti dat het grensconflict met Eritrea wordt opgelost via een bindende internationale arbitrage. Djibouti blijft ook bezorgd over het lot van haar soldaten die nog steeds vermist worden als gevolg van het grensconflict tussen Djibouti en Eritrea van 10 tot 12 juni 2008. Djibouti heeft duidelijk haar belangstelling kenbaar gemaakt voor een zinvol bilaterale dialoog om tot een akkoord over deze kwesties te komen. Eritrea legt de nadruk op een 'holistische benadering' van de normalisering van alle interstatelijke betrekkingen in de Hoorn van Afrika en hoopt op meer vooruitgang op dit gebied, ook in haar betrekkingen met Djibouti.³¹

²⁴ Sudan tribune, *Sudan's al-Bashir reopens border with Eritrea*, 31 januari 2019; Vertrouwelijke bron, 5 juli 2019.

²⁵ Sudan Tribune, *Sudan's al-Bashir reopens border with Eritrea*, 31 januari 2019; Vertrouwelijke bron, 5 juli 2019.

²⁶ Radio Dabanga, *Sudan uprising: Thousands answer call for mass action across Sudan today* 6 april 2019; Vertrouwelijke bron, 2 april 2019; Al Jazeera, *Sudan: Security forces crack down on surging anti-Bashir protests*, 9 april 2019

²⁷ NRC, *Militairen doden betogers, staken dialoog met burgers*, 4 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 12 april 2019; Al Jazeera, *Sudan military seizes power from Omar al-Bashir: Full statement*, 11 april 2019.

²⁸ Sudan Tribune, *Eritrea hopes regime change in Sudan improves bilateral relations*, 20 mei 2019; Vertrouwelijke bron, 5 juli 2019.

²⁹ The Citizen, *Eritrea accuses Sudan, Qatar and Turkey of sabotaging relations with Ethiopia*, 4 april 2019; Sudan Tribune, *Sudan rejects Eritrean accusations of support to radical groups*, 5 april 2019.

³⁰ Vertrouwelijke bron, commentaar DAF, 2 september 2019.

³¹ UN, *Letter from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council*, S/2019/154, 19 februari 2019.

Golfstaten

De Golfstaten en landen in de Hoorn van Afrika halen hun onderlinge relaties steeds meer aan.³² In een commentaar over vrede in de Hoorn van Afrika wordt de vraag opgeworpen wie de werkelijke architecten van de toenadering tussen de voormalige aartsvijanden Eritrea en Ethiopië eigenlijk zijn. Waren het de staatshoofden van deze twee landen zelf, of toch eerder de Arabische geldschieters die met hun macht de twee tot elkaar hebben weten te brengen? Men spreekt zelfs van een *Pax Arabica*.³³ Een andere bron meldt echter dat de persoonlijke affiniteit tussen Abiy en Afwerki van groot belang is. De positie en expertise van Afwerki is voor Abiy van levensbelang', aldus een vertrouwelijke bron.³⁴

Naast de commerciële banden die vanouds bestaan tussen de Golf en de Oost-Afrikaanse havensteden speelt ook het strategisch belang van de landen rond de Rode Zee een belangrijke rol in de geopolitieke verhoudingen. De Qatar-crisis en de oorlog in Jemen hebben een sterke impact op de Hoorn van Afrika. Gelet op de oorlog in Jemen is de Hoorn van Afrika voor deze Golfstaten van groot militair-strategisch belang. De twee kampen, Saoedi Arabië/Verenigde Arabische Emiraten (VAE) aan de ene kant en Qatar/Turkije aan de andere kant proberen hun invloedssfeer te vergroten in de Hoorn van Afrika. Dit compliceert de onderlinge verhoudingen tussen de landen. Saoedi-Arabië en de VAE raakten betrokken bij de oorlog in Jemen uit angst voor de toenemende invloed van Iran in de regio. In die strijd zocht de door Saoedi-Arabië geleide coalitie een uitvalsbasis voor marineschepen en gevechtsvliegtuigen. Dat werd de havenstad Assab in Eritrea.³⁵

Met de VAE sloot president Afwerki in 2013 een overeenkomst over de Rode Zee haven in Assab. De VAE en Saoedi-Arabië hebben via een soort 'lease-constructie' recht op het gebruik van de haven en het vliegveld van Assab, om luchtaanvallen uit te voeren in Jemen aan de overzijde van de Rode Zee.³⁶

Europese Unie

Het belangrijkste instrument van de Europese Unie voor de ontwikkelingssamenwerking met Eritrea is het *European Development Fund* (EDF). Voor de periode 2016-2020 is een bedrag van tweehonderd miljoen euro toegewezen. Dit bedrag werd later teruggebracht naar 180 miljoen. De focus ligt op steun aan de energiesector en ondersteuning van het overheidsbestuur. De ondersteuning van de energiesector is volgens de Europese Commissie van cruciaal belang voor de Eritrese bevolking, omdat hierdoor een betere toegang tot sociale voorzieningen mogelijk wordt, waaronder scholen, ziekenhuizen en gezondheidscentra. De steun zal ook de landbouw en de ontwikkeling van visserij faciliteren. De steun van de EU voor *governance* is ontworpen met twee doelen: versterking van de Eritrese capaciteit om de overheidsfinanciën beter te beheren en om Eritrea te helpen de aanbevelingen uit de *Universal Periodic Review* (UPR) te implementeren.³⁷ Eritrea ontvangt ook steun uit het EU *Emergency Trust Fund for*

³² The Economist, *Why are Gulf countries so interested in the Horn of Africa?*, 16 januari 2019; Borkena, *Eritrea blasts Al-Jazeera over "campaigns of disinformation"*, 20 maart 2019.

³³ Foundation Max van der Stoel, *Arabische invloed als prijs voor de vrede in de Hoorn van Afrika?* 8 maart 2019. Vertrouwelijke bron, 7 mei 2019.

³⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, juni 2018; Reformatorisch Dagblad, *Welk belang de Golfstaten hebben bij vrede in Oost-Afrika*, 30 november 2018; Foundation Max van der Stoel, *Arabische invloed als prijs voor de vrede in de Hoorn van Afrika?* 8 maart 2019; AfricaNews, *Ethiopia-Eritrea peace: Two gold medals, twin pacts and two regions*, 25 juli 2019.

³⁵ Vertrouwelijke bron, 5 juli 2019.

³⁷ De *Universal Periodic Review* is het mechanisme van de Verenigde Naties waarin de mensenrechtenprestaties van alle 193 VN-lidstaten worden onderzocht. Dit proces staat in Nederland ook wel bekend als het "VN-mensenrechtenexamen"; Uiteindelijk is besloten het bedrag van 180 miljoen euro dat in 2015 is toegekend

Africa.³⁸ Zo bezocht de Commissaris voor internationale samenwerking en ontwikkeling Neven Mimica in februari 2019 Eritrea, waar hij voor een eerste project een bedrag van twintig miljoen euro beschikbaar stelde om de wegverbinding tussen de Ethiopische grens en de Eritrese havens te herstellen, met als doel de economische betrekkingen tussen Eritrea en Ethiopië te stimuleren en de vrede te consolideren.³⁹ Dit project kwam onder vuur te liggen nadat de *Foundation Human Rights for Eritreans*, een in Nederland gevestigde organisatie van Eritreeërs in ballingschap, aankondigde juridische stappen tegen de Europese Unie te ondernemen. Volgens de organisatie financiert de EU activiteiten in Eritrea waarbij dwangarbeiders worden ingezet. Dit is volgens deze organisatie een duidelijke schending van de mensenrechten en de naleving door de EU van internationale wettelijke verplichtingen. De organisatie zond de EU een brief waarin zij de EU vroeg onmiddellijk te stoppen met de financiële ondersteuning van het project.⁴⁰ Naar aanleiding van Kamervragen over de gang van zaken heeft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking onder andere geantwoord dat 'het project niet leidt tot meer dwangarbeid. Voor dit specifieke project financiert de EU alleen de aanschaf van materiaal en uitrusting die benodigd zijn voor de modernisering van een verbindingsweg met Ethiopië. Eritrea is al bezig met werkzaamheden aan deze verbindingsweg. Een deel van de mensen die aan het project werken, doet dat als dienstplichtige binnen de bestaande nationale dienstplicht, maar er werken ook technici van de overheid en mensen uit de lokale gemeenschap aan het project. Allen worden betaald voor hun arbeid', aldus de minister.⁴¹

Verenigde Staten

Op 3 maart 2019 bezocht een delegatie van drie congresleden uit de Verenigde Staten Asmara. Het was voor het eerst in veertien jaar dat een dergelijke Amerikaanse delegatie Eritrea bezocht. De congresleden spraken de hoop uit dat hervormingen zullen volgen, in het bijzonder op het gebied van mensenrechten.⁴²

Nederland

Eritrea heeft geen nieuwe Tijdelijk Zaakgelastigde (TZ) benoemd sinds het vertrek van de vorige TZ in januari 2018 nadat het Nederlandse kabinet hem tot persona non grata had verklaard. De Secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft op 1 mei 2019 een bezoek gebracht aan Eritrea.⁴³

In de Tweede Kamer bleven zorgen bestaan over de wijze van inning van diasporabelasting. Naar aanleiding van een motie van de leden Karabulut en Van Oijk heeft het kabinet een onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijkheden voor een verbod op Eritrese diasporabelasting. Het *International Bureau for Fiscal Documentation* (IBFD) heeft het onderzoek uitgevoerd. Conclusies uit het onderzoek zijn onder andere dat staten in beginsel vrij zijn in de vormgeving van hun belastingwetgeving en daarbij het nationaliteitsbeginsel mogen hanteren. Dat geldt

vanuit het EDF (het zogenoemde National Indicative Plan, NIP) over te hevelen naar het EU Trust Fund. Vertrouwelijke bron, 2 september 2019.

³⁸ Europese Commissie, International Cooperation and Development, *Eritrea* https://ec.europa.eu/europeaid/countries/eritrea_en, geraadpleegd op 4 april 2019.

³⁹ EU Emergency Trust Fund for Africa, *Roads to peace: EU supports reconnecting Eritrea and Ethiopia*, 8 februari 2019.

⁴⁰ Press club Brussels Europe, *Foundation Human Rights for Eritreans Summons EU to Stop Supporting Use of Forced Labour in Eritrean Project*, 1 april 2019

⁴¹ Tweede Kamer 2018/19, *Vragen gesteld door de leden der Kamer ('Meer dwangarbeid Eritrea door EU'), met de daarop door de regering gegeven antwoorden*, 16 mei 2019.

⁴² The New York Times, *1st US Congressional Delegation in 14 Years Visits Eritrea*, 4 maart 2019.

⁴³ Tweede Kamer 2018/19, *Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden*, 16 mei 2019.

ook voor Eritrea. De Nederlandse belastingwetgeving bevat in beginsel uitsluitend bepalingen op grond waarvan in Nederland belasting is verschuldigd, of procedurele bepalingen met betrekking tot de belastingheffing – en inning door Nederland. Belastingheffing en -inning van Eritrese diasporabelasting kan niet op grond van het Nederlandse belastingrecht worden tegengegaan. Nederland blijft zijn zorgen over de wijze van inning van de diasporabelasting binnen de bestaande bilaterale relaties met Eritrea bespreken. Binnen de EU blijft het kabinet in gesprek met de andere lidstaten over de heffing en inning van de diasporabelasting.⁴⁴

1.3 Documenten

In de twee voorgaande algemene ambtsberichten is uitvoerig ingegaan op Eritrese documenten. Er zijn geen aanwijzingen dat op het gebied van documenten relevante wijzigingen hebben plaatsgevonden. In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de identiteitskaart voor scholieren.

1.3.1 *Identiteitskaart voor scholieren*

Een vertrouwelijke bron in Asmara heeft toegelicht dat de identiteitskaart voor scholieren (*Student Identification Card*) wordt afgegeven door het ministerie van Onderwijs. De kaart bevat onder andere een pasfoto, een registratienummer, de geboortedatum, het geslacht, het schooljaar (*grade*), het adres van de school de naam van de moeder, naam van de voogd (*guardian*), en de relatie van de voogd tot de aanvrager. Ook wordt de geldigheidsduur op het document aangegeven. Scholieren moeten de kaart op verzoek laten zien tijdens controles door militairen.⁴⁵

Bronnen hebben tegenstrijdige verklaringen afgelegd als het gaat om het schooljaar waarin de kaart voor het eerst wordt afgegeven. Een vertrouwelijke bron heeft gemeld dat het document wordt verstrekt vanaf de 9th grade (het begin van *secondary education*).⁴⁶ Deze informatie wordt min of meer bevestigd door een andere bron die heeft aangegeven dat de student identification card vanaf de *high school* wordt afgegeven.⁴⁷ Een derde bron heeft echter aangegeven dat het document vanaf de 6th grade wordt verstrekt. Het document wordt elk schooljaar opnieuw afgegeven.⁴⁸ Een bron merkte op dat het voorkomt dat jongere kinderen (*junior high school students*), die nog niet de leeftijd hebben bereikt waarbij je wordt geacht een dergelijk document te bezitten en die er ouder uitzien, ook in het bezit kunnen worden gesteld van een identiteitskaart voor scholieren.⁴⁹ Het laatste

jaar van de middelbare school, de 12th grade, moet op Sawa⁵⁰ worden afgelegd alwaar een militaire training volgt.

⁴⁴ Tweede Kamer 2018/19, *Kamerstuk 22831, nr 136*, 9 november 2018; Tweede Kamer 2018/19, *Kamerstuk 22831, nr. 137*, 8 februari 2019.

⁴⁵ Op grond van artikel 204 van de TCCE treden de vader en de moeder gezamenlijk op als voogd van hun minderjarige kind(eren); Vertrouwelijke bron, 11 juni 2019.

⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 19 augustus 2019.

⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 3 juli 2019.

⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 11 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 2 juli 2019.

⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 2 juli 2019;

⁵⁰ Leerlingen zijn verplicht het laatste jaar van de middelbare school (grade 12) te volgen op het *Sawa Center for Education and Training*, in het westen van Eritrea. Tijdens dit laatste schooljaar volgen leerlingen regulier

onderwijs en een enkele maanden –wettelijk zes maanden, maar in de praktijk veelal minder - durende militaire opleiding. *Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Eritrea*, p. 61, februari 2017; Nuffic heeft in december 2016 een rapport gepubliceerd waarin het onderwijssysteem van Eritrea wordt beschreven en vergeleken met het Nederlandse systeem. In het rapport wordt toegelicht dat het voortgezet onderwijs twee cycli kent. De onderbouw van het voortgezet onderwijs duurt drie jaar en is bestemd voor kinderen in de leeftijdscategorie 12-15 jaar (grades 6-8). De bovenbouw van het voortgezet onderwijs duurt vier jaar en is voor kinderen in de leeftijdscategorie 15-19 jaar. (grade 9-12). Nuffic, *Onderwijssysteem Eritrea beschreven en vergeleken met het Nederlandse systeem*, 1 december 2016.

2 Veiligheidssituatie

2.1 Wijzigingen ontwikkelingen

In het vorige hoofdstuk is uitvoerig ingegaan op het vredesakkoord tussen Eritrea en Ethiopië. Het risico op een gewapend treffen tussen beide landen lijkt als gevolg van dat akkoord afgenomen. In de verslagperiode is geen sprake geweest van militair optreden tussen deze landen. Een bron meldt dat een gewapende confrontatie tussen beide landen onwaarschijnlijk is ondanks onopgeloste kwesties met betrekking tot handelsvoorwaarden, grensafbakening en gemeenschappen die aan de 'verkeerde kant' van de grens worden achtergelaten.⁵¹ Bronnen maken melding van een (waarschijnlijk gedeeltelijke) terugtrekking van troepen langs de grens.⁵² Toch menen sommige bronnen dat de sluiting van de grensposten tussen Eritrea en Ethiopië kan samenhangen met de veiligheidssituatie. Daarbij wordt onder andere gewezen op de Tigray-regio in Ethiopië, waar de *Tigray People's Liberation Front* (TPLF), de partij die Ethiopië sinds 1991 heeft gedomineerd en sinds de komst van premier Abiy veel macht heeft verloren, een opstandige koers vaart.⁵³ Overigens worden ook andere redenen genoemd voor de sluiting van de grens, zie hierna paragraaf 2.2.

Een vertrouwelijke bron meldt dat men in Ethiopië de relatie met Eritrea inmiddels zou typeren als *the end of the honeymoon*.⁵⁴ Een andere bron kwalificeert de vrede tussen beide landen als 'werk in uitvoering' in plaats van een uitgemaakte zaak. Zonder definitieve grensafbakening en concrete afspraken over handel en samenwerking zal deze relatie intrinsiek onstabiel blijven, aldus een nieuwsbron.⁵⁵

In het vorige ambtsbericht werd gesproken over de gespannen situatie tussen Eritrea en Djibouti vanwege het langsepende grensconflict.⁵⁶ In hoofdstuk 1 is gewezen op de toenadering tussen deze beide landen. Er zijn geen meldingen van gewapende incidenten.

Oppositiegroeperingen

Eritrea en Ethiopië verleenden jarenlang op eigen grondgebied steun en onderdak aan elkaars oppositiegroeperingen. Zo waren het *Eritrean National Salvation Front* (ENSF) en de *Red Sea Afar Democratic Organization* (RSADO) vanuit bases in Ethiopië actief in Zuid Eritrea. Voor zover bekend voerde geen van de Eritrese oppositiegroeperingen tijdens de verslagperiode aanvallen uit op Eritrees grondgebied.⁵⁷

In paragraaf 1.1 is opgemerkt dat rond *Independence Day* anti-regeringsleuzen zijn gesignaleerd op plekken in Asmara. Tevens werden er pamfletten verspreid. Rond Independence Day waren naar verluidt veel veiligheidstroepen aanwezig en was volgens bronnen sprake van een blokkade van sociale media.⁵⁸

⁵¹ Garda World, <https://www.garda.com/crisis24/country-reports/eritrea>, geraadpleegd op 10 juli 2019

⁵² Garda World, <https://www.garda.com/crisis24/country-reports/eritrea>, geraadpleegd op 10 juli 2019; Vertrouwelijke bron, 10 mei 2019.

⁵³ Vertrouwelijke bron, 2 september 2019.

⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 10 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 10 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 11 juni 2019.

⁵⁵ Oxford Analytica, *Regional Shifts will not slow migration from Eritrea*, 17 juni 2019.

⁵⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, p.12, 21 juni 2018

⁵⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, p.17, 21 juni 2018
<https://www.garda.com/crisis24/country-reports/eritrea>, geraadpleegd op 10 juli 2019.

⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 11 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 12 juni 2019.

Afar

De Afar vormen een bevolkingsgroep die voornamelijk woonachtig is in het kustgebied van Eritrea (zie ook paragraaf 3.3.2). Blijkens het rapport van de speciale rapporteur voor de mensenrechten zijn er berichten van aanvallen op Afar-vissers in de kustwateren. Bij afzonderlijke incidenten tussen oktober 2016 en augustus 2018 zijn tien vissers van de Afar-bevolkingsgroep gedood en verschillende anderen gewond geraakt na aanvallen door helikopters van de VAE. Begin februari 2019 werden drie vissers nabij de kust van Makkaka, vlakbij Assab, vermist. In maart 2019 hebben familieleden verklaard dat zij twee lichamen van de vissers op zee hebben gevonden. (zie ook paragraaf 3.3.2).⁵⁹

2.2 Situatie aan de grenzen

De grens tussen Eritrea en Ethiopië was gedurende twintig jaar een militaire frontlinie. Na het in de zomer van 2018 gesloten vredesakkoord tussen beide landen werden achtereenvolgens vier grensposten heropend. Het ging daarbij om de volgende grensposten⁶⁰:

- **Bure (Ethiopië)/ Debay Sima (Eritrea)** gelegen aan de weg van Afar State in Ethiopië naar de Eritrese havenplaats Assab (officieel geopend op 11 september 2018);
- **Zalambessa (Ethiopië)/ Serha (Eritrea)** op de weg van Adigrate naar Senafe (officieel geopend op 11 september 2018);
- **Rama (Ethiopië)/Ksadika (Eritrea)** gelegen op de brug over de rivier Mereb/Gash op de weg van Adwa naar Adi Kuala (geopend omstreeks 15 september 2018);
- **Humera (Ethiopië)/Omhajer (Eritrea)** over de Tekeze/Setit rivier nabij het drielandenpunt met Sudan (geopend op 7 januari 2019).

Zodra de grens werd geopend in de steden Zalambessa en Bure konden families en vrienden elkaar voor het eerst sinds jaren begroeten en bezoeken. Toen de mobiele en vaste telefoondiensten werden hersteld, begonnen burgers willekeurig nummers in het andere land te bellen om het einde van het conflict te vieren. Vluchten en buslijnen tussen de twee landen werden hervat.⁶¹

In december 2018 sloten de Eritrese autoriteiten de grensovergangen bij Zalambessa en Rama. Onduidelijk was wat de reden van de sluiting van de grensposten betrof. De grenspost Humera/Omhajer die in januari 2019 werd geopend, werd op 19 april 2019 gesloten. Op 22 april 2019 besloten de Eritrese autoriteiten ook de laatste grensovergang bij Bure te sluiten. Eritrea zelf geeft aan

⁵⁹ In Eritrea zijn in ieder geval vier inheemse bevolkingsgroepen: de Afar (tussen de 4 en 12 % van de totale bevolking), Kunama (2%), Saho (4%) en de Nara (>1%). Deze bevolkingsgroepen wonen al ongeveer tweeduizend jaar in hun traditionele gebieden. Magnet, Joseph Eliot, *Indigenous peoples in Eritrea*, 2019; United Nations, General Assembly, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019.

⁶⁰ Africa News, *Ethiopian, Eritrean troops to be withdrawn from border: Abiy*, 11 september 2018; Bij de grenspost in Zalambessa werd een rode loper uitgerold om de Eritreeërs in Ethiopië te verwelkomen. Policy Center for the New South, *The Outbreak of Peace and Symbolism of the Ethiopian-Eritrean Border*, maart 2019; zie ook de landkaart in bijlage 6.1.

⁶¹ Veel mensen trokken na opening van de landsgrens te voet of met bestelbusjes de grens over. Gedetailleerde informatie over geregelde buslijndiensten ontbreekt. E-visa Ethiopia, *The Ethiopia-Eritrea border has reopened after 20 years*, <https://www.ethiopiaonlinevisa.com/ethiopia-eritrea-border-reopened/>, geraadpleegd op 23 juli 2019; Africa Monitors, *The Eritrean Exodus to Ethiopia*, 22 september 2018.

dat de opening van de grenzen een testfase was, bedoeld om data te verzamelen als input voor het ontwikkelen van de nodige regulering van het grensverkeer. Een vertrouwelijke bron verzekerde dat het de intentie van Eritrea is om tot een normale, gereguleerde grens te komen en dat gesprekken met Ethiopië voorspoedig verlopen. Een tijdljn kon evenwel niet worden gegeven. Een andere verklaring die wordt genoemd voor de grenssluiting is de aanhoudende angst voor de *Tigray's People Liberation Front* (TPLF) in het Ethiopische Tigray.⁶²

⁶² Reuters, *Eritrea closes border crossing to Ethiopians, official and residents say*, 28 december 2018; Fox News, *Eritrea closes border crossings to Ethiopian travelers*, 28 december 2018; Ezega News, *Eritrea Closes Omhajer-Humera Border Crossings*, 19 april 2019; Borkena.com, *Eritrea reportedly closed another border crossing with Ethiopia*, 22 april 2019; Africanews, *Eritrea shuts all borders with Ethiopia-unilaterally*, 23 april 2019; Vertrouwelijke bron, 10 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 3 juli 2019; Een vertrouwelijke bron meldt dat er ook een economische dimensie is. Er zou door de open grenzen kapitaalvlucht plaatsvinden en veel Eritreeërs die geld krijgen op hun bankrekening krijgen uit de diaspora haalden hun bankrekeningen leeg in Ethiopië om daar hun inkopen te doen. Eritrea's kwakkelende economie zou deze inkomsten kwalijk kunnen missen. Vertrouwelijke bron, 29 augustus 2019.

3 Mensenrechten

In hoofdstuk 1 is toegelicht dat 2018 een jaar van ingrijpende veranderingen was in de diplomatieke relaties tussen Eritrea met zijn buurlanden en de relatie met Ethiopië in het bijzonder. Ondanks deze veranderingen zijn er nog geen tekenen dat het herstel van de diplomatieke betrekkingen van enige betekenis is voor de binnenlandse (mensenrechten)situatie. Eritreeërs blijven, vaak met gevaar voor hun leven en veiligheid een beter leven buiten hun landsgrenzen zoeken.⁶³

De hoop bestond dat de Eritrese autoriteiten na de vrede duidelijkheid zouden verschaffen over de concrete betekenis daarvan voor de bevolking. Pas op 3 november 2018 gaf president Afwerki een eerste interview aan de lokale media. De president heeft zich in het interview, waarbij hij vooraf goedgekeurde vragen beantwoordde, beperkt tot algemeenheden. Hij ging in op regionale geopolitieke zaken en verklaarde dat Eritrea nog steeds bedreigd wordt door tal van vijanden. De hoop bestond dat de president tijdens zijn jaarlijkse toespraak op Independence Day op 24 mei 2019 duidelijkheid zou bieden over mogelijke hervormingen. Hij riep de burgers vooral op geduld te betrachten (zie ook paragraaf 1.1). De president noch andere regeringsfunctionarissen hebben zich tot op heden concreet uitgelaten over de binnenlandse implicaties van het vredesakkoord. Het vredesakkoord tussen Eritrea en Ethiopië heeft de leefomstandigheden van de Eritreeërs niet verbeterd, aldus een nieuwsbron. Wel profiteerden Eritrese consumenten een korte tijd van lagere prijzen omdat vrachtauto's met goedkope consumptiegoederen vanuit Ethiopië het land werden binnegereden. Dat had overigens wel tot gevolg dat Eritrese handelaren concurrentie ondervonden.⁶⁴ De politieke oppositie lijkt zich te beperken tot de diaspora en is vooral actief op sociale media.⁶⁵ Rond de viering van Independence Day zijn volgens verschillende bronnen posters met anti-regeringsleuzen in Asmara gesignaleerd.⁶⁶

Een bron rept van groeiende frustratie onder de Eritreeërs. Er is weliswaar geen sprake van protesten, maar de publieke woede lijkt voelbaar. Al-Jazeera meldt in een artikel op 24 mei 2019 dat mensen die onlangs het land hebben bezocht, de indruk hebben dat veel burgers openlijk hun kritiek uiten op openbare plaatsen. Dit was een jaar geleden ondenkbaar.⁶⁷

VN-Mensenrechtencomité

Het VN-Mensenrechtencomité (*United Nations Human Rights Committee*)⁶⁸ heeft de ondertekening van het vredesverdrag tussen Eritrea en Ethiopië verwelkomd.

⁶³ Amnesty International, *Eritrea: Repression without Borders. Threats to human rights defenders abroad*, juni 2019.

⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 13 november 2018.

⁶⁵ Human Rights Watch, *World report 2019, Eritrea Events of 2018*, maart 2019 Euractiv, *Eritrea: an open-air prison, EU indifferent*, 8 maart 2019; AlJazeera, *Eritreans have peace now they want freedom*, 24 mei 2019; Towards Freedom, *The Eritrean Diaspora is Unsettling its Autocratic Regime Through Social Media*, 9 april 2019; AlJazeera, *Eritreans have peace, now they want freedom*, 24 mei 2019; The New Humanitarian, *Amid border wrangles, Eritreans wrestle with staying or going*, 30 april 2019.

⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 11 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 3 juli 2019.

⁶⁷ Al-Jazeera, *Eritreans have peace, now they want freedom*, 24 mei 2019.

⁶⁸ Het VN-Mensenrechtencomité is het orgaan van onafhankelijke deskundigen dat toezicht houdt op de uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Alle staten die partij zijn, zijn verplicht om regelmatig aan het Comité verslag uit te brengen over de wijze waarop de rechten worden uitgevoerd. Staten moeten in eerste instantie één jaar na hun toetreding tot het convenant rapporteren en vervolgens telkens wanneer het Comité daarom verzoekt (meestal om de vier jaar). Het Comité onderzoekt elk rapport en richt zijn bezorgdheid en aanbevelingen tot de Staat die partij is in de vorm van "afsluitende opmerkingen. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, Human Rights Committee, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/CCPRIndex.aspx>, geraadpleegd op 31 juli 2019.

Tegelijkertijd plaatst het comité kritische kanttekeningen bij de mensenrechtensituatie in Eritrea. Zo is het comité nog steeds bezorgd over de duur van de *National Service*. De duur van de dienstplicht is op grond van de *National Service Proclamation* no. 82/1995 weliswaar beperkt tot achttien maanden, echter op grond van de reeds in 2002 ingestelde *Warsai Yikaalo Development Campaign* kan de dienstplicht voor onbepaalde tijd worden verlengd. Het VN-Mensenrechtencomité maakt melding van beschuldigingen dat de overheid dienstplichtigen tewerk stelt voor diverse werkzaamheden, onder andere bij mijnbouw- en bouwbedrijven (zie ook paragraaf 1.2). Daar staat slechts een bijzonder laag salaris tegenover. In paragraaf 3.3.7 wordt nader ingegaan op de *National Service*, onder andere de vele verschijningsvormen die deze kent.⁶⁹

Speciale VN-rapporteur voor de mensenrechten

De speciale rapporteur voor de mensenrechten⁷⁰ in Eritrea heeft in een verklaring gericht aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties uitgesproken dat de vrede tussen Eritrea en Ethiopië 'moet worden gevierd'. Vooruitgang in de externe betrekkingen moet zich echter nog vertalen in daadwerkelijke verbeteringen van de mensenrechtensituatie in Eritrea.⁷¹ In het rapport van 16 mei 2019 concludeert de speciale rapporteur dat het vredesakkoord verwachtingen had gewekt, zowel in Eritrea als in de internationale gemeenschap, dat de regering van Eritrea politieke en institutionele hervormingen zou doorvoeren. De Eritrese autoriteiten hebben echter geen vooruitgang geboekt op het gebied van binnenlandse hervormingen en de mensenrechtensituatie bleef ongewijzigd, aldus de speciale rapporteur. In het rapport noemt de speciale rapporteur de belangrijkste terreinen die aandacht behoeven en stelt zij criteria op die nodig zijn om betekenisvolle en blijvende vooruitgang te boeken op het gebied van mensenrechten. Zo adviseert zij bijvoorbeeld een meerjarenplan op te stellen om de nationale dienstplicht te hervormen. Het plan zou onder andere moeten voorzien in een geleidelijke demobilisatie van dienstplichtigen, te beginnen met degenen die hun achttien maanden dienstplicht reeds hebben volbracht.⁷²

Op 11 juli 2019 werd een VN-resolutie aangenomen om het mandaat van de speciale rapporteur te verlengen. De resolutie werd mede door Nederland ingebracht. Voor de resolutie stemden 21 landen. Onder de dertien landen die tegen stemden waren Eritrea, Burkina Faso, Kameroen, Somalië en Togo. De andere dertien landen onthielden zich van stemming.⁷³

Volgens de Eritrese autoriteiten is de *Universal Periodic Review* (UPR) het enige instrument dat legitiem is om het over mensenrechten te hebben. Eritrea beklagt

⁶⁹ UN Human Rights Committee, *Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report*, 28 maart 2019; De *National Service*

⁷⁰ Speciale rapporteurs bij de Verenigde Naties zijn deskundigen die zijn aangesteld om onderzoek te doen naar een bepaald onderwerp of land en daarvan verslag uit te brengen aan de Secretaris-Generaal van de VN of de VN-Mensenrechtenraad. Het mandaat van de speciale rapporteur voor de mensenrechtensituatie in Eritrea bestaat sinds oktober 2012. Eritrea heeft het mandaat van de speciale rapporteur nooit erkend en dus ook geen toegang verleend aan de speciale rapporteur om Eritrea te bezoeken. De huidige speciale rapporteur, Daniela Kravetz, is aangesteld in oktober 2018, een periode waarin veel leek te veranderen in de Hoorn van Afrika. Eritrea en Ethiopië sloten een historisch vredesakkoord in juli 2018 en Eritrea kwam uit een langdurig isolement. Door deze positieve ontwikkelingen was er hoop op binnenlandse hervormingen in Eritrea en verbetering van de mensenrechtensituatie. Na zes jaar van vijandigheid tegen de voormalige speciale rapporteur, was er ook de hoop dat Eritrea nu wel zou samenwerken met de nieuwe speciale rapporteur. Vertrouwelijke bron, 15 juli 2019.

⁷¹ OHCHR, *Statement by Ms. Sheila B. Keetharuth, Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea at the 73rd session of the General Assembly*, 24 oktober 2018.

⁷² United Nations, General Assembly, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019.

⁷³ New Mail, *U.N. extends special rapporteur for Eritrea*, 13 juli 2019.

zich al jaren over het in hun ogen 'gepolitiseerde mandaat van de speciale rapporteur'.⁷⁴

VN-Mensenrechtenraad

In hoofdstuk 1 werd reeds melding gemaakt van de toetreding van Eritrea tot de VN-Mensenrechtenraad (*Human Rights Council*). De verkiezing van Eritrea bleek niet onomstreden (zie ook paragraaf 1.2).⁷⁵

Bedreigingen buiten Eritrea

Amnesty International heeft onderzoek gedaan naar de invloed van de lange arm van de Eritrese autoriteiten. Volgens Amnesty International houden Eritrese diplomatieke missies en leden en aanhangers van de regerende PJDF-partij nauwlettend toezicht op activiteiten. Er is sprake van verschillende vormen van bedreigingen en pesterijen van en aanvallen op Eritreeërs en niet-Eritreeërs die kritiek uiten of hiervan worden beschuldigd op de regering en de mensenrechtensituatie in het land. De regering heeft de jeugdvlugel van de regerende partij, de *Young People's Front for Democracy and Justice* (YFPDJ) gemobiliseerd. Die beweging is actief in het buitenland, met name in het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland, Nederland, Zweden, Noorwegen en Kenia, waar zij volgens Amnesty International personen en organisaties die kritiek leveren op de mensenrechtensituatie lastigvallen, intimideren en bedreigen. Ook andere nieuwsbronnen melden vergelijkbare praktijken.⁷⁶

3.1 Juridische context

3.1.1 Internationale verdragen en Protocollen

Eritrea is partij bij de volgende verdragen van de Verenigde Naties op het terrein van mensenrechten, te weten:

- Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (sinds 1994), alsmede het optionele protocol betreffende kinderen in gewapende conflicten (sinds 2005) evenals het optionele protocol betreffende kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie (sinds 2005);
- Het Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (sinds 1995);
- Het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (sinds 2011);
- Het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (sinds 2001);
- Het Internationaal Verdrag inzake Burger- en Politieke Rechten (sinds 2002);
- Het Internationaal Verdrag tegen Foltering en andere Wrede Onmenselijke en Onterende Behandeling of Bestrafing (sinds 2014);
- Het Protocol inzake de Voorkoming, Bestrijding en Bestrafing van Mensenhandel, in het bijzonder Vrouwenhandel en Kinderhandel (sinds 2014).⁷⁷

⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 3 juli 2019; UNOHCHR, *Human Rights Council adopts six resolutions, including on Syria, extends mandates on Belarus and on Eritrea*, 6 juli 2018.

⁷⁵ Human Rights Watch, *UN: Philippines, Eritrea Don't Belong on Rights Council*, 11 oktober 2018. Deutsche Welle, *Eritrea in the UN Human Rights Council: Fox guarding the henhouse*, 27 juni 2019.

⁷⁶ Amnesty International, *Eritrea: Repression without Borders. Threats to human rights defenders abroad*, juni 2019; De Gelderlander, *'Lange arm van Eritrea' houdt asielzoekers Lent in greep*, 28 juni 2018.

⁷⁷ United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, UN Treaty Body Database. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=57&Lang=EN, geraadpleegd op 17 april 2019.

Voorts is Eritrea partij bij:

- Het Afrikaanse Handvest inzake de Rechten van de Mens en Volkeren (sinds 1999);
- Het Afrikaanse Handvest inzake de Rechten en het Welzijn van het Kind (sinds 1999).

Op grond van artikel 32, vierde lid, kan het parlement (*National Assembly*) in Eritrea via wetgeving internationale verdragen ratificeren. Artikel 42, zesde lid bepaalt dat de president onderhandelt over internationale verdragen, deze ondertekent en de macht delegeert.⁷⁸

In een artikel over de ontstaansgeschiedenis en betekenis van de Eritrese Grondwet heeft de auteur Daniel Mekonnen⁷⁹ toegelicht dat internationaal recht weinig tot geen betekenis heeft in de binnenlandse aangelegenheden van Eritrea. Eritrese gerechtshoven refereren niet aan internationale mensenrechtenverdragen en de rechterlijke macht heeft geen belangrijke mensenrechtzaken behandeld sinds de onafhankelijkheid van het land in 1991.⁸⁰

3.1.2

Grondwet

Een van de eerste acties die het *Eritrean People's Liberation Front* (EPLF, later de PFJD) ondernam na de bevrijding van Eritrea was het zichzelf installeren als voorlopige regering via het unilateraal uitvaardigen van een aantal essentiële wetten.

De EPLF vestigde zich formeel als 'voorlopige regering' op 22 mei 1992, door het uitvaardigen van Proclamatie nr. 23/1992: 'Proclamatie om te voorzien in de oprichting, bevoegdheden en functies van de voorlopige regering van Eritrea'. Deze proclamatie wordt ook wel betiteld als 'interim Grondwet'.⁸¹

Vijf jaar later, op 23 mei 1997, werd de eerste Grondwet van Eritrea goedgekeurd door het parlement. Deze Grondwet is echter nooit in werking getreden. De status van deze Grondwet is een van de meest omstreden kwesties in Eritrea.⁸²

President Afwerki heeft de Grondwet een 'dood document' genoemd tijdens een interview op 30 december 2014 voor de Eritrese televisie.⁸³ In februari 2016 deelde de adviseur van de president, Yemane Gebreab, de VN-onderzoekscommissie mee dat een comité was opgericht om zich te buigen over de opstelling van een nieuwe Grondwet.⁸⁴

⁷⁸ The Constitution of Eritrea, <http://confinder.richmond.edu/admin/docs/Eritrea1997English.pdf>, geraadpleegd op 31 juli 2019.

⁷⁹ Dr. Daniel Mekonnen is de uitvoerend directeur van de Eritrean Law Society (ELS) en lid van de Raad van de in Barcelona gevestigde International Criminal Bar (ICB). Een specialist in internationaal mensenrechtenrecht en een voormalig rechter van het centrale provinciale hof in Eritrea. Eritrean Law Society, <https://erilaw.org/biographies/bio-dr-daniel-mekonnen/>, geraadpleegd op 22 augustus 2019.

⁸⁰ Mekonnen, Daniel, *Introductory Note on the Constitution of Eritrea*, p. 29, januari 2016

⁸¹ Mekonnen, Daniel, *Introduction Note on the Constitution of Eritrea*, p. 5, januari 2016

⁸² Ibid

⁸³ Ibid

⁸⁴ UNGA, *A/HRC/32/47*, 6 juni 2016. UNGA, Human Rights Council *Detailed findings of the commission of inquiry on human rights in Eritrea A/HRC/32/CPR.1*, p.20, 8 juni 2016.

De omstandigheid dat de Grondwet uit 1997 nimmer werd geïmplementeerd, heeft een grote invloed op de rechtsstaat. Feitelijk is er in Eritrea geen rechtsstaat, zo concludeerde de VN-onderzoekscommissie in 2016.⁸⁵

Aan het einde van de verslagperiode was er nog geen nieuwe Grondwet. Volgens een bron vragen vooraanstaande PFDJ-leden zich af of er enige noodzaak hiertoe bestaat.⁸⁶

3.1.3

Overige nationale wetgeving

Na de onafhankelijkheidsverklaring in 1991 werd een rechtsstelsel ingevoerd dat was gebaseerd op Ethiopische wetgeving. Het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Handel, het Maritiem Wetboek, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en het Wetboek van Strafvordering werden overgenomen.

Deze 'overerfde' Ethiopische wetgeving is op een bepaald moment geïncorporeerd in Eritrees overgangsrecht (*transitional codes*). Zo werd het Ethiopisch burgerlijk wetboek getransformeerd tot *Transitional Civil Code of Eritrea* (TCCE).

Kenmerkend voor de Eritrese wetgeving zijn de zogenaamde proclamaties (*proclamations*) en juridische verordeningen (*legal notices*). De Eritrese regering heeft sinds de onafhankelijkheid honderden van dergelijke proclamaties en verordeningen afgekondigd, wat heeft geresulteerd in een 'woud' van wetgeving. Deze wetgeving is echter niet formeel te herleiden tot de grondwet, hetgeen het grote gebrek aan grondwettelijkheid in Eritrea markeert.⁸⁷

In mei 2015 gaf de regering vier wetboeken uit: een Wetboek van Strafrecht, een Burgerlijk Wetboek, een Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en een Wetboek van Strafvordering.⁸⁸ Een vertrouwelijke bron meldt dat deze nieuwe wetten bedoeld waren oude wetten, waaronder de TCCE te vervangen. Deze nieuwe wetgeving wordt echter niet gebruikt door rechtbanken en advocaten. Civiele aangelegenheden, zoals geschillen worden nog altijd beslecht met gebruikmaking door de TCCE.⁸⁹ Het *US Department of State* meldt in haar jaarlijkse rapport dat sommige rechtbanken de nieuwe wetgeving toepassen en andere rechtbanken dat niet doen.⁹⁰ De speciale rapporteur voor de mensenrechten heeft verklaard dat de nieuwe wetgeving van kracht is geworden in een 'constitutioneel vacuüm' aangezien de grondwet nimmer is geïmplementeerd.⁹¹

Kindhuwelijken

Het familierecht, waaronder het huwelijksrecht, wordt geregeld in de *Transitional Civil Code of Eritrea* (TCCE) uit 1991 (zie hierboven).

Blijkens artikel 577 van de TCCE zijn er in Eritrea drie soorten huwelijken: het burgerlijk huwelijk, het religieuze huwelijk en huwelijken op basis van gewoonterecht.

⁸⁵ UN Human Rights Council, *Detailed findings of the commission of inquiry on human rights in Eritrea*, p. 42, 8 juni 2016; zie ook Mekonnen, Daniel *Introduction Note on the Constitution of Eritrea*, januari 2016.

⁸⁶ Oxford Analytica, *Regional Shifts will not slow migration from Eritrea*, 17 juni 2019.

⁸⁷ Mekonnen, Daniel, *Introduction Note on the Constitution of Eritrea*, p.5, januari 2016

⁸⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 20 juni 2018.

⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 29 juli 2019.

⁹⁰ US Department of State, *Country reports on Human Rights Practices for 2018*, 19 maart 2019.

⁹¹ United Nations General Assembly, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, Sheila B. Keetharuth, p.6, 19 juni 2015.

Het artikel 46 (2) van de TCCE bepaalt dat beide partners tenminste de leeftijd van achttien jaar moeten hebben bereikt alvorens in het huwelijk te kunnen treden. In het geval een huwelijk is gesloten op basis van het gewoonterecht kan worden afgeweken van het leeftijdsvereiste (artikel 46, derde lid, TCCE). De uitzondering geldt echter niet in het geval een van de huwelijkspartners jonger is dan vijftien jaar is (artikel 46, vierde lid, TCCE).

Aan meisjes kan dispensatie worden verleend om op zestienjarige leeftijd te trouwen indien zij zwanger zijn of al eerder een kind hebben gekregen.⁹²

Huwelijken gesloten onder islamitisch recht vallen buiten de scope van de TCCE. In de praktijk zijn kindhuwelijken vrij gebruikelijk in Eritrea. Het huwelijk wordt door meisjes onder andere aangegrepen om te ontkomen aan de verplichte deelname aan de militaire training in Sawa. (zie ook paragraaf 3.3.4). Kindhuwelijken komen op het platteland vaker voor dan in stedelijke gebieden.⁹³

Volgens de organisatie *Girls not brides* is 41% van de meisjes jonger dan achttien jaar en 13% van de meisjes jonger dan 15 jaar gehuwd. Deze cijfers zijn gebaseerd op een eerder bevolkingsonderzoek uit 2010.⁹⁴

Eritrea hanteert bij het tegengaan van kindhuwelijken een zogenaamde integrale aanpak inclusief ministeries (waaronder de ministeries van Gezondheid, Arbeid en Welzijn, Onderwijs en Justitie), de *National Union of Eritrean Women* (NUEW), religieuze leiders, partners en lokale gemeenschappen.⁹⁵

De NUEW voert een programma uit dat als belangrijkste doelstelling kent ervoor te zorgen dat gemeenschappen de kennis hebben en voldoende zijn uitgerust om actie te voeren tegen alle 'schadelijke praktijken'. Het programma tracht bovendien te komen tot 'kindhuwelijk vrije' gemeenschappen.⁹⁶

De NUEW heeft een reeks programma's uitgevoerd waarbij zij gezinnen en gemeenschappen waarschuwt voor de gevaren van kindhuwelijken en andere schadelijke praktijken waaronder vrouwenbesnijdenis. De initiatieven van de NUEW richten zich op het bevorderen van het bewustzijn, werkgelegenheid, workshops, seminars, trainingen en het ontwikkelen van *life skills*. De activiteiten maken deel uit van een geïntegreerd programma dat dergelijke praktijken probeert tegen te gaan, waaronder naast kindhuwelijken ook vrouwenbesnijdenis en geweld tegen vrouwen worden geschaard. De programma-activiteiten omvatten ook de oprichting van commissies tegen kindhuwelijken op het basisniveau (*grass-root level*). Het programma bestrijkt heel Eritrea, en richt zich op ongehuwde en gehuwde meisjes, zowel op als buiten school, van vijftien jaar en ouder.⁹⁷

⁹² Girls not brides, *Eritrea*, <https://www.girlsnotbrides.org/child-marriage/eritrea/>, geraadpleegd op 4 maart 2019.

⁹³ Vertrouwelijke bron, 31 juli 2019; UNICEF, *Annual report 2017*, 2017.

⁹⁴ Girls not brides, *Eritrea*, <https://www.girlsnotbrides.org/child-marriage/eritrea/>, geraadpleegd op 24 juli 2019.

⁹⁵ UNFPA, UNHCR, *Child Marriage a mapping of programmes and partners in Twelve Countries in east and Southern Africa*, september 2018.

⁹⁶ UNFPA, UNHCR, *Child Marriage a mapping of programmes and partners in Twelve Countries in east and Southern Africa*, september 2018.

⁹⁷ UNFPA, UNHCR, *Child Marriage a mapping of programmes and partners in Twelve Countries in east and Southern Africa*, september 2018

3.2 Naleving en schendingen

In het vorige ambtsbericht is opgemerkt dat objectieve informatie over Eritrea moeilijk te verkrijgen is. Er is in Eritrea geen onafhankelijk maatschappelijk middenveld en geen vrije pers. De informatie blijft onvolledig zolang geen onafhankelijke onderzoekers in Eritrea worden toegelaten.⁹⁸ In de verslagperiode bleef Eritrea gesloten voor onafhankelijke onderzoekers.⁹⁹

De mensenrechtensituatie bleef in de verslagperiode onverminderd zorgelijk. Schendingen van mensenrechten kwamen voor op diverse terreinen.¹⁰⁰ De speciale rapporteur voor de mensenrechten in Eritrea maakt melding van willekeurige arrestaties en detenties; overbevolking in detentiecentra; overlijden tijdens hechtenis; schendingen van de vrijheid van meningsuiting, vereniging en vreedzame vergadering; en religieuze vervolging. Ook was sprake van mensenrechtenschendingen van etnische minderheidsgroeperingen. Mensenrechtenschendingen in de context van de militaire/nationale dienst bleven bestaan, evenals beperkingen van de bewegingsvrijheid.¹⁰¹

Eritrea is weliswaar partij bij verschillende mensenrechtenverdragen (zie paragraaf 3.1.1) maar het houdt zich niet altijd aan de verplichtingen die uit dergelijke verdragen voortvloeien. Zo is Eritrea sinds 2002 partij bij het Internationaal Verdrag inzake burger- en politieke rechten (IVBPR). Op grond van artikel 40 van dit verdrag nemen Staten die partij zijn bij het verdrag de verplichting op zich verslag uit te brengen over de maatregelen die zij hebben genomen en die uitvoering geven aan de in het verdrag erkende rechten. Ook in de verslagperiode bleef Eritrea echter in gebreke een dergelijk verslag te produceren.¹⁰²

Hiervoor in paragraaf 3.1 is reeds opgemerkt dat Eritrese gerechtshoven niet refereren aan internationale mensenrechtenverdragen. De rechterlijke macht heeft geen belangrijke mensenrechtenzaken behandeld sinds de onafhankelijkheid van het land in 1991.

Het VN-mensenrechtencomité maakte zich zorgen over het ontbreken van een instituut in Eritrea dat mensenrechten monitort en het ontbreken van plannen een dergelijk instituut in het leven te roepen.¹⁰³

3.2.1 *Vrijheid van meningsuiting*

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid worden in artikel 19 van de voorlopige grondwet van Eritrea gegarandeerd. De praktijk is echter anders, de Eritrese regering bleef deze rechten in ernstige mate beperken.¹⁰⁴

⁹⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018

⁹⁹ Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 25 juni 2018; United Nations, Human Rights Council (A/HRC/41/53), *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019.

¹⁰⁰ United States Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018-Eritrea*, 13 maart 2019.

¹⁰¹ United Nations, Human Rights Council (A/HRC/38/50), *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 25 juni 2018; United Nations, Human Rights Council (A/HRC/41/53), *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019.

¹⁰² United Nations, Human Rights Committee, *Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report*, 29 maart 2019.

¹⁰³ UN Human Rights Committee, *Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report*, 29 maart 2019.

¹⁰⁴ United States Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Eritrea*, 13 maart 2019

De overheid heeft de mogelijkheden van individuen om de overheid publiekelijk of privé te bekritisieren sterk ingeperkt via intimidatie door de veiligheidsdienst. In de jaarlijkse index van *Reporters without Borders* staat Eritrea steevast in de onderste regionen. In de verslag periode stond Eritrea op plek 179, de één na laatste positie, net boven Noord-Korea.¹⁰⁵

De wet verbiedt private mediabedrijven en buitenlandse zeggenschap over mediabedrijven. Documenten, waaronder boeken, moeten aan de overheid worden voorgelegd ter goedkeuring voorafgaand aan publicatie. De regering controleerde alle binnenlandse media, waaronder een krant die in vier talen werd uitgegeven, drie radiostations en twee televisiestations.¹⁰⁶ Volgens de organisatie *Reporters without Borders* is *Radio Erena*, dat uitzendt vanuit Parijs, het enige onafhankelijke en politiek niet-partijgebonden radiostation dat voorziet in vrije nieuwsgaring en binnenlandse informatie. De autoriteiten verstoren het signaal echter vaak opzettelijk in Eritrea.¹⁰⁷

De diaspora maakt gebruik van sociale media om informatie over Eritrea te verspreiden. Zo is een in Groot-Brittannië wonende Eritreeër de anonieme redacteur van een Facebook-pagina, genaamd *Eritrean Press*.¹⁰⁸ In mei 2019 berichtte de nieuws bron *Africa news* dat sociale media in Eritrea niet meer toegankelijk waren. De overheid zou deze maatregel hebben getroffen om protesten tijdens de jaarlijkse viering van Onafhankelijkheidsdag te voorkomen.¹⁰⁹

De wet vereist dat journalisten met een licentie werken. De wet beperkt het afdrucken en publiceren van materialen. Het drukken van een publicatie door iemand zonder vergunning en het afdrucken of verspreiden van verboden buitenlandse publicaties zijn beide strafbaar volgens de wet. Goedkeuring van de overheid is vereist voor de verspreiding van publicaties van religieuze of internationale organisaties.¹¹⁰

In juli 2018 kregen Ethiopische journalisten die als *freelancer* werkzaam waren voor *Associated Press* te horen dat hun visa bij aankomst zouden worden geweigerd als zij verslag wilden doen van het bezoek van de Ethiopische minister-president aan Eritrea. Om die reden kregen de journalisten geen toestemming van de luchtvaartmaatschappij aan boord te gaan van de eerste vlucht van Ethiopië naar Eritrea.¹¹¹

¹⁰⁵ United States Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Eritrea*, 13 maart 2019; Reporters without Borders, *World Press Freedom Index 2018*, <https://rsf.org/en/eritrea>, geraadpleegd op 17 april 2019.

¹⁰⁶ United States Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Eritrea*, 13 maart 2019.

¹⁰⁷ Reporters without Borders, *World Press Freedom Index 2018*, <https://rsf.org/en/eritrea>, geraadpleegd op 17 april 2019.

¹⁰⁸ De Facebook-pagina voorziet in nieuws uit Eritrea en heeft 250.000 volgers de meeste in de diaspora. In een interview met de BBC geeft deze redacteur, die alleen bekend is onder het initiaal J, een toelichting op zijn activiteiten. Hij vertelt dat zelfs de vrijwilligers- gestationeerd in Eritrea, Groot Brittannië en de Verenigde Staten die schrijven voor zijn Facebook-pagina zijn echte naam niet kennen. Zelf bezoekt J Eritrea incidenteel. Hoewel het land meer dan vijf miljoen inwoners telt schat J het aantal volgers in Eritrea zelf rond de dertigduizend. Niet vanwege censuur. In tegenstelling tot Noord Korea, China of Iran zijn sociale media in Eritrea ongereguleerd. Het probleem zit hem in de toegang tot internet. Niet veel meer dan 1% van de Eritrese bevolking heeft toegang tot internet volgens een schatting van de Wereld bank BBC News, *Eritrean Press: Reporting on Africa's most secretive state*, 27 februari 2019; The World Bank, *Individuals using the Internet (% of population)*, <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS>, geraadpleegd op 17 april 2019.

¹⁰⁹ Africa news, *Eritrea blocks social media, reportedly to curb planned protests*, 15 mei 2019

¹¹⁰ United Nations, General Assembly, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019; United States Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Eritrea*, 13 maart 2019

¹¹¹ United States Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Eritrea*, 13 maart 2019.

Radio en Televisie

De Eritrese regering legt haar burgers geen beperkingen op als het gaat om het installeren van satellietzenders die toegang geven tot internationale televisiezenders en -programma's. Het gebruik van satellietzenders was gebruikelijk in het hele land, zowel in de steden als op in dorpen. Voor toegang tot *South Africa's Digital Satellite television* (DStv) was goedkeuring door de overheid nodig. Kosten van het abonnement kunnen slechts in harde valuta worden betaald. De Eritrese diaspora verzorgt radio-uitzendingen die luisteraars in Eritrea bereiken. Burgers konden ook radio-uitzendingen uit Ethiopië ontvangen. In juli 2018, na ondertekening van het vredesakkoord met Ethiopië, werden in publieke ruimtes Ethiopische televisiezenders getoond. De telefoonverbindingen tussen Eritrea en Ethiopië werden hersteld.¹¹² Sinds eind april 2019 zijn er twee oppositiekkanalen op de televisie te ontvangen in Asmara, en er zou een derde op komst zijn.¹¹³

In paragraaf 1.1 is reeds melding gemaakt van de tv-zender genaamd Assena Satellite. Assena is volgens een bron de eerste tv-zender met van de regering onafhankelijk nieuws, die te ontvangen is in Asmara. Een andere zender genaamd Erisat zou vanaf 1 april 2019 uitzendingen verzorgen die ook in Eritrea te ontvangen zijn.

Registratie ngo's

De Eritrese wet verplicht alle niet-gouvernementele organisaties om jaarlijks een ingewikkeld en willekeurig registratieproces te ondergaan en beperkt hun activiteiten tot het verlenen van humanitaire hulp. In de praktijk zijn er geen onafhankelijke maatschappelijke organisaties gevestigd in Eritrea. De regering blijft de toegang voor externe mensenrechtenorganisaties om het land binnen te komen weigeren.¹¹⁴

Internet en telefonie

Volgens de *International Telecom* gebruikte in 2017 circa 1.3% van de inwoners van Eritrea internet. Wereldwijd gebruikte in 2018 voor het eerst meer dan de helft van de wereldbevolking internet. In 2017 bedroeg het aantal mobiele telefoonabonnementen 695.000, hetgeen betekent dat ruim dertien procent van de Eritreeërs beschikte over een mobiel telefoonabonnement.¹¹⁵ In het algemeen ambtsbericht Eritrea van juni 2018 is uitvoerig ingegaan op dit onderwerp.

Volgens de organisatie *Freedom House* proberen de autoriteiten online communicatie te volgen. Naar verluidt geldt voor internet cafés de verplichting klanten te registreren en hun activiteiten te volgen.¹¹⁶

3.2.2

Vrijheid van godsdienst

De regering erkent slechts vier religieuze groepen - de koptisch-orthodoxe, de rooms-katholieke, de luthers-evangelische kerk en de soennitische islam. Leden van andere, niet-geregistreerde, denominaties mogen niet vrijelijk hun geloof uitoefenen of deelnemen aan religieuze bijeenkomsten. Evangelische christelijke en pinkstergemeenschappen worden nog steeds geconfronteerd met ernstige beperkingen bij de belijdenis van hun geloof. Aanhangers van zowel geregistreerde als niet-geregistreerde groepen worden willekeurig gearresteerd en vastgehouden

¹¹² United States Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Eritrea*, 13 maart 2019;

¹¹³ Vertrouwelijke bron, 3 juli 2019.

¹¹⁴ Freedom House, *Freedom in the World 2019*, 4 februari 2019.

¹¹⁵ International Telecom Union, <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx>, geraadpleegd op 23 juli 2019; International Telecom Union, *ITU releases 2018 global and regional ICT estimates*, 7 december 2018.

¹¹⁶ Freedom House, *Freedom in the world 2019*, 4 februari 2019.

vanwege hun religieuze overtuigingen. Jehovagetuigen worden geconfronteerd met ernstige vervolging, waaronder het weigeren van burgerschap en reisdocumenten, vanwege hun politieke neutraliteit en gewetensbezwaren tegen militaire dienst. Zoals vele anderen die gevangen zitten in Eritrea, hebben gedetineerde Jehovagetuigen geen rechtsmiddelen en kunnen ze hun detentie van onbepaalde tijd niet aanvechten.¹¹⁷

Op de *World Watch List 2019* van de organisatie *Open Doors* staat Eritrea op de 7e plaats van de vijftig staten waar (niet-officieel erkende) christenen het zwaarst worden vervolgd.¹¹⁸ De *US Commission on International Religious Freedom* (USCIRF) betitelde Eritrea in 2018 wederom als *Country of Particular Concern*, zoals al sinds 2004 het geval is.¹¹⁹

De speciale rapporteur voor de mensenrechten heeft in haar rapportage over de periode van 1 november 2018 tot mei 2019 gemeld dat sprake is van ernstige beperkingen van de vrijheid van godsdienst.¹²⁰

Op 12 juni 2019 hebben de Eritrese autoriteiten de inbeslagname bevolen van alle gezondheidscentra die worden beheerd door de katholieke kerk. Naar verluidt hielden in sommige gevallen soldaten buiten de gezondheidscentra de wacht, kregen patiënten de opdracht om naar huis te gaan en werd personeel van de gezondheidscentra bedreigd.¹²¹ Blijkens een reactie van de speciale rapporteur voor de mensenrechten volgde de actie van de autoriteiten op de oproep van de katholieke kerk te komen tot een echte dialoog over vrede en verzoening in Eritrea. In een pastorale brief van 29 april 2019 hadden de vier katholieke bisschoppen van Eritrea de autoriteiten opgeroepen tot een uitgebreid plan om de dialoog te bevorderen en vredesopbouw te versterken. De brief riep de autoriteiten ook op te komen tot hervormingen, zodat Eritreeërs niet langer het land ontvluchten.¹²²

De vrees bestaat dat de inbeslagname van deze gezondheidsfaciliteiten een negatieve invloed zal hebben op de gezondheid van de getroffen bevolking, met name die in afgelegen plattelandsgebieden. Door de activiteiten van de katholieke kerk in te perken, beperken de Eritrese autoriteiten het recht van hun burgers op goede gezondheidszorg, aldus de speciale rapporteur.¹²³

De katholieke kerk beheert ongeveer veertig gezondheidsklinieken in het land, voornamelijk in niet-stedelijke gebieden, en sommige van deze centra opereren binnen kloosters. De meeste bieden gratis medische behandeling en vele zijn sinds de jaren negentig actief.¹²⁴

¹¹⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018; United Nations, General Assembly, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019; United States Commission on International Religious Freedom, *Annual report 2019, Eritrea Chapter*, 2019

¹¹⁸ Open Doors, *World watch list 2019*, 14 januari 2019.

¹¹⁹ United States Commission on International Religious Freedom, *Annual report 2019, Eritrea Chapter*, 2019

¹²⁰ United Nations, General Assembly, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019.

¹²¹ OHCHR, *UN expert urges Eritrea to allow religious institutions to operate freely and respect the right of freedom of religion*, 21 juni 2019; Nederlands Dagblad, *Eritrea sluit katholieke hospitalen*, 12 juli 2019;

¹²² OHCHR, *UN expert urges Eritrea to allow religious institutions to operate freely and respect the right of freedom of religion*, 21 juni 2019; NRCNext, *De Ethiopische droom van Abiy Ahmed is verder weg*, 3 juli 2019.

¹²³ OHCHR, *UN expert urges Eritrea to allow religious institutions to operate freely and respect the right of freedom of religion*, 21 juni 2019.

¹²⁴ OHCHR, *UN expert urges Eritrea to allow religious institutions to operate freely and respect the right of freedom of religion*, 21 juni 2019.

In een reactie op de inbeslagname heeft het *Eritrean Catholic Secretariat* haar afkeuring uitgesproken over de gang van zaken. Volgens de organisatie zijn 21 klinieken die door de katholieke kerk werden beheerd, door de autoriteiten geconfisqueerd. Dat brengt het totaal op 29, aangezien eerder in 2018 al acht klinieken werden gesloten.¹²⁵

De speciale rapporteur maakte melding van het feit dat op 13 juni 2019 veiligheidstroepen vijf orthodoxe priesters uit het Debre Bizen-klooster arresteerden. De priesters - drie ouder dan zeventig jaar - zouden naar verluidt zijn gearresteerd omdat ze zich verzetten tegen de inmenging van de regering in de zaken van de kerk.¹²⁶

Eerder in het jaar, voorafgaande aan de viering van Independence Day op 24 mei 2019, werden naar verluidt 140 christenen gearresteerd tijdens een bijeenkomst in Asmara. Rond Independence Day was sprake van veel politie en geheime politie in de straten om eventuele protesten te voorkomen. Wellicht zijn de autoriteiten beducht voor vergelijkbare ontwikkelingen zoals die in Sudan hebben plaatsgevonden.¹²⁷

In september 2019 volgde berichtgeving dat naast de inbeslagname van de gezondheidscentra, de autoriteiten in Eritrea de controle hebben overgenomen van zeven middelbare scholen die worden gerund door religieuze organisaties.¹²⁸

3.2.3 *Bewegingsvrijheid*

Binnenlandse bewegingsvrijheid

De overheid eist van burgers dat ze de lokale autoriteiten op de hoogte brengen wanneer ze van woonplaats veranderen, velen gaven hier geen gehoor aan. Burgers die binnen Eritrea reizen, vooral in afgelegen gebieden of in de buurt van de grens worden geacht geldige redenen op te geven. De autoriteiten controleren het binnenlands verkeer van burgers via enkele controleposten.¹²⁹ De *National Service* vormt eveneens een ernstige belemmering van de bewegingsvrijheid. Niet alleen militaire verplichtingen, ook de civiele dienst maakt dat mensen gebonden zijn aan hun plaats van tewerkstelling. Er is nauwelijks tot geen keuzevrijheid als het gaat om het uitoefenen van werkzaamheden in het land (zie ook paragraaf 3.3.7).¹³⁰

Human Rights Watch heeft een rapport geschreven over de effecten die de nationale dienstplicht heeft op het onderwijssysteem in Eritrea. Vacatures voor leerkrachten worden bijna volledig ingevuld via het systeem van de nationale dienstplicht. De autoriteiten bepalen waar de leerkrachten tewerk worden gesteld. De plaatsing is vaak ver van hun families. Dit heeft invloed op hun mogelijkheid een gezinsleven uit te oefenen. Veel dienstplichtigen worden opnieuw naar Sawa gestuurd, dit keer om les te geven. Elk jaar zijn daar naar verluidt honderden leerkrachten nodig. Leerkrachten in Sawa ondergaan hetzelfde lot als dat van hun studenten. Een

¹²⁵ Eritrean Catholic Secretariat, *Clarifications about the recent nationalization of the Catholic Churches Health Centers in Eritrea*, 25 juni 2019.

¹²⁶ Church in Chains *Eritrea: Women and children arrested in latest church raids*, 26 juni 2019; OHCHR, *UN expert urges Eritrea to allow religious institutions to operate freely and respect the right of freedom of religion*, 21 juni 2019.

¹²⁷ Premier, *Eritrea: Christian clampdown ahead of Independence Day*, 23 mei 2019; Christian Solidarity Worldwide, *Annual vigil about church closures may face counter protesters*, 23 mei 2019.

¹²⁸ The EastAfrican, *Eritrea seizes schools run by religious groups*, 3 september 2019; AfricaNews, *Eritrea govt's latest seizures - schools run by religious bodies*, 3 september 2019; Eritrea Hub, *Eritrea seizes schools run by religious groups*, 3 september 2019.

¹²⁹ United States Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices for 2018-Eritrea*, maart 2019

¹³⁰ United States Department of State, *Trafficking in Persons Report*, p. 187, juni 2019

voormalig docent die tot 2018 op Sawa was ingezet, heeft het volgende verklaard: "Het is heel lastig het vak van leraar uit te oefenen in Sawa. Het is moeilijk Sawa te verlaten, omdat de vervoersmogelijkheden beperkt zijn, het is erg heet, en ze behandelen ons als soldaten, niet als leraren".¹³¹

De reisbeperkingen voor vreemdelingen met legaal verblijf in Eritrea bleven van kracht. De regering eiste dat alle diplomaten, internationale humanitaire hulpverleners, personeelsleden van de VN en buitenlanders, op voorhand (tenminste tien dagen voorafgaande aan de reis) toestemming van de regering vroegen om meer dan 25 kilometer buiten Asmara te reizen.¹³²

In- en uitreis

In de voorgaande ambtsberichten uit 2017 en 2018 is toegelicht dat het voor Eritreeërs moeilijk is hun land op legale wijze te verlaten. Daarvoor hebben zij niet alleen een geldig reisdocument nodig maar ook een uitreisvisum. Om een uitreisvisum te verkrijgen moet men kunnen bewijzen dat men de dienstplicht heeft vervuld of hiervan officieel is vrijgesteld. Bovendien moet men de reden voor de uitreis vermelden.¹³³

Met het openstellen van de grensposten met Ethiopië leek het stringente uitreisbeleid zijn langste tijd gehad te hebben. In de periode tussen september 2018 en eind april 2019 verlieten vele duizenden Eritreeërs hun land via de opengestelde grensposten.¹³⁴ In deze periode vond geen registratie plaats door de autoriteiten aan deze grensposten. Evenmin waren er controles en mensen konden zich vrijuit bewegen.¹³⁵ Internationale waarnemers kenschetsen de situatie in die eerste periode van grensopenstelling als 'chaotisch'. Bussen konden de grens passeren waarbij naar verluidt alleen de chauffeur werd gevraagd naar identiteitspapieren, passagiers hoefden zich niet te legitimeren.¹³⁶ Er was sprake van een ongecontroleerde in- en uitstroom van personen en goederen. Hiervoor is reeds opgemerkt dat dit aanvankelijk heeft geleid tot prijsdalingen van belangrijke goederen.¹³⁷ Een vertrouwelijke bron meldt dat hij mensen kent die in die periode via de landsgrens van Eritrea naar Ethiopië zijn gereisd en weer terug. Bij terugkeer in Eritrea zijn zij niet vervolgd.¹³⁸ Er zijn geen aanwijzingen dat in de periode van grensopenstelling sprake was van aanpassingen van de hierboven geschetste formele uitreisvereisten. Voor reizigers die Eritrea via de luchthaven van Asmara

¹³¹ Human Rights Watch, "They Are Making Us into Slaves, Not Educating Us" How Indefinite Conscriptio Restricts Young People's Rights, Access to Education in Eritrea, p.55, augustus 2019

¹³² United States Department of State, Country Reports on Human Rights Practices for 2018-Eritrea, maart 2019

¹³³ Ministerie van Buitenlandse zaken, Algemeen ambtsbericht Eritrea, februari 2017 en 21 juni 2018.

¹³⁴ In de periode tussen september 2018 en december 2018 passeerden circa 45.000 Eritrese vluchtelingen de grens met Ethiopië voornamelijk in de Tigray regio. Het feitelijke aantal vluchtelingen ligt waarschijnlijk hoger omdat velen direct doorreisden naar verschillende Ethiopische steden zonder zich te registreren bij de autoriteiten. Het overgrote deel betrof vrouwen en kinderen die vaak proberen te worden herenigd met familieleden in het buitenland. Een groot deel betrof ook alleenstaande minderjarigen of kinderen gescheiden van hun ouders. Volgens diverse bronnen bestaan er verschillende redenen die de alleenstaande minderjarigen aanvoeren voor hun vertrek. Veel teenagers, in het bijzonder de jongens, verlaten vroegtijdig hun de school en vluchten om militaire dienstplicht te ontlopen. Hopeloosheid en gebrek aan vooruitzichten vormen andere redenen om het land te verlaten. Sommige kinderen vluchten samen met klasgenoten nadat hun leraren, die de dienstplicht vervullen als leerkracht, de nationale dienstplicht ontlopen door te deserteren. United Nations, General Assembly, Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea, 16 mei 2019. Er waren ook Eritreeërs die na hun bezoek aan Ethiopië terugkeerden naar Eritrea. Africa Monitors, The Eritrean Exodus to Ethiopia, 22 september 2018; Vertrouwelijke bron, 31 juli 2019.

¹³⁵ Vertrouwelijke bron, 13 november 2018;

¹³⁶ Africa Monitors, The Eritrean Exodus to Ethiopia, 22 september 2018; Vertrouwelijke bron, 31 juli 2019.

¹³⁷ Vertrouwelijke bron, 10 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 11 juni 2019.

¹³⁸ Vertrouwelijke bron, 31 juli 2019.

verlieten zijn de formele uitreisvereisten (paspoort en uitreisvisum) nimmer versoepeld.¹³⁹

3.2.4

Rechtsgang

De niet-geïmplementeerde grondwet en wetgeving voorzien in een onafhankelijke rechterlijke macht. Van scheiding der machten is echter geen sprake, de uitvoerende macht bleef de rechterlijke macht controleren. De president controleert de aanstelling en het ontslag van alle rechters. De rechterlijke macht was daarom onpartijdig noch onafhankelijk.¹⁴⁰

De rechtspraak is opgedeeld in militaire rechtbanken en gerechtshoven, civiele rechtbanken (*community courts*, *zoba courts* en het *High Court*) en een *Special Court*. Alle rechtbanken leggen officieel verantwoording af aan het ministerie van Justitie. Ofschoon gewoonterecht niet officieel wordt erkend als rechtsbron, wordt dit recht toegepast op het laagste bestuursniveau door de *community courts* die zijn opgericht in 2001. De toepassing van sharia-wetten door moslims is officieel toegestaan op alle drie niveaus binnen de rechtspraak. De sharia wordt onder meer gebruikt bij het familierecht voor moslims en toegepast door speciale kamers voor moslims binnen de civiele rechtbanken.¹⁴¹

De niet-geïmplementeerde grondwet voorziet in het vermoeden van onschuld. Beklaagden dienen snel en gedetailleerd op de hoogte te worden gesteld van beschuldigingen in een taal die zij begrijpen. Er is geen wetgeving die specifiek ingaat op het bieden van voldoende tijd of voorzieningen om de verdediging voor te bereiden of het recht van beklaagden om getuigen te confronteren. Evenmin voorziet de wet in kosteloze tolkdiensten vanaf het moment van de aanklacht tot in hoger beroep, hoewel rechtbanken deze rechten in het algemeen aan gedaagden toekenden in zaken die geen verband hielden met de nationale veiligheid. Beklaagden hebben geen recht om te weigeren te getuigen. Beklaagden hebben het recht om aanwezig te zijn en om met advocaten te overleggen of om hun eigen bewijs te presenteren als zij geen advocaat willen hebben. Aanklagers en advocaten zijn aangesteld door de rechtbank en hebben het recht bewijsmateriaal en getuigen te presenteren. Er bestaat geen mogelijkheid van kosteloze rechtshulpverlening.¹⁴²

Rechtbanken van eerste aanleg functioneren op regionaal niveau. Elke partij bij een rechtszaak heeft recht op één beroep. Tegen besluiten van een regionale rechtbank kan hoger beroep worden ingesteld bij het volgende hof van beroep. Mocht het hof van beroep een beslissing van de lagere rechtbank terugdraaien, dan kan de partij wiens verzoek niet werd gehonoreerd, hoger beroep instellen bij het hoogste gerechtshof bestaande uit vijf rechters. Als het lagere hof van beroep de beslissing van een regionale rechtbank handhaaft, is geen hoger beroep mogelijk. Speciale rechtbanken zijn bevoegd in zaken betreffende corruptie en nationale veiligheid. Rechters treden tevens op als officier van justitie en kunnen personen die betrokken zijn bij zaken oproepen te getuigen. Speciale rechters zijn voornamelijk militaire functionarissen. De speciale rechtbanken brengen verslag uit aan het ministerie van Defensie en het bureau van de president. Processen in speciale

¹³⁹ Vertrouwelijke bron, 9 juli 2019; Vertrouwelijke bron, 31 juli 2019; Vertrouwelijke bron, 13 november 2018; Vertrouwelijke bron, 15 juni 2019.

¹⁴⁰ Freedom House, *Freedom in the World 2019-Eritrea*, 4 februari 2019; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018- Eritrea*, 13 maart 2019; United Nations, General Assembly, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019

¹⁴¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, p. 38, 21 juni 2018.

¹⁴² US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018- Eritrea*, 13 maart 2019

rechtbanken zijn niet toegankelijk voor het publiek en de uitspraken van dergelijke rechtbanken zijn definitief, zonder de mogelijkheid van hoger beroep.¹⁴³

3.2.5 Arrestaties en detenties

De Eritrese wet en de niet-geïmplementeerde grondwet verbieden willekeurige arrestaties en detenties. In de praktijk bleven dergelijke praktijken ook in de verslagperiode wijd verspreid.¹⁴⁴ De speciale rapporteur voor de mensenrechten heeft in haar rapportage melding gemaakt van diverse signalen die zij van Eritreeërs ontving die op zoek zijn naar individuen die gedetineerd zijn in Eritrea en van wie de verblijfplaats onbekend is. Het is niet mogelijk om het precieze aantal burgers dat willekeurig en onwettig werd gearresteerd vast te stellen. De overheid verstrekt geen informatie over gedetineerden. Evenmin is aan te geven hoeveel officiële en onofficiële detentiecentra op dit moment operationeel zijn. Onafhankelijke humanitaire organisaties, inclusief het Internationale Rode Kruis, hebben geen toestemming de detentiecentra te bezoeken. Om die reden blijft ook onduidelijk onder welke condities gevangenen precies worden vastgehouden.¹⁴⁵

Uit het rapport van het *US Department of State* blijkt dat de autoriteiten sommige gedetineerden incommunicado¹⁴⁶ hielden in metalen zeecontainers en ondergrondse cellen zonder toiletten of bedden. Gebruik van psychologische marteling was gebruikelijk, blijktens verklaringen van gevangenen die in eerdere jaren vastzaten. Sommige ex-gedetineerden meldden dat de autoriteiten ondervragingen en mishandelingen uitvoerden op gehoorafstand van andere gevangenen om hen te intimideren. De overheid leverde geen adequate basis- of spoedeisende medische zorg in gevangnissen of detentiecentra, hoewel een westerse bezoeker meldde dat hij groepen gevangenen bij een privé-oogarts had gezien voor periodieke controles van zes maanden. Voedsel, sanitaire voorzieningen, ventilatie en verlichting waren niet toereikend en drinkwater was soms alleen beschikbaar tegen betaling.¹⁴⁷

Ex-gedetineerden en andere bronnen meldden strenge detentievoorwaarden in politiebureaus en in gevangnissen voor personen die worden vastgehouden wegens het ontduiken van nationale dienstplicht. Autoriteiten plaatsten politieke gevangenen vaker in eenzame opsluiting dan andere gedetineerden.¹⁴⁸

Ter illustratie van het bovenstaande volgen hieronder enkele incidenten die aandacht hebben gekregen en in de publiciteit zijn gekomen. Deze opsomming is niet uitputtend.

Op 8 december 2012 werd het Eritrees, Amerikaanse meisje Ciham Ali Abdu gearresteerd. Ciham werd geboren in de Verenigde Staten maar verhuisde naar Asmara met haar familie nadat haar vader een benoeming had aanvaard in de regering onder president Afwerki. Haar vader werd minister van Informatie maar vluchtte in 2012 naar Australië als asielzoeker, na een conflict met president

¹⁴³ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018- Eritrea*, 13 maart 2019

¹⁴⁴ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018- Eritrea*, 13 maart 2019

¹⁴⁵ United Nations, Human Rights Council, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019; Human Rights Watch, *Eritrea: Another Birthday Behind Bars*, 3 april 2019.

¹⁴⁶ Incommunicado gevangenschap is een vorm van gevangenschap waarin de gevangene geen of nauwelijks contact mag hebben met de buitenwereld, ook niet met advocaten en familieleden. De term komt van het Spaans *incomunicar*, 'de communicatie afsluiten'. Amnesty International, *Mensenrechtenencyclopedie*, <https://www.amnesty.nl/media/mensenrechtenencyclopedie>, geraadpleegd op 5 augustus 2019.

¹⁴⁷ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018- Eritrea*, 13 maart 2019; United States Commission on International Religious Freedom, *Annual report 2019, Eritrea Chapter*, 2019.

¹⁴⁸ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018- Eritrea*, 13 maart 2019

Afwerki. De Eritrese veiligheidsdienst heeft Ciham op haar vijftiende, nadat zij het land probeerde te verlaten, gearresteerd. Haar familie weet sindsdien niet waar zij verblijft. Op 3 april 2019, haar verjaardag, verbleef zij nog steeds in gevangenschap, zij is inmiddels tweeëntwintig jaar. Sinds de arrestatie in 2012 probeert haar familie uit te vinden wat er met haar is gebeurd.¹⁴⁹

In augustus 2018 werden meer dan driehonderd eigenaren van tankwagens voor water, chauffeurs en andere werknemers die actief zijn op het gebied van waterdistributie in de hoofdstad Asmara gearresteerd vanwege een geschil over de waterprijzen. Naar verluidt riepen de autoriteiten hen op voor een bijeenkomst en werden ze uiteindelijk gearresteerd en vastgehouden. Enkeligen werden vrijgelaten na het betalen van flinke boetes, zonder te verschijnen voor een rechterlijke instantie of administratieve rechtbank. De meerderheid bleef in hechtenis, omdat zij niet in staat bleek om het geld voor de boete bijeen te brengen.¹⁵⁰

Op 16 september 2018 hebben veiligheidsagenten voormalig minister van Financiën Berhane Abrehe opgepakt. De arrestatie volgde kort na de publicatie van zijn boek waarin hij zich kritisch uitliet over de regering. In het boek getiteld *Hageray Eritrea* (Mijn land Eritrea) bekritiseerde hij de regering en deed hij een oproep tot hervormingen in het land.¹⁵¹ De arrestatie vond plaats aan de vooravond van het 17^e herdenkingsjaar van de arrestaties op en rond 18 september 2001 toen vijftien prominente Eritreeërs, bekend als de G-15, die hadden opgeroepen tot democratische hervormingen, samen met duizenden sympathisanten werden gearresteerd en vastgehouden zonder aanklacht of proces. Volgens een gevangenenbewaker die wordt geciteerd door Human Rights Watch is de helft van de G-15 inmiddels overleden.¹⁵² Na de arrestatie van Berhane Abrehe eiste Amnesty International zijn onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating.¹⁵³

In paragraaf 3.2.2 zijn enkele voorbeelden genoemd van personen die op grond van hun geloofsovertuiging werden gearresteerd.

3.2.6 *Mishandeling en foltering*

Eritrese wetgeving en de niet-geïmplementeerde Grondwet verbieden foltering. Desondanks werd foltering (waaronder mishandeling) ook in deze verslagperiode toegepast.¹⁵⁴

Volgens rapporten van ngo's en de Verenigde Naties martelden en mishandelden veiligheidstroepen deserteurs, ontduikers van de nationale dienstplicht, personen die zonder reisdocumenten probeerden het land te ontvluchten en leden van bepaalde religieuze groeperingen. Gebrek aan transparantie en toegang tot informatie maakte het onmogelijk om het aantal of de omstandigheden van sterfgevallen als gevolg van marteling of slechte detentievoorwaarden te bepalen.¹⁵⁵

¹⁴⁹ Human Rights Watch, *Eritrea: Another Birthday Behind Bars*, 3 april 2019; CNN, *Jailed at 15 she dreamed of being a fashion designer. No trial and six years later she's still missing*, 3 april 2019.

¹⁵⁰ OHCHR, *Statement by Ms. Sheila B. Keetharuth, Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea at the 73rd session of the General Assembly*, 24 oktober 2018.

¹⁵¹ Voice of America, *Former Top Eritrean Official Arrested After Criticizing President*, 20 september 2018.

¹⁵² European External Policy Advisors, *Berhane Abrehe arrested in Eritrea*, 18 september 2018. Human Rights Watch, *Submission to the Universal Periodic Review of Eritrea*, 18 september 2018.

¹⁵³ Amnesty International, *Eritrea: Release former finance minister immediately and unconditionally*, 19 september 2018; Human Rights Watch, *Eritrea: Diplomacy Changes, but Political Prisoners Remain*, 3 oktober 2018.

¹⁵⁴ The Advocates for Human Rights, *Eritrea's Compliance with the International Covenant on Civil and Political Rights*, 4 februari 2019; United States Department of State, *Country Report on Human Rights practices 2018-Eritrea*, maart 2019.

¹⁵⁵ United States Department of State, *Country Report on Human Rights practices 2018-Eritrea*, maart 2019.

Marteling, verkrachting en andere wrede, inhumane of vernederende bestraffing worden volgens deze rapporten bewust en methodisch toegepast in militaire en detentiecentra. Er zijn geen aanwijzingen dat de Eritrese regering de intentie heeft hervormingen door te voeren opdat de daders van dergelijke wrede, inhumane of vernederende behandeling ter verantwoording kunnen worden geroepen.¹⁵⁶

3.2.7 *Verdwijningen en ontvoeringen*

Een onbekend aantal personen verdween gedurende het jaar. Men vermoedt dat zij in overheidsdetentie zitten of zijn overleden terwijl ze in detentie verbleven. De overheid heeft geen pogingen gedaan om de verdwijningen te voorkomen of de functionarissen die verantwoordelijk zijn voor dergelijke verdwijningen te straffen. De overheid heeft familieleden niet in alle gevallen op de hoogte gesteld. Evenmin reageerden de autoriteiten op verzoeken om informatie over de status van gedetineerden, waaronder lokaal personeel van buitenlandse ambassades en buitenlandse personen met een dubbele nationaliteit.¹⁵⁷

Onder de verdwenen personen bevonden zich degenen die werden aangehouden vanwege hun politieke en/of religieuze overtuiging, journalisten, personen die verdacht worden van het ontduiken van de nationale dienst en milities en personen van wie niet bekend is dat ze enig misdrijf hebben gepleegd.¹⁵⁸

3.2.8 *Buitengerechtelijke executies en moorden*

Internationale ngo's rapporteerden dat de regering straffeloos willekeurige moorden pleegde en gedetineerden aan zware en levensbedreigende omstandigheden in de gevangenis blootstelde.¹⁵⁹

3.2.9 *Doodstraf*

Formeel kent Eritrea de doodstraf voor misdrijven zoals moord, maar het land wordt beschouwd als voorstander van afschaffing van de doodstraf.¹⁶⁰

Op 17 december 2018 stemde Eritrea voor een VN-resolutie voor een moratorium op de doodstraf. Sinds de onafhankelijkheid van Eritrea in 1991 zijn naar verluidt geen doodvonnissen meer uitgesproken.¹⁶¹

3.3 **Positie van specifieke groepen**

3.3.1 *Leden van oppositiepartijen/politieke activisten*

Binnen Eritrea is er geen georganiseerde oppositie. De leden van de oppositie zitten ofwel in het buitenland of in de gevangenis. Over het lot van de nog in leven zijnde leden van de G-15, politici die in 2001 werden opgesloten nadat zij het niet eens waren met het besluit van president Afwerki om verkiezingen uit te stellen en de grondwet niet in te voeren, is niets bekend. Volgens Human Rights Watch is er in de verslagperiode geen wijziging opgetreden in hun situatie. Eerder is gemeld dat blijkens een verklaring van een gevangenisbewaarder de helft van de leden van de

¹⁵⁶ The Advocates for human Rights, *Eritrea's Compliance with the International Covenant on Civil and Political Rights*, 4 februari 2019; AfricaNews, *United Kingdom says no evidence of human rights reform*, 19 oktober 2019.

¹⁵⁷ United States Department of State, *Country Report on Human Rights practices 2018-Eritrea*, maart 2019

¹⁵⁸ United States Department of State, *Country Report on Human Rights practices 2018-Eritrea*, maart 2019

¹⁵⁹ UN Human Rights Committee, *Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report*, 28 maart 2019; Reuters, *U.N. urges Eritrea to probe killings, missing detainees*, 28 maart 2019; ACAPS Eritrea <https://www.acaps.org/country/eritrea/crisis/complex-crisis> geraadpleegd op 25 juli 2019; United States Department of State, *Country Report on Human Rights practices 2018-Eritrea*, maart 2019

¹⁶⁰ Amnesty International, *Global report death sentences and executions 2018*, p.49, 10 april 2019

¹⁶¹ Amnesty International, *Global report death sentences and executions 2018*, p.52, 10 april 2019; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018.

G-15 inmiddels zou zijn overleden (zie paragraaf 3.2.5). Vanwege de geheimhouding door de overheid en het ontbreken van onafhankelijk toezicht, is het onmogelijk om te bepalen hoeveel politieke gevangenen in detentie verblijven.¹⁶²

De *People's Front for Democracy and Justice* (PFDJ) is de enige wettelijk erkende politieke partij in Eritrea. Alternatieve groepen moeten vanuit het buitenland opereren binnen de diaspora gemeenschap. Veel van dergelijke groepen opereerden vanuit Ethiopië. Echter, in juli 2018, na de toenadering tussen de twee landen, beval de Ethiopische regering alle Eritrese oppositiepartijen in het land hun operaties te staken. In augustus 2018 zei een adviseur van president Afwerki dat de PFDJ manieren onderzocht om de politieke participatie te verbreden, maar hij gaf geen details.¹⁶³

3.3.2 *Etnische minderheden*

De organisatie *Freedom House* meldt in haar jaarlijkse rapportage dat er beschuldigingen bestaan dat twee van de negen door Eritrea erkende etnische groepen, te weten Kunama en Afar, te maken hebben met ernstige discriminatie.¹⁶⁴ Het *US Department of State* rapporteert dat overheids- en maatschappelijke discriminatie voortduurt tegen etnische minderheden, met name tegen de nomadische Kunama en de Afar.¹⁶⁵ Een Canadese wetenschapper maakt in een studie melding van mensenrechtenschendingen van etnische minderheidsgroepen, waarbij Kunama en Afar expliciet worden genoemd (zie ook paragraaf 2.1).¹⁶⁶

Volgens de speciale rapporteur van de mensenrechten blijft de situatie van de Afar in de kuststreek van Eritrea precair (zie ook paragraaf 2.1). Sinds de vestiging van een militaire basis door de VAE zijn de rechten van de Afar om hun traditionele middelen van bestaan zoals zoutproductie en visserij uit te oefenen drastisch ingeperkt. Bovendien hebben de projecten om de haven van Assab te herontwikkelen en de wegenbouw uit te breiden in het gebied, een impact op hun traditionele leefgebieden. Omdat de autoriteiten de landrechten van de Afar niet erkennen, worden genoemde projecten naar verluidt uitgevoerd zonder hen daarbij te betrekken of te consulteren. Blijkens het rapport van de speciale rapporteur voor de mensenrechten zijn er ook berichten van aanvallen op Afar vissers in de kustwateren. Bij afzonderlijke incidenten tussen oktober 2016 en augustus 2018 zijn tien vissers uit de Afar-gemeenschap gedood en anderen gewond geraakt na aanvallen door helikopters van de VAE. Begin februari 2019 werden drie vissers nabij de kust van Makkaka, vlakbij Assab, vermist. In maart 2019 hebben familieleden verklaard dat zij twee lichamen van de vissers op zee hebben gevonden.¹⁶⁷

Talen

Eritrea heeft ten minste negen officieel erkende talen, die behoren tot elk van de officieel erkende etnische groepen. Artikel 4, lid 3, van de niet geïmplementeerde Grondwet waarborgt de gelijkheid van alle Eritrese talen. In de praktijk blijft Tigrinya de dominante taal in het land, als de taal van de grootste etnische groepen die bijna de helft van de Eritrese samenleving vormen. De Eritrese regering

¹⁶² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018; Human Rights Watch, *World Report 2019*, 17 januari 2019.

¹⁶³ Freedom House, *Freedom in the World 2019-Eritrea*, 4 februari 2019

¹⁶⁴ Freedom House, *Freedom in the World 2019-Eritrea*, 4 februari 2019

¹⁶⁵ United States Department of State, *Country Report on Human Rights practices 2018-Eritrea*, maart 2019; Freedom House, *Freedom in the World 2019-Eritrea*, 4 februari 2019

¹⁶⁶ Magnet, Joseph Elliot, *Indigenous peoples in Eritrea*, 2019

¹⁶⁷ United Nations, General Assembly, *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea*, 16 mei 2019

onderschrijft de gelijkwaardigheid van alle Eritrese talen in haar officiële documenten en uitspraken. In de praktijk is de kwestie van taalrechten echter een van de lastigste politieke kwesties in Eritrea gebleven.¹⁶⁸

Eritrea kent weliswaar geen officiële taal, toch erkent de Eritrese regering Tigrinya en Arabisch als 'de werktalen van de staat', in tegenstelling tot 'officiële talen'. In de praktijk is de reële, of de als zodanig ervaren voorkeursbehandeling van de Tigrinya-taal (ten koste van andere talen), een van de belangrijkste gronden voor klachten van andere etnische groepen.¹⁶⁹

3.3.3 *Religieuze minderheden*

Informatie over religieuze minderheden is te vinden in paragraaf 3.2.2.

3.3.4 *Vrouwen*

De positie van vrouwen is op papier relatief goed beschermd. Voor de wet zijn vrouwen gelijk aan mannen, in de praktijk worden vrouwen achtergesteld.¹⁷⁰

Meisjes op het platteland staan bloot aan een vroeg of gedwongen huwelijk. Verkrachting van vrouwen komt volgens bronnen vaak voor in detentie en in militaire dienst. De autoriteiten doen geen grondig onderzoek naar seksuele mishandeling van vrouwelijke dienstplichtigen.¹⁷¹ Meisjes worden op jonge leeftijd uitgehuwelijkt om de militaire dienstplicht te ontlopen. Het ontbreekt volgens de VN aan wetgeving die alle vormen van geweld tegen vrouwen, inclusief verkrachting, expliciet strafbaar stelt.¹⁷² Voor vrouwen en meisjes kan het stoppen met school voordat zij naar Sawa moeten een effectieve strategie zijn om de nationale dienst te ontlopen. Vrouwen die getrouwd, zwanger of moeder zijn kunnen namelijk worden vrijgesteld. Verschillende jonge vrouwen en mannen vertelden Human Rights Watch dat zij of hun vrienden of klasgenoten, hadden gekozen voor moederschap en huwelijk om te ontsnappen aan Sawa. Een leraar die in september 2017 vluchtte merkte op dat in zijn laatste jaar dertig studenten die in *Grade* 10 en 11 zaten stopten met school. De meeste van deze schoolverlaters waren vrouwen omdat ze niet naar Sawa wilden. Dus zijn ze getrouwd.¹⁷³

Vrouwen kunnen deelnemen aan het politieke proces; er bestaan daartoe geen wettelijke beperkingen.¹⁷⁴ Een bron meldt dat in de praktijk nog steeds sprake is van een 'flagrant gendervooroordeel'. Als voorbeeld wordt het vredesproces met

¹⁶⁸ Mekonnen, Daniel, *Introductory Note on the Constitution of Eritrea*, p.18, januari 2016

¹⁶⁹ Mekonnen, Daniel, *Introductory Note on the Constitution of Eritrea*, p.19, januari 2016

¹⁷⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018; Mekonnen, Daniel, *Introductory Note on the Constitution of Eritrea*, p. 19, januari 2019.

¹⁷¹ Freedom House, *Freedom in the World 2019-Eritrea*, 4 februari 2019; Eritrese vrouwen speelden een cruciale rol tijdens de 30-jarige onafhankelijkheidsoorlog van hun land met Ethiopië. Ze maakten een derde deel uit van de strijdkrachten van Eritrea en waren actief op alle niveaus van het leger. Maar hun rekrutering in de gelederen van het leger naast mannen had veel minder te maken met gendergelijkheid dan met de behoefte aan geschikte soldaten. Terwijl veel vrouwen een grotere gendergelijkheid op de oorlogsfronten ondervonden, bleven de culturele ongelijkheden tussen mannen en vrouwen bestaan. Inter Press Service, *From Empowerment During War, Eritrean Women Must Fight gender Discrimination in a New Peace*, 12 april 2019; UN Human Rights Committee, *Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report*, 28 maart 2019

¹⁷² Amnesty International, *Op-Ed: Eritrea: no more excuses for indefinite national service*, 30 juli 2018.

¹⁷³ Human Rights Watch, *"They Are Making Us into Slaves, Not Educating Us" How Indefinite Conscription Restricts Young People's Rights, Access to Education in Eritrea*, p.53, augustus 2019.

¹⁷⁴ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018-Eritrea*: Blijkens de website *Women in National Parliaments* bezetten vrouwen in Eritrea in juni 2019 33 (22%) van de in totaal 150 zetels in het parlement. Eritrea stond daarmee op plek 90 van in totaal meer dan 200 landen. Ter vergelijking Nederland staat op plek 42 met ruim 31% van de zetels die zijn bezet door vrouwen. Rwanda staat op de eerste plek met ruim 61%. Inter-Parliamentary Union, <https://data.ipu.org/women-ranking?month=6&year=2019>, geraadpleegd op 17 juni 2019.

Ethiopië genoemd: er was geen enkele vrouw in de delegatie op hoog niveau die Eritrea in juni 2018 naar Ethiopië stuurde voor belangrijke vredesbesprekingen.¹⁷⁵

Het VN-Mensenrechtencomité heeft in maart 2019 geconcludeerd dat de Eritrese autoriteiten zich weliswaar inspannen de vertegenwoordiging van vrouwen op regionaal niveau te vergroten, maar is tegelijkertijd bezorgd over het feit dat vrouwen niet vertegenwoordigd zijn in hoge regeringsposities.¹⁷⁶

Vrouwenbesnijdenis

Uit een publicatie van UNFPA-UNICEF van 2018 blijkt dat onder andere Eritrea succesvol was bij de handhaving van nationale wetgeving op het gebied van het tegengaan van vrouwenbesnijdenis. Op basis van deze nationale wetgeving werden in 2017 145 personen gearresteerd, 87 zaken kwamen voor de rechter en 58 personen werden veroordeeld. Op basis van (weliswaar) oudere data blijkt dat de praktijk verandert met als gevolg dat minder adolescenten een besnijdenis hebben ondergaan in vergelijking met oudere generaties; 69% van de meisjes in de leeftijd van vijftien tot negentien jaar in vergelijking met 93% van de vrouwen in de leeftijd van 45-49 jaar oud. Toch blijft vrouwenbesnijdenis met name op het platteland wijdverspreid.¹⁷⁷

3.3.5 *LHBT*

In de situatie van lesbische vrouwen, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders is in de verslagperiode geen verandering gekomen. De Eritrese *Penal Code* stelt seksuele handelingen met wederzijdse instemming tussen mensen van hetzelfde geslacht strafbaar. Men kan door een rechtbank worden veroordeeld tot gevangenisstraf. De regering voerde de handhaving van de wet niet actief uit.¹⁷⁸ LHBT's ondervinden geen wettelijke bescherming tegen maatschappelijke discriminatie.¹⁷⁹

Het VN-Mensenrechtencomité is bezorgd over het feit dat relaties tussen personen van hetzelfde geslacht strafbaar worden gesteld en dat er sprake is van het stigmatiseren van personen met een LHBT-achtergrond.¹⁸⁰

3.3.6 *Alleenstaande minderjarigen*

De definitie van een minderjarige is volgens de Eritrese wetgeving een persoon die jonger is dan achttien jaar, tenzij de wetgeving in uitzonderingsgevallen anders bepaalt. Een persoon jonger dan achttien jaar wordt beschouwd als handelingsonbekwaam.¹⁸¹

Uit een rapport van de UNHCR blijkt dat Eritrea in 2018 het tweede land van herkomst in de wereld was als het gaat om ingediende asiolverzoeken (3.500) door alleenstaande minderjarigen en van hun ouders gescheiden kinderen. De meeste alleenstaande minderjarigen kwamen uit Afghanistan (4.800).¹⁸² Na de openstelling

¹⁷⁵ Inter Press Service, *From Empowerment During War, Eritrean Women Must Fight gender Discrimination in a New Peace*, 12 april 2019;

¹⁷⁶ UN Human Rights Committee, *Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report*, 28 maart 2019.

¹⁷⁷ UNFPA-UNICEF, *Joint Programme on Female Genital Mutilation: Accelerate Change*, 2018 p.23, 51 en verder; Freedom House, *Freedom in the World 2019-Eritrea*, 4 februari 2019.

¹⁷⁸ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018-Eritrea*, 14 maart 2019.

¹⁷⁹ Freedom House, *Freedom in the World 2019-Eritrea*, 4 februari 2019.

¹⁸⁰ UN Human Rights Committee, *Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report*, 28 maart 2019.

¹⁸¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018.

¹⁸² De UNHCR hanteert de begrippen alleenstaande minderjarigen en van hun ouders gescheiden kinderen (unaccompanied and separated children). Minderjarigen die of alleen gevlucht zijn of die tijdens de reis van hun

van de grensovergang met Ethiopië nam het aantal alleenstaande minderjarige vluchtelingen fors toe.¹⁸³

Voor zover bekend bestaan in Eritrea geen particuliere opvanghuizen voor alleenstaande minderjarigen. De overheid verzorgt de opvang. In Asmara is een opvangvoorziening die door het ministerie van Arbeid en Sociale Zaken wordt geleid. Ook de katholieke kerk heeft opvanghuizen die onder toezicht staan van de overheid.¹⁸⁴

Deze opvangfaciliteiten accepteren wezen of in de steek gelaten kinderen jonger dan vijf jaar. De overheid probeert familieleden (*extended family*) te traceren en met hun familie te herenigen. Als geen familieleden kunnen worden opgespoord dan zullen deze kinderen overgaan naar *community-based* groepshuizen.¹⁸⁵

Voor meer bijzonderheden over de positie van minderjarigen wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht over Eritrea van februari 2017.

3.3.7

National Service

De *National Service* kent een breed scala van vormen, waaronder de actieve militaire dienst. Volgens het US Department of State vormt het aantal dienstplichtigen in actieve militaire dienst een klein en afnemend percentage. Over de verdeling van de aantallen dienstplichtigen tussen het militaire en het civiele deel van de National Service bestaan echter verschillende aannames. EASO is daar in zijn rapport over de National Service dieper op ingegaan.¹⁸⁶

Andere sectoren/beroepsgroepen waar dienstplichtigen in civiele dienst worden ingezet zijn kantoorwerk bij overheidsagentschappen en ondernemingen (functies variërend van advocaten en midden-managers tot geschoolde technici, administratief personeel, onderhouds- en conciërgewerkzaamheden); medische professionals en ondersteunende werknemers; leerkrachten in het basisonderwijs en op middelbare scholen; en constructie of andere ongeschoolde fysieke arbeid.¹⁸⁷

De omstandigheden voor de dienstplichtigen in militaire dienst of zij die fysieke arbeid moeten verrichten zijn vaak zwaar. Andere civiele dienstplichtigen werken onder min of meer normale omstandigheden zij het met een laag loon en een volledig dan wel te verwaarlozen gebrek aan keuze- en bewegingsvrijheid. Een vertrouwelijke bron meldt dat er sprake is van differentiatie van het loon waarbij de hoogte onder andere afhankelijk is van het opleidingsniveau.¹⁸⁸

Het is niet bekend hoe de verdeling van de dienstplichtigen over de verschillende branches plaatsvindt. Naar verluidt zijn de dienstplichtigen werkzaam in de civiele branches hoger opgeleid of bezitten zij specifieke vaardigheden. Het totaal aantal dienstplichtigen wordt geschat op vijfhonderdduizend, hoewel de schattingen wijd uiteenlopen.¹⁸⁹

ouders gescheiden raken en niet worden begeleid door een volwassene die wettelijk gezien of op basis van gewoonterecht verantwoordelijkheid draagt. UNHCR, *Global trends. Forced Displacements in 2018*, 19 juni 2019.

¹⁸³ Human Rights Watch, *World Report 2019. Eritrea events of 2018*, 17 januari 2019.

¹⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 18 juli 2019.

¹⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 18 juli 2019.

¹⁸⁶ US Department of State, *Trafficking in Persons report*, p. 187, 20 juni 2019; EASO, Eritrea: *National service exit and return*, september 2019.

¹⁸⁷ US Department of State, *Trafficking in Persons report*, p. 187, 20 juni 2019.

¹⁸⁸ US Department of State, *Trafficking in Persons report*, p. 187, 20 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 29 januari 2019.

¹⁸⁹ Vertrouwelijke bron, januari 2019.

Blijkens een rapport van Human Rights Watch heeft het systeem van *National Service* een negatieve invloed op het onderwijssysteem. De overheid vertrouwt voor de aanstelling van leerkrachten grotendeels op de *National Service*. Deze gedwongen aanstelling van leraren schendt niet alleen rechtstreeks de rechten van de leraren zelf, maar draagt ook bij aan chronische problemen in het voortgezet onderwijs. Een internationale waarnemer merkte op: 'De werving van leraren vindt volledig plaats via het systeem van de *National Service*. Er is geen kwaliteitscontrole'.¹⁹⁰ In september 2019 heeft het *European Asylum Support Office* (EASO) een rapport gepubliceerd, getiteld *Eritrea National service, exit and return*. In dat rapport is veel gedetailleerde informatie te vinden over de *National Service* en daaraan gerelateerde onderwerpen.

Dienstplichtweigeraars en deserteurs

Artikel 37 van de *National Service Proclamation of 23 October 1995* bepaalt de sancties die staan op het ontlopen van de dienstplicht en desertie. In lid 1 is bepaald dat het zich onttrekken aan de dienstplicht wordt bestraft met maximaal twee jaar gevangenisstraf. In lid 3 is bepaald dat individuen die naar het buitenland reizen om zich te onttrekken aan de nationale dienstplicht en terugkeren vóór hun veertigste alsnog de dienstplicht moeten vervullen. Degenen die na hun veertigste, maar voor hun vijftigste terugkeren kunnen maximaal vijf jaar gevangenisstraf krijgen. Zij verliezen tevens het recht op een baan, op een bedrijfsvergunning, op een uitreisvisum en om land te bezitten. Overtredingen worden veelal buitengerechtelijk bestraft. In het ambtsbericht van februari 2017 is uitvoerig ingegaan op de behandeling van dienstweigeraars die terugkeren naar Eritrea.¹⁹¹

Ten aanzien van de behandeling van dienstplichtweigeraars en deserteurs hebben zich voor zover bekend tijdens de verslagperiode geen belangrijke wijzigingen voorgedaan.¹⁹²

Vrede en de dienstplicht

De verwachting bestond dat met het vredesakkoord met Ethiopië, de autoriteiten positieve veranderingen ten aanzien van de dienstplicht zouden doorvoeren. Deze verwachting werd onder andere gevoed door mededelingen gedaan tijdens een diploma-uitreiking aan dienstplichtigen in juli 2018 waarbij ook president Afwerki aanwezig was. Er zou sprake van zijn dat de dienstplicht niet langer zou duren dan achttien maanden. De Eritrese minister van Informatie, Yemane Ghebremeskel, ontkende de berichtgeving niet, maar zei dat er geen officiële aankondiging was gedaan en merkte op dat men nog maar net was begonnen in de toenadering tot Ethiopië.¹⁹³ Nadien zijn geen concrete aanwijzingen gevonden dat de dienstplicht is ingekort. Jongeren blijven Eritrea ontvluchten onder andere om aan de dienstplicht te ontkomen.¹⁹⁴

Human Rights Watch stelt in een verklaring van 11 maart 2019 dat de Eritrese overheid na het vredesakkoord met Ethiopië 'geen betekenisvolle wijzigingen heeft doorgevoerd in het nationale dienstplichtsysteem'. De Eritrese overheid zet nog steeds dienstplichtigen in voor onbepaalde tijd en tegen een ontoereikende beloning.

¹⁹⁰ Autoriteiten wijzen afgestudeerden vaak tegen hun wil toe om vakken te onderwijzen waarvoor ze geen training hebben doorlopen. Human Rights Watch, *"They Are Making Us into Slaves, Not Educating Us" How Indefinite Conscription Restricts Young People's Rights, Access to Education in Eritrea*, p.54, 8 augustus 2019.

¹⁹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2018.

¹⁹² EASO, *Eritrea National service, exit and return*, p. 40, september 2019

¹⁹³ Reuters, *Eritrean conscripts told unlimited service will end – sources*, 23 juli 2019.

¹⁹⁴ Amnesty International, *Eritrea: Repression without Borders. Threats to human rights defenders abroad*, juni 2019; United Nations Human Rights Committee, *Concluding observations in the absence of its initial report*, 3 mei 2019.

Meldingen van misbruik inclusief marteling blijven voortduren. Ook andere bronnen geven aan dat geen wijzigingen in de dienstplicht zijn doorgevoerd.¹⁹⁵

Het VN-Mensenrechtencomité is bezorgd over het feit dat de onbepaalde duur van de militaire- en civiele dienstplicht een van de belangrijkste redenen blijft vormen voor Eritreeërs hun land te ontvluchten. Ook maakt het Comité zich zorgen over het feit dat er geen mogelijkheid bestaat voor gewetensbezwaarden de dienstplicht te weigeren en dat er geen alternatieve dienstplicht bestaat.¹⁹⁶

Giffa's

Blijkens het nieuwsmedium *Europe External Policy Advisors* (EEPA), dat zich beroept op informatie van *BBC Tigrynia*, is sprake van een nieuwe golf van razzia's van jongeren, de zogenaamde *giffa's*. Deze *giffa's* zijn georganiseerd om jonge Eritreeërs naar de militaire academie van Sawa¹⁹⁷ te brengen voor nationale diensttraining. Volgens informatie van *BBC Tigrynia* zijn de *giffa's* begonnen op 15, 16 en 17 juli 2019 en zijn ze met name gericht op het gebied rond de Westelijke Laaglanden. De *giffa's* in Hagaz - ten zuiden van Keren - waren bijzonder intens. Berichten over *giffa's* komen ook uit Asmara en de Dehub-regio. September is meestal de maand waarin Eritrese jongeren zich moeten melden voor de opleiding van de nationale dienst en de voltooiing van de middelbare school in Sawa. Ondanks waarschuwingen van lokale overheden over de gevolgen voor hun families als gevolg van het niet melden voor de nationale dienst, is de jeugd in toenemende mate onwillig om dit te doen. Er waren incidentele berichten, met name uit plattelandsgebieden, dat veiligheidstroepen de ouders, echtgenotes, of broers en zussen van personen die de national service ontweken of het land ontvluchtten, vasthielden en verhoorden.¹⁹⁸

Volgens de bron hebben de Ethiopische autoriteiten bevestigd dat 250-300 Eritreeërs zich dagelijks registreren in vluchtelingenkampen in Ethiopië, van wie naar schatting 30-50% rechtstreeks uit de nationale dienst vlucht. De Eritrese regering blijft de waarde en noodzaak van de nationale dienst benadrukken en bereidt zich voor op de 25^e verjaardag van Sawa.¹⁹⁹ Een andere nieuwsbron berichtte eveneens over een toename van het aantal *giffa's*. Mensen van wie de papieren niet in orde zijn worden gearresteerd en er zou sprake zijn van het ontvoeren van kinderen met het doel ze als dienstplichtigen onder te brengen in Sawa.²⁰⁰

In paragraaf 3.3.4 is ingegaan op de situatie van meisjes en vrouwen die kiezen voor het huwelijk en moederschap om de National service te ontlopen.

Civiele dienstplicht en rechtszaken

In paragraaf 1.2. is melding gemaakt van financiering van een project in Eritrea uit het *EU Emergency Trust Fund for Africa*. Een in Nederland gevestigde organisatie van Eritreeërs in ballingschap, heeft aangekondigd juridische stappen tegen de Europese Unie te ondernemen. Volgens de organisatie financiert de EU activiteiten in

¹⁹⁵ Human Rights Watch, *Eritrea should permit access to United Nations Special Rapporteur*, 11 maart 2019; NRC, *Geen jongere die in Eritrea wil blijven*, 5 april 2019; VOA, *UN: No rights Progress in Eritrea after peace deal with Ethiopia*, 16 maart 2019.

¹⁹⁶ United Nations Human Rights Committee, *Concluding observations in the absence of its initial report*, 3 mei 2019.

¹⁹⁷ Leerlingenzijn verplicht het laatste jaar van de middelbare school (groep 12) te volgen op het *Sawa Center for Education and Training*, in het westen van Eritrea. Tijdens dit laatste schooljaar volgen leerlingen regulier onderwijs en een enkele maanden –wettelijk zes maanden, maar in de praktijk veelal minder - durende militaire opleiding. *Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Eritrea*, p. 61, februari 2017

¹⁹⁸ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018-Eritrea*, 14 maart 2019.

¹⁹⁹ Europe External Policy Advisors, *Eritrea round-ups of youth increase*, 2 augustus 2019.

²⁰⁰ InDepthNews, *Exodus of Eritreans in Post-Peace Era Continues*, 9 mei 2019.

Eritrea waarvoor dwangarbeid wordt gebruikt. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft in een reactie op Kamervragen geantwoord dat 'het project niet leidt tot meer dwangarbeid' (zie paragraaf 1.2.)

Een vergelijkbare casus speelt in Canada waar drie Eritrese mannen een proces hebben aangespannen tegen een private partij te weten de Canadese mijnbouwmaatschappij *Nevsun Resources Ltd.* Dit bedrijf begon in 2011 in samenwerking met de Eritrese regering met de exploitatie van de Bisha-mijn waar goud, koper en zink worden gedolven. De mannen stellen dat zij als dienstplichtigen onder gevaarlijke omstandigheden dwangarbeid moesten verrichten. Ze eisen een schadevergoeding van *Nevsun* wegens 'ernstig fysiek en geestelijk lijden.' In 2015 stelde de door *Nevsun* in de arm genomen Canadese mensenrechtenadvocaat geen bewijzen voor de beschuldigingen aan het adres van *Nevsun* te hebben gevonden. Het *Supreme Court of British Columbia* in Canada wees in oktober 2016 een verzoek van *Nevsun* af om de civiele vordering af te wijzen. In november 2017 verwierp het *Court of Appeal* van British Columbia het hoger beroep van *Nevsun* om de zaak te seponeren. Ontevreden over deze uitspraak, is *Nevsun* in 2018 in beroep gegaan bij het *Supreme Court* van Canada. Het Hof beraadt zich over de vraag of het *High Court* de zaak kan behandelen.²⁰¹

Voor meer bijzonderheden over de positie van dienstplichtweigeraars en deserteurs wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht over Eritrea van februari 2017.

Niet-opgeroepen dienstplichtigen

Het komt volgens bronnen voor dat bepaalde categorieën personen (bijvoorbeeld nomaden, zoals de Rashaida) die formeel wel dienstplichtig zijn in de praktijk niet door de overheid worden opgeroepen. Een rapport uit 2012 meldt dat veel vrouwen van minderheidsgroepen als de Rashaida maar ook van de Afar en de Saho niet gerekruteerd worden wegens het verzet dat daartegen bestaat binnen deze bevolkingsgroepen.²⁰² Ook bepaalde religieuze personen zoals katholieke nonnen en seminariestudenten worden in de praktijk niet opgeroepen voor de dienstplicht.²⁰³

²⁰¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017; Business & Human Rights Resource Centre, *Nevsun lawsuit (re Bisha mine, Eritrea)*, <https://www.business-humanrights.org/en/nevsun-lawsuit-re-bisha-mine-eritrea> geraadpleegd op 16 april 2019.

²⁰² Federal Office for Migration, *Agreed Minutes Presentation by Dr. David Bozzini: National Service and State Structures in Eritrea*, 16 februari 2012

²⁰³ US Commission on International Religious Freedom, *Annual Report 2018-Countries of particular concern: Eritrea*, 2018

4 Vluchtelingen en ontheemden

Aan het eind van 2018 stond Eritrea op de negende plaats in het overzicht van de UNHCR van de belangrijkste landen van herkomst van vluchtelingen. Het aantal Eritrese vluchtelingen wereldwijd bedroeg 507.300. Een toename van ruim 20.000 ten opzichte van eind 2017 toen de vluchtelingenpopulatie bestond uit 486.200 Eritreeërs. De meeste Eritrese vluchtelingen (57%) worden opgevangen in Ethiopië (174.000) en Sudan (114.500). Velen vinden ook bescherming ver buiten de regio, zoals in Duitsland (55.300), Zwitserland (34.100), Zweden (27.700), Noorwegen (15.200), Nederland (14.900), Israël (14.500) en het Verenigd Koninkrijk en Noord-Ierland (13.000).²⁰⁴

Eritreeërs vormen de derde grootste groep vluchtelingen (4.300), na Syriërs (28.200) en vluchtelingen uit de DRC (21.800), die in 2018 wereldwijd voor hervestiging²⁰⁵ in aanmerking kwamen.

Nieuwe asielzoekers (asielzoekers die een asielverzoek indienden in 2018) kwamen voornamelijk uit Venezuela (341.800). Eritrea volgde op de zevende plek met een aantal van 42.000 nieuwe asielverzoeken in 2018. Een daling ten opzichte van 2017 toen 49.900 nieuwe asielverzoeken werden ingediend.²⁰⁶

Wereldwijd was de beschermingsgraad 44%.²⁰⁷ Eritrea stond qua beschermingsgraad op de derde plaats met 81%, na Burkina Faso (86%) en de DRC (83%).

Over het opleidingsniveau van Eritreeërs die hun land verlaten zijn bronnen niet eenduidig. In een publicatie van *Oxford Analytica* wordt geconcludeerd dat de Eritreeërs die hun land verlaten, voor een groot deel bestaan uit jonge, goed opgeleide professionals. Dat zal gevolgen hebben voor de reeds overbelaste onderwijs- en gezondheidssector van Eritrea en zal ook het binnenlandse groeipotentieel ondermijnen, aldus de voornoemde bron. Er is een beperkte wens onder Eritreeërs in ballingschap om terug te keren naar het land en de PFDJ weigert personen te accepteren die onvrijwillig zijn teruggekeerd.²⁰⁸ Volgens een andere bron bestaan er ernstige twijfels aan de kwaliteit van het onderwijs in Eritrea (zie paragraaf 3.3.7). Ook een onderzoek door het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) nuanceert het beeld dat asielzoekers uit Eritrea voor een groot deel bestaat uit goed opgeleide professionals. Het rapport van het SCP maakt onderscheid naar verschillende generaties van asielzoekers. De laatste golf, die sinds 2010 asiel zocht in Nederland en die piekte in 2015, is voorsnog de grootste. Deze groep is lager opgeleid en vaker afkomstig van het platteland dan de meer gevestigde groep Eritreeërs, aldus het Sociaal Cultureel Planbureau.²⁰⁹

²⁰⁴ UNHCR, *Global Trends, forced displacements in 2018*, juni 2019.

²⁰⁵ De meeste vluchtelingen worden opgevangen in de regio. Ze leven daar vaak onder erbarmelijke en onveilige omstandigheden. Wanneer de situatie voor vluchtelingen uitzichtloos is, zij extra gevaar lopen of kampen met een complexe medische aandoening of handicap en het opvangland kan hier niet in voorzien, komen zij in aanmerking voor hervestiging. Wereldwijd zijn er 34 landen die aan hervestiging meewerken, waaronder Nederland. UNHCR, begrippenlijst, <https://www.unhcr.org/nl/media/begrippenlijst/>, geraadpleegd op 23 augustus 2019

²⁰⁶ UNHCR, *Global Trends, forced displacements in 2018*, juni 2019.

²⁰⁷ De Beschermingsgraad is het percentage van beslissingen op asielverzoeken die in enige vorm van internationale bescherming resulteren. UNHCR, *Global Trends, forced displacements in 2018*, juni 2019.

²⁰⁸ Oxford Analytica, *Regional Shifts will not slow migration from Eritrea*, 17 juni 2019.

²⁰⁹ Sociaal Cultureel Planbureau, *Eritrese statushouders in Nederland. Een kwalitatief onderzoek over de vlucht en hun leven in Nederland*, 2018.

4.1 Ontheemden en vluchtelingenstroom

Buitenlandse vluchtelingen in Eritrea

Eritrea is geen partij bij het Vluchtelingenverdrag van Genève. In april 2012 heeft de regering het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen in Afrika van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid van 1969 getekend, maar nog niet geratificeerd. Eritrea heeft geen nationale wetgeving die toeziet op vluchtelingen.

Umkulu is het enige vluchtelingenkamp waar tot juni 2019 circa tweeduizend vluchtelingen verbleven. Het kamp is gesitueerd in de nabijheid van de havenstad Massawa. Al meer dan twintig jaar worden hier Somalische vluchtelingen opgevangen.²¹⁰

Eritrea voerde de druk op UNHCR de afgelopen periode sterk op. Onofficieel is aangekondigd dat de regering van plan is om het Umkulu vluchtelingenkamp in de buurt van Massawa te gaan sluiten en dat de bewoners zullen worden teruggestuurd naar Somalië. De UNHCR deed een beroep op de Eritrese autoriteiten te blijven samenwerken om op die manier bescherming te blijven bieden en oplossingen te vinden voor de Somalische vluchtelingen. Zo coördineert UNHCR samen met de Ethiopische autoriteiten de hervestiging van dertienhonderd vluchtelingen uit het kamp die inmiddels in Ethiopië zijn aangekomen. De Somalische vluchtelingen zullen worden overgebracht naar Melkadida in het zuiden van Ethiopië nabij de grens met Somalië.²¹¹

Eritrea zelf geeft aan dat er nog geen besluit is genomen en dat het de bedoeling is dat de meeste vluchtelingen vrijwillig kunnen terugkeren naar Somalië en dat Eritrea en Somalië dit bilateraal gaan oplossen. De beoordeling door internationale waarnemers is dat de dreiging met sluiting een pressiemiddel is om de UNHCR *eligibility guidelines* te herzien. De Eritrese autoriteiten zijn van mening dat westerse landen Eritrese asielzoekers te snel als vluchteling toelaten op basis van deze guidelines (zie hierna paragraaf 4.3). De Eritrese autoriteiten hebben UNHCR de toegang tot het kamp ontzegd.²¹²

4.2 Opvang in de regio

Nederlands perspectief

Vanuit het besef dat migratie een dynamisch, veelzijdig en complex vraagstuk is, heeft de Nederlandse regering gekozen voor een brede integrale aanpak. In dat kader is in 2018 een integrale migratieagenda tot stand gekomen. Door middel van een 'zespijler-agenda' geeft het kabinet invulling aan deze integrale benadering. Een van die pijlers betreft het versterken van de opvang en bescherming van vluchtelingen en ontheemden in de regio. In de Kamerbrief van 29 maart 2018 licht het kabinet toe dat Nederlandse steun zich specifiek richt op het vergroten van de toegang tot onderwijs en werk voor vluchtelingen en gastgemeenschappen, onder andere in de Hoorn van Afrika. In de brief heeft het kabinet uiteengezet dat verbetering en beheersing niet kan worden gerealiseerd zonder een normatief karakter dat aansluit bij de aard en omvang van migratie. In dat kader is de

²¹⁰ UNHCR, *UNHCR appeals to Eritrea over refugee camp closure*, 3 juli 2019.

²¹¹ UNHCR, *UNHCR appeals to Eritrea over refugee camp closure*, 3 juli 2019.

²¹² Vertrouwelijke bron, 3 juli 2019

totstandkoming van het *Global Compacts on Refugees* (zie hieronder) van belang. In deze overeenkomst staan niet-juridisch bindende afspraken op het terrein van migratie, opvang van vluchtelingen en de regulering daarvan.²¹³

De opvang van Eritrese vluchtelingen in de regio vindt met name plaats in de buurlanden Ethiopië en Sudan. Hieronder wordt voor beide landen nader ingegaan op de specifieke situatie.

Ethiopië

Ethiopië kent een lange geschiedenis als het gaat om de opvang van vluchtelingen. Daarnaast is Ethiopië het land met het hoogste aantal ontheemden als gevolg van conflicten ter wereld. Over 2018 bedroeg het aantal nieuwe ontheemden als gevolg van conflicten ongeveer 2,9 miljoen.²¹⁴

Sinds 2000 heeft Ethiopië duizenden Eritrese vluchtelingen opgevangen die op de vlucht waren voor vervolging. Eind 2018 verbleven circa 174.000 Eritrese vluchtelingen in Ethiopië.²¹⁵

Getuigenissen van personen die recent uit Eritrea zijn gevlucht wijzen erop dat onvrijwillige dienstplicht van onbepaalde duur, willekeurige arrestatie en detentie zonder proces en andere systematische mensenrechtenschendingen door de staat nog steeds voorkomen.²¹⁶ Daarnaast wordt ook gezinshereniging met familieleden die in Ethiopië wonen of in derde landen en beter onderwijs als redenen genoemd voor hun vertrek.²¹⁷ In het Algemeen ambtsbericht Eritrea van 21 juni 2018 is uiteengezet dat er verscheidene redenen zijn om weg te trekken uit Eritrea, volgens deskundigen en onderzoekers is sprake van zowel push- als pull-factoren.²¹⁸

Na de ondertekening van de gemeenschappelijke vredesverklaring tussen de regeringen van Ethiopië en Eritrea in juli 2018, werden drie officiële grensovergangen in september 2018 heropend (zie ook paragraaf 2.2). De heropening van deze grensdoorlaatposten heeft bijgedragen aan een toename van de gemiddelde dagelijkse snelheid van nieuwkomers van 50 personen per dag tot ongeveer 390 personen tot het einde van 2018.²¹⁹ Van de nieuw aangekomen Eritrese vluchtelingen bestaat het grootste deel uit vrouwen en kinderen. Ook alleenstaande minderjarigen vormen een substantieel deel van de nieuw aangekomen vluchtelingen.²²⁰ In het vluchtelingenkamp Hitsats in het noorden van Ethiopië is 44% van de populatie jonger dan achttien jaar. Als gevolg van de verhoogde instroom zijn in Hitsats 36 nieuwe noodonderkomens gebouwd.²²¹ De *Agency for Refugee and Returnee Affairs* (ARRA) is het agentschap voor de bescherming van vluchtelingen en verzorgt de algehele coördinatie van hulpacties voor vluchtelingen in Ethiopië. Het agentschap ressorteert onder het in 2018 nieuw opgerichte ministerie van Vrede.²²²

²¹³ Tweede Kamer, 2017/2018, *Kamerbrief*, kenmerk 2199350, 29 maart 2018

²¹⁴ Internal Displacement Monitoring Centre, <http://www.internal-displacement.org/countries/ethiopia>, geraadpleegd op 25 september 2019.

²¹⁵ UNHCR, *Ethiopia Country Refugee Response Plan*, februari 2019; UNHCR, *Global Trends, forced displacements in 2018*, juni 2019.

²¹⁶ UNHCR, *Ethiopia Country Refugee Response Plan*, februari 2019.

²¹⁷ Oxford Analytica, *Regional shifts will not slow migration from Eritrea*, 17 juni 2019.

²¹⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken. Algemeen Ambtsbericht Eritrea, p. 46, 21 juni 2018

²¹⁹ UNHCR, *Ethiopia Country Refugee Response Plan*, februari 2019.

²²⁰ Policy Center for the New South, *The Outbreak of Peace and Symbolism of the Ethiopian-Eritrean Border*, maart 2019; Vertrouwelijke bron, 15 juni 2019.

²²¹ UNHCR, *Hitsats Refugee Camp*, 31 oktober 2018.

²²² *Voorheen Administration for Refugee and Returnee Affairs*. Vertrouwelijke bron, 13 juni 2019.

<https://arra.et/about-us/>, geraadpleegd op 29 mei 2019; The Conversation, *How Ethiopia's new cabinet fits into Ahmed's reform agenda*, 22 oktober 2019.

De constante stroom vluchtelingen naar Ethiopië heeft voor enorme uitdagingen gezorgd voor de ARRA en andere organisaties die in de regio Tigray actief zijn. Mensen die naar Ethiopië oversteken, wachten vaak twee dagen in verzamelcentra voordat ze worden vervoerd naar Endabaguna waar registratie plaatsvindt. Vandaar worden ze geplaatst in een van de vluchtelingenkampen in de regio Tigray. De capaciteit van Endabaguna en van de vluchtelingenkampen is tot het uiterste opgerek. ²²³

Een Ethiopische functionaris bevestigde dat er elke dag ongeveer 1.200 vluchtelingen in Endabaguna verblijven, voordat ze door ARRA naar de vluchtelingenkampen worden vervoerd. Endabaguna bood op een bepaald moment onderdak aan achthonderd alleenstaande minderjarigen omdat er onvoldoende capaciteit in de vluchtelingenkampen voor hen aanwezig was. Gebrek aan onderdak is slechts een van de vele uitdagingen waarmee vluchtelingen worden geconfronteerd in de kampen. Vanwege het droge seizoen worden de voorgeschreven minimumnormen voor waterdistributie (twintig liter per persoon per dag) niet gehaald. ²²⁴

Global Compact on Refugees

Ethiopië heeft zich gecommitteerd aan het *Global Compact on Refugees* (GCR). Het GCR heeft zijn oorsprong in de op 19 september 2016 door de lidstaten van de Verenigde Naties aanvaarde *New York Declaration on Refugees and Migrants*. Een van de meest belangrijke kwesties die in deze verklaring wordt geadresseerd is die van "*responsibility sharing*", dat wil zeggen, het idee dat staten die grote aantallen vluchtelingen opvangen, ondersteund moeten worden door de internationale gemeenschap. De Verklaring erkent dat met name ontwikkelingslanden thans de grootste lasten dragen, en staten committeren zich in deze Verklaring dan ook aan een billijkere verdeling van verantwoordelijkheden en bijbehorende lasten. ²²⁵

Het *Comprehensive Refugee Response Framework* (CRRF) is een bijlage bij het *Global Compact on Refugees*. Het is een reeks beginselen en toezeggingen van de deelnemende landen om nieuwe mechanismen in te voeren als reactie op vluchtelingenuitdagingen in ontwikkelingslanden, waar de meeste vluchtelingen worden opgevangen. De kerndoelstellingen zijn bedoeld om de druk op de gastlanden te verminderen, de zelfredzaamheid van vluchtelingen te vergroten, de toegang tot hervestigingsopties van derde landen uit te breiden en voorwaarden in de landen van herkomst te ondersteunen voor veilige terugkeer. In februari 2017 was Ethiopië een van de eerste landen waar het CRRF in werking trad. Tijdens de Migratietop in New York heeft Ethiopië een aantal goede voornemens

²²³ Volgens een vertrouwelijke bron hebben veel Eritreeërs familie in Ethiopië. Nederland staat op de tweede plaats als het gaat om Eritreeërs met familiebanden in Europa. Vertrouwelijke bron, 14 juni 2019; InDepthNews, *Exodus of Eritreans in Post-Peace Era Continues*, 9 mei 2019

²²⁴ InDepthNews, *Exodus of Eritreans in Post-Peace Era Continues*, 9 mei 2019; Het kamp Hitsats is in 2013 geopend. De eerste vluchtelingen die in Hitsats aankwamen, kregen tenten. De woningen die daarna verrezen werden in haast gebouwd wat resulteerde in een slechte duurzaamheid van de gebouwen, vooral in slechte daken. Gemiddeld wonen vijf tot negen vluchtelingen (wat het maximale aantal mensen is dat in één woning mag verblijven, hoewel er zijn met maar liefst 26 jonge mensen) in een huis. De daken zijn gemaakt van ijzeren platen met houten spanten en openingen. Elke schuilplaats heeft meestal twee bedden gemaakt van leem die zijn gemaakt door vluchtelingen zelf. Vloeren zijn ook van leem en zijn vaak ongelijk. Bij gebrek aan scheidingswanden dient één kamer als slaapkamer, keuken en opslag, die door vluchtelingen als zowel ongemakkelijk als onhygiënisch wordt ervaren. Van de jonge bevolkingssamenstelling en de extreme weersomstandigheden (vooral de hitte) in het kamp wordt vaak gezegd dat ze het risico op secundaire migratie vanuit Ethiopië en naar Europa via de centrale mediterrane route vergroten. Healthy Housing for the Displaced, *Hitsats Refugee Camp in Ethiopia: the Forgotten Eritrean Refugees*, 4 mei 2018.

²²⁵ Verblifsblog, Actueel migratierecht toegelicht, *Global Compact on Refugees: een bijdrage uit het Midden-Oosten*, 10 november 2017, <http://verblifsblog.nl/?p=2468>, geraadpleegd op 29 mei 2019.

(*pledges*) uitgesproken. Zo beloofde de Ethiopische regering op zes thematische deelgebieden uitvoering te geven aan de uitgangspunten van het GCR. Het betrof de volgende zes gebieden: *Out of Camp Policy* (OCP, zie ook hieronder), onderwijs, werk en middelen van bestaan, documenten, sociale en basisvoorzieningen en lokale integratie.²²⁶

Een van de concrete resultaten van het feit dat Ethiopië zich heeft gecommitteerd aan de GCR is dat op 18 januari 2019 in Ethiopië een wet werd aangenomen die bijna een miljoen vluchtelingen het recht geeft buiten de kampen te werken en te leven. Deze nieuwe wet is in overeenstemming met de uitgangspunten van het GCR. De wet staat vluchtelingen toe om buiten de kampen te verblijven, reguliere scholen te bezoeken, te reizen en te werken in het hele land. Ook hebben vluchtelingen toegang tot financiële diensten zoals bankrekeningen.²²⁷ Een vertrouwelijke bron heeft opgemerkt dat de daadwerkelijke implementatie van deze wet nog moet worden gerealiseerd, een concreet tijdspad ontbreekt.²²⁸

UNHCR verwelkomde de wet. De organisatie was betrokken bij het opstellen van de herziening van de bestaande *Refugee Proclamation* uit 2004. Het wetgevingstraject werd geleid door de ARRA.²²⁹

Out of Camp Policy

De nieuwe wet van 18 januari 2019 die hiervoor werd genoemd is een belangrijke stap die is genomen om de toezeggingen (*pledges*, zie hierboven) van de regering van Ethiopië, inclusief de *Out of Camp-pledge*, operationeel te maken. De wet voorziet in verschillende rechten en daarmee toegang tot diensten die essentieel zijn voor de uitvoering van het OCP-beleid. Meer in het bijzonder bevat het bepalingen over onder andere vrij verkeer, toegang tot documentatie, recht op werk en toegang tot diensten zoals onderwijs, gezondheidszorg, bankwezen en telecom. Die rechten zijn essentieel voor vluchtelingen die buiten de kampomgeving gaan wonen. De *Out of Camp-pledge* beoogt voort te bouwen op het bestaande *Out of Camp Policy* (die alleen ten goede komt aan Eritrese vluchtelingen) en deze uit te breiden naar meer nationaliteiten tot tien procent van de vluchtelingen. De wet beoogt geen wijziging van het beleid, maar een uitbreiding ervan. Anderzijds beoogt de regering via de *National Comprehensive Refugee Response Strategie*, die momenteel in ontwikkeling is, het op hulp gebaseerde kampmodel over een periode van tien jaar geleidelijk af te bouwen zodat het uiteindelijk aan alle vluchtelingen ten goede komt.²³⁰

Sudan

Sudan kampt al jaren met humanitaire crises als gevolg van binnenlandse conflicten en de burgeroorlog in Zuid-Sudan waardoor honderdduizenden Zuid-Sudanezen naar Sudan zijn gevlucht of teruggekeerd.²³¹ In Sudan verbleven eind 2018 ruim 114.000 Eritrese vluchtelingen.

Per maand komen vijfhonderd tot zeshonderd vluchtelingen uit Eritrea aan in Shagarab, nabij de grens met Eritrea. Hoewel de grens officieel dicht was tussen

²²⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, juni 2018. ACCORD, *The Impact of the United Nations Comprehensive Refugee Response Framework on Conflict Dynamics*

²²⁷ Voice of America, *Ethiopia Allows Almost 1 Million Refugees to Leave Camps, Go to Work*, 17 januari 2019; Eerder in augustus 2017 werd vluchtelingen reeds de mogelijkheid geboden, na de inwerkingtreding van de *proclamation 1049/2017 (vital events registration)*, geboorten, huwelijken en sterfgevallen formeel te registreren. Nederland heeft hier via het AMIF-fonds aan meegewerkt. Vertrouwelijke bron, 29 augustus 2019.

²²⁸ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2019.

²²⁹ UNHCR, *UNHCR welcomes Ethiopia law granting more rights to refugees*, 18 januari 2019.

²³⁰ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2019.

²³¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018.

januari 2018 en februari 2019 maakten vluchtelingen gebruik van de poreuze grens om Sudan binnen te komen.²³² Volgens verschillende bronnen heeft de opening van de grens tussen Eritrea en Ethiopië niet gezorgd voor een toename van Eritrese vluchtelingen die Sudan binnenkwamen via Ethiopië.²³³ De meeste Eritreeërs die een aanvraag indienen krijgen een vluchtelingenstatus. Zij krijgen een snelle procedure.²³⁴

Eritrese migranten die via Ethiopië Sudan inreizen worden in principe overgedragen aan de *Immigration and Passport Police* die ze voor de rechter laat verschijnen. De rechter bepaalt of de migranten worden overgedragen aan de *Commissioner of Refugees* (COR) of worden teruggestuurd naar Ethiopië of Eritrea. In de verslagperiode zijn dergelijke rechtszaken voor zover bekend niet voorgekomen. Volgens een bron volgen de Sudanese autoriteiten deze procedure in de praktijk alleen wanneer zij bewijs hebben dat de asielzoeker daadwerkelijk via een derde land Sudan binnen is gekomen. Dit zou bijvoorbeeld gebeuren als een Eritrese burger op de Ethiopisch-Sudanese grens wordt opgepakt.²³⁵

Eritrese school

Er zijn drie Eritrese scholen in Khartoum. Een tekort aan fondsen voor de scholen heeft in 2018 geleid tot een forse verhoging van de. Hoewel het bedrag laag is in vergelijking met het schoolgeld voor Sudanese scholen is dit voor veel leden van de Eritrese gemeenschap een te hoog bedrag. De slechte economische situatie in Sudan speelt hierbij ook een rol. Ouders die voorheen het schoolgeld voor andere kinderen konden betalen, naast dat van hun eigen kinderen, hebben hier niet meer genoeg middelen voor. De scholen kregen bovendien te maken met een hoge omloop in leerkrachten. De leerkrachten krijgen een maandsalaris van omgerekend veertig euro wat niet toereikend is voor het betalen van de kosten voor levensonderhoud. De school heeft daarnaast niet de mogelijkheden om de leraren te voorzien in de salarisverhogingen die leraren zouden moeten krijgen wanneer zij langere tijd op de school werken.²³⁶ Voor meer informatie over de Eritrese scholen in Khartoum, zie het Algemeen ambtsbericht Eritrea van juni 2018.

Eritrese studenten die hun middelbare school afmaken kunnen doorstromen naar Sudanese universiteiten.²³⁷ Ook zouden er mogelijkheden zijn om in Ethiopië de studie voort te zetten.²³⁸

Vanwege de hoge kosten stromen weinig Eritrese leerlingen door naar de universiteit. Het collegegeld is hoger voor buitenlandse studenten dan voor Sudanese burgers. UNHCR heeft in samenwerking met *Windle Trust International* met sommige universiteiten onderhandeld over het collegegeld, zodat het ofwel hetzelfde bedrag is als voor Sudanese leerlingen ofwel lager.²³⁹ Na afronding van hun opleiding kunnen Eritrese afgestudeerden in Sudan werken. Zij hebben echter geen toegang tot de publieke sector. Volgens een rapport van UNHCR leden de

²³² Vertrouwelijke bron, 28 februari 2019.

²³³ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2019; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2019; African Arguments, *With Ethiopia's border now open, why are Eritreans still fleeing to Sudan?*, 16 januari 2019.

²³⁴ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2019.

²³⁵ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2019.

²³⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2019.

²³⁷ UNHCR, *DAFI Annual report 2017*, oktober 2018; Vertrouwelijke bron, Khartoum, 27 februari 2019.

²³⁸ De Eritrese gemeenschap moet de student opnemen en de kosten voor de universiteit betalen. Vanwege deze voorwaarden en de voorafgaande procedure zou het geen aantrekkelijke optie zijn voor Eritreers in Sudan. Vertrouwelijke bron, 27 februari 2019.

²³⁹ Ahfad universiteit heeft een beperkt aantal plekken speciaal voor vrouwen en ook Comboni college heeft enkele plekken voor vluchtelingen. Zowel het aantal beschikbare plekken als de keuzemogelijkheid qua vakken is zeer beperkt. UNHCR, *DAFI Annual report 2017*, oktober 2018; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2019.

arbeidsmogelijkheden voor afgestudeerden onder de slechte economische situatie en discriminatie door Sudanese werkgevers.²⁴⁰

Het merendeel van de vluchtelingen in Oost-Sudan is afkomstig uit Eritrea.²⁴¹ Er zijn twee groepen Eritrese vluchtelingen te onderscheiden: de langdurige vluchtelingen (*protracted refugees*) en de nieuwkomers. De oude generatie Eritrese vluchtelingen vestigde zich decennia terug in Sudan op de vlucht voor oorlog en hongersnood. Zij kregen ofwel een reguliere verblijfstitel of werden in een van de vluchtelingenkampen (met name Wad Sharifay, Girba en Kilo 26 in Kassala, Um Gargour, Abuda en Fau 5 in Gedaref) ondergebracht. De groep langdurige Eritrese vluchtelingen bestaat uit ongeveer negentigduizend personen van wie meer dan de helft in Oost-Sudan is geboren.²⁴² Veelal nemen de nieuw aangekomen Eritreeërs na twee tot drie maanden verblijf in kampen in Oost-Sudan een smokkelaar in de arm om door te reizen naar Khartoum of Egypte en Libië.²⁴³ Eritreeërs die zich niet direct na binnenkomst in Sudan laten registreren kunnen zich later niet in Khartoum of elders als vluchteling laten registreren.²⁴⁴ In het vorige ambtsbericht van juni 2018 was sprake van gedwongen uitzettingen naar Eritrea. In het jaarrapport over 2018 van Human Rights Watch is nog steeds sprake van gedwongen uitzettingen. Deze migranten kregen geen mogelijkheid om asiel aan te vragen. Ook in een artikel van de nieuwsbron *Deutsche Welle* van 2 augustus 2019 is sprake van gedwongen uitzettingen naar Eritrea. De nieuwsbron baseert zich daarbij op een interview met een medewerker van de Eritrese ngo *Africa Monitors*.²⁴⁵ Raadpleeg voor meer informatie over de situatie van Eritreeërs in Sudan het algemeen ambtsbericht Eritrea van juni 2018 en het algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

4.3 Activiteiten internationale organisaties

Tijdens de verslagperiode waren verschillende VN-organisaties actief in Eritrea, waaronder UNAIDS, UNICEF, UNDP, UNHCR, FAO, UNFPA en de WHO. Zij richtten zich onder andere op de verbetering van onderwijs, moeder- en kindzorg en opvang van kwetsbare kinderen en volwassenen. Zo werkt UNICEF met de regering samen op basis van een vijf jarenplan. Het huidige programma is gericht op gezondheidszorg voor kinderen tot achttien jaar, waarbij de nadruk ligt op de kinderen onder de vijf: inentings- en voedingsprogramma's en het voorkomen van tuberculose. Voor onderwijs ligt de nadruk op basiseducatie. Daarnaast doet UNICEF aan kinderbescherming en is de organisatie actief bij de bestrijding van vrouwenbesnijdenis en het tegengaan van kindhuwelijken.²⁴⁶

Internationale hulp in Eritrea blijft moeizaam door de houding van de Eritrese regering, die zelfredzaamheid centraal stelt en huiverig staat tegenover externe hulp (en externe voorwaarden). Eritrea heeft ook geen coördinatiemechanisme met de VN. Het gebrek aan een coördinatiemechanisme heeft vooral te maken met

²⁴⁰ UNHCR, *DAFI Annual report 2017*, oktober 2018; Vertrouwelijke bron, 27 februari 2019.

²⁴¹ UNHCR, *East Sudan Factsheet*, januari 2019; UNHCR, *East Sudan New Arrival Dashboard*, 7 februari 2019

²⁴² UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview, Draft as of 08 January 2019*, januari 2019.

²⁴³ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2019, Vertrouwelijke bron, 28 februari 2019; UNHCR, *Counter-Trafficking Factsheet, April – June 2018*; US State Department, *2017 Trafficking in Persons Report – Sudan*, 27 juni 2017; US Department of State, *Country report on human rights 2018 – Sudan*, maart 2019.

²⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 26 februari 2019; Voor uitgebreide informatie over de verblijfspositie van Eritreeërs in Sudan wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

²⁴⁵ Deutsche Welle, *Halfway round the world by plane: Africa's new migration route*, 2 augustus 2019; HRW, *World report 2019, Sudan: Events of 2018*, 17 februari 2019; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2019; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2019.

²⁴⁶ OCHA, *Eritrea Strategic Partnership Cooperation Framework 2017 - 2021: UN Agencies Presence*, 25 april 2019; Zie ook de voorgaande algemene ambtsberichten Eritrea uit februari 2017 en juni 2018.

capaciteitstekort en de zeer hiërarchische organisatiestructuur/cultuur bij Eritrese ministeries. Volgens anderen is niet capaciteitsgebrek de belangrijkste oorzaak van de moeizame samenwerking, maar heeft het meer te maken met de interne organisatie van Eritrese overheid en hun leiderschapsstijl waarbij met de bevolking noch met externe partijen overlegd wordt over nationale prioriteiten en beleidsontwikkelingen.²⁴⁷

De Eritrese wet verplicht alle niet-gouvernementele organisaties om een zwaar en willekeurig jaarlijks registratieproces te ondergaan en beperkt hun activiteiten tot het verlenen van humanitaire hulp.²⁴⁸

Een van de weinige ngo's die (nog) actief is in Eritrea is de Italiaanse organisatie *Volontariato Internazionale per lo Sviluppo (VIS)*. Deze organisatie is onder andere actief bij onderwijsactiviteiten. Om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen organiseren zij samen met de *Salesianen* van Don Bosco, een religieuze congregatie, opfriscursussen voor leraren, onder andere op een technische school genaamd Don Bosco Center in de plaats Dekemhare.²⁴⁹

Standpunt UNHCR

Het standpunt van UNHCR ten aanzien van de bescherming van asielzoekers uit Eritrea dateert uit 2011 en is in de verslagperiode niet gewijzigd.

UNHCR stelt dat asielaanvragen van Eritreeërs op hun individuele merites dienen te worden beoordeeld aan de hand van een eerlijke en efficiënte asielprocedure en actuele informatie over het land van herkomst. De UNHCR beschouwt op basis van de door haar opgestelde *eligibility guidelines* de volgende groepen van Eritrese afkomst als risicogroep: personen die de nationale militaire dienstplicht hebben ontdoken, leden van de politieke oppositie en critici van de regering, journalisten en andere personen werkzaam in de media, leden van vakbonden en arbeidsrechtactivisten, leden van religieuze minderheidsgroepen, vrouwen en kinderen met speciale profielen, LHBT-personen, leden van bepaalde etnische minderheidsgroepen en slachtoffers van mensenhandel. Vanwege de overal aanwezige krijgsmacht, een goed georganiseerd netwerk van overheidsinformatanten, evenals de landelijke controle die de staat over de bevolking uitvoert, beschouwt de UNHCR vestiging in een ander deel van Eritrea niet als een redelijk alternatief.²⁵⁰

In paragraaf 4.1 werd reeds opgemerkt dat de Eritrese autoriteiten zich storen aan de thans geldende *eligibility guidelines*. De Eritrese autoriteiten kunnen zich niet vinden in het, naar hun oordeel, toepassen van *prima facie* vluchtelingschap, zij vinden dat westerse landen maar ook Ethiopië veel te snel een asielstatus verlenen.²⁵¹ In reactie op dit standpunt hebben verschillende bronnen opgemerkt dat de uitkomst van nieuwe *guidelines* niet automatisch zal leiden tot een gunstigere beoordeling van de (mensenrechten)situatie in Eritrea en daarmee tot een restrictiever asielbeleid voor dat land. Integendeel, in de thans geldende *guidelines*

²⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 13 november 2018.

²⁴⁸ Freedom House, *Freedom in the World 2019*

²⁴⁹ Agenzia Info Salesiana, *Eritrea-Efforts of the Salesians and VIS for young people in need*, 24 april 2019; Vertrouwelijke bron, 15 juni 2019.

²⁵⁰ De UNHCR-Guidelines zijn opgesteld om diverse partijen die zijn betrokken bij het beoordelen van de internationale beschermingsbehoeften van asielzoekers te ondersteunen. UNHCR: *UNHCR Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Eritrea*, 20 april 2011.

²⁵¹ Erkenning op *prima facie* basis houdt in dat een asielzoeker om in aanmerking te komen voor vluchtelingschap slechts hoeft aan te tonen dat hij (in dit geval) Eritreeër is. UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, December 2011; Council on Foreign Relations, *Authoritarianism in Eritrea and the Migrant Crisis*, 16 september 2016; Vertrouwelijke bron, 29 augustus 2019.

is nog sprake van een dreigende oorlogssituatie met Ethiopië. Dit gold jarenlang als reden voor de Eritrese autoriteiten om de nationale dienstplicht te handhaven. Na het vredesakkoord met Ethiopië kan deze reden niet langer gelden, aldus internationale waarnemers. Zoals eerder opgemerkt zijn er geen aanwijzingen dat de mensenrechtensituatie is verbeterd. De Eritrese autoriteiten staan op het standpunt dat opheffing van de *National Service* zal leiden tot chaos. Zij onderstrepen het belang van een ordelijke volgorde: primaire doelstelling is spoedige economische ontwikkeling, om op die manier voldoende banen te scheppen voor de grote aantallen personen die in dat geval gemobiliseerd zullen worden.²⁵²

4.4 Terugkeer

In het begin van dit hoofdstuk kwam het hoge inwilligingspercentage (81%) van Eritrese asielverzoeken ter sprake. Dit impliceert dat slechts een beperkte groep uitgeprocedeerde asielzoekers uit Eritrea wordt geacht terug te keren naar hun land van herkomst. In het vorige ambtsbericht is uiteengezet dat jaarlijks vele duizenden Eritreeërs (tijdelijk) op vrijwillige basis terugreizen naar hun land. Schattingen lopen uiteen van vijftig- tot meer dan honderdduizend. Onbekend is hoe de groep terugkerende Eritreeërs is samengesteld en of zich binnen deze groep personen met of zonder asielvergunning bevinden.²⁵³ In Nederland is naar aanleiding van Kamervragen eerder onderzoek verricht naar de vraag of vreemdelingen met een asielvergunning een reis naar hun land van herkomst hebben ondernomen. In dat onderzoek zijn circa honderd zaken onderzocht. Hierbij zijn geen terugreizende Eritreeërs aangetroffen. Aanvullend op deze reguliere controle zijn in 2016 tijdelijk extra controles uitgevoerd op vluchten waarvan het vermoeden bestond dat er Eritreeërs met een asielvergunning aan boord zaten. Bij deze controles zijn evenmin terugreizende Eritreeërs aangetroffen.²⁵⁴

De vrede tussen Ethiopië en Eritrea, die in de zomer van 2018 werd getekend, betekende dat naast de opening van de landsgrens een directe vliegverbinding tot stand kwam tussen beide landen. Op de luchthavens van Addis Ababa en Asmara vielen veel families elkaar weer in de armen, sommigen hadden elkaar meer dan twintig jaar niet gezien. Een nieuwsbron maakt melding van de angst bij sommige Eritrese vluchtelingen in Ethiopië om terug te keren.²⁵⁵

Behandeling bij terugkeer

In het Algemeen ambtsbericht Eritrea uit juni 2018 is toegelicht dat personen die op legale wijze het land hebben verlaten – zelfs als zij niet op tijd terugkeren – zonder

²⁵² Vertrouwelijke bron, 12 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 11 juni 2019; Vertrouwelijke bron, mei 2019; Vertrouwelijke bron 2 september 2019.

²⁵³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018; Een onderzoek door de Universiteit van Maastricht laat zien dat terugkeerpercentages naar landen als Irak, Iran en Afghanistan relatief hoger liggen dan een land als Eritrea. De Universiteit Maastricht schrijft dit toe aan het feit dat ook in het geval asielzoekers uit Eritrea geen asiel krijgen ze vaak wegens humanitaire gronden niet worden teruggestuurd. (zie ook paragraaf 4.4.1) Commissie Van Zwol, *Onderzoekscommissie Langdurig verblijvende vreemdelingen zonder bestendig verblijfsrecht*, bijlage 5, *Dealing with (non-) deportability A comparative policy analysis of the post-entry migration enforcement regimes of Western European countries*. Rechtsvergelijkend onderzoek door de Universiteit van Maastricht en Erasmus universiteit Rotterdam (gecorrigeerde versie) p. 9, mei 2019.

²⁵⁴ Tweede kamer 2016/17, *Kamerbrief, kenmerk 2068909*, 8 mei 2017.

²⁵⁵ Public Radio International, *Despite the peace deal with Ethiopia, Eritrean refugees are still afraid to return home*, 13 september 2018, <https://www.pri.org/stories/2018-09-13/despite-peace-deal-ethiopia-eritrean-refugees-are-still-afraid-return-home>, geraadpleegd op 8 augustus 2019; The Economist, *For the first time in years Eritreans can leave their country freely*, 11 oktober 2018.

problemen kunnen terugkeren. Er zijn geen aanwijzingen dat deze situatie in de verslagperiode is gewijzigd.²⁵⁶

In het vorige ambtsbericht is uitvoerig ingegaan op de situatie van personen die op illegale wijze hun land hebben verlaten. In dat ambtsbericht is ook toegelicht dat over behandeling van teruggekeerde Eritreeërs van wie bekend is, dan wel vermoed wordt, dat zij asiel in het buitenland hebben aangevraagd geen betrouwbare informatie beschikbaar is. De grote mate van willekeur bij de Eritrese autoriteiten maakt het moeilijk vast te stellen of men het specifiek voorzien heeft op teruggekeerde Eritreeërs. Eritreeërs die hun dienstplicht niet hebben vervuld en het land illegaal hebben verlaten, dienen wanneer zij terug willen keren naar Eritrea het spijtbetuingingsformulier B4/4.2 te ondertekenen. Degene die de spijtbetuinging ondertekent bevestigt dat hij een overtreding heeft begaan door zijn of haar dienstplicht niet te vervullen en bereid is daarvoor te zijner tijd een gepaste straf te accepteren. De Eritrese overheid heeft bij diverse gelegenheden herhaald dat degenen die terugkeren niet zullen worden gestraft zo lang zij geen andere misdrijven (dan het niet vervullen van de dienstplicht en het illegaal uitreizen) hebben gepleegd. De Eritrese autoriteiten hebben verklaard zich tegenover terugkerende landgenoten tolerant op te zullen stellen. De verklaringen van de Eritrese overheid bieden volgens critici echter geen garanties tegen mogelijke bestraffing, omdat de spijtbetuinging een schuldbekenenis en de bereidheid een straf te ondergaan inhoudt.²⁵⁷

Het *US Department of State* herhaalde in het rapport over 2018 haar bevindingen uit voorgaande jaren. In het rapport wordt opgemerkt dat burgers in het algemeen het recht hadden om terug te keren, maar burgers die in het buitenland woonden, moesten wel bewijs tonen dat ze de belasting van twee procent op buitenlands inkomen hebben betaald om in aanmerking te komen voor sommige overheidsdiensten en het verkrijgen van bepaalde documenten. De overheid handhaafde deze eis inconsistent.²⁵⁸

4.4.1

Terugkeer uit westerse landen

Voor zover bekend heeft tijdens de verslagperiode geen gedwongen terugkeer vanuit westerse landen plaatsgevonden. De Eritrese regering is tegen gedwongen terugkeer.²⁵⁹

Zwitserland

In Zwitserland was eind 2018 sprake van een herbeoordeling van Eritreeërs met een tijdelijke verblijfsvergunning. Gedwongen terugkeer is volgens een Zwitserse nieuwsbron niet aan de orde. De maatregel zou volgens een asielspecialist in Zwitserland vooral bedoeld zijn nieuwe asielzoekers uit Eritrea af te schrikken. De Eritreeërs van wie de tijdelijke vergunning wordt ingetrokken zullen in de gelegenheid worden gesteld op vrijwillige basis terug te keren naar hun land van herkomst aldus het Zwitserse Staatssecretariaat voor migratie. Een andere nieuwsbron meldt dat Zwitserland de asielpraktijk heeft aangescherpt. Het afwijzingspercentage is van vier procent in 2015 gestegen naar twintig procent in 2018.²⁶⁰

²⁵⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018; Vertrouwelijke bron, 31 juli 2019;

²⁵⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018.

²⁵⁸ United States Department of State, *Country report on human rights 2018–Eritrea*, maart 2019.

²⁵⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*, 21 juni 2018; Oxford Analytica, *Regional shifts will not slow migration from Eritrea*, 17 juni 2019.

²⁶⁰ Swiss Review, *Bern puts pressure on refugees from the Eritrean dictatorship*, 22 november 2018; SRF, *Zurück nach Eritrea: Der Bundesrat macht Druck*, 10 april 2019.

Duitsland

In Duitsland is het inwilligingspercentage van Eritrese asielverzoeken sinds 2016 teruggelopen van 92,2% in 2016 tot 73,3% in 2019 (periode januari-juli).²⁶¹

Verenigde Staten

In de Amerikaanse pers werd melding gemaakt van gedwongen verwijdering van Eritreeërs vanuit de Verenigde Staten naar Eritrea. Een Amerikaanse nieuwsbron meldt dat de Eritrese autoriteiten jarenlang weigerden de noodzakelijke documenten te verstrekken die nodig zijn om Eritrese burgers te laten terugkeren. Om Eritrea onder druk te zetten, hebben de autoriteiten in de Verenigde Staten aangekondigd te stoppen met de afgifte van visa aan Eritrese staatsburgers. Na deze aankondiging zou het aantal gedeporteerde Eritreeërs met 51% zijn toegenomen.²⁶² Blijkens een opgave van de *Immigration and Customs Enforcement (ICE)*, de Amerikaanse immigratieautoriteiten, zijn 62 personen uit Eritrea in 2018 teruggekeerd.²⁶³ Een vertrouwelijke bron heeft toegelicht dat het in werkelijkheid niet gaat om terugkeer naar Eritrea. Het betreft Eritrese staatsburgers die in een ander, veelal Europees, land een verblijfsstatus hebben verkregen. Deze Eritreeërs keren dus niet terug naar hun land van herkomst maar naar een derde land alwaar zij eerder verblijf genoten.²⁶⁴

Terugkeer uit Libië

UNHCR en IOM werken samen aan vrijwillige terugkeer naar Eritrea vanuit Libië. In de periode 17 november 2018 tot 22 mei 2019 zijn 57 personen, in zes vliegbewegingen, teruggekeerd. IOM begeleidt de terugkeerders op beperkte wijze (IOM heeft 1 liaison in Asmara).²⁶⁵ Volgens een opgave van de UNHCR verbleven op 30 april 2019 7.800 geregistreerde vluchtelingen en asielzoekers van Eritrese nationaliteit in Libië. Zij vormen daarmee ruim 13 procent van het totaal aantal geregistreerde vluchtelingen en asielzoekers in Libië.²⁶⁶

Sommige bronnen trekken het 'vrijwillige' karakter van de terugkeer uit Libië in twijfel. De druk van marteling, seksueel geweld, mentale stress, ziekte (vooral tuberculose), dood, geweld, gebrek aan voedsel, gebrek aan informatie en andere onmenselijke omstandigheden in Libië geeft de vluchtelingen het gevoel dat ze geen andere optie hebben dan terugkeren naar Eritrea, aldus een nieuwsbron.²⁶⁷

Volgens getuigen worden de terugkeerders niet goed geïnformeerd over hun situatie bij terugkeer; zo zijn zij niet op de hoogte van het feit dat er Eritrese functionarissen zijn die hen bij hun terugkeer zullen 'verwelkomen', zo meldt de nieuwsbron *InDepthNews*. De Eritrese ambassade is volgens getuigenverklaringen betrokken bij de selectie van de terugkeerders uit Libië. Getuigen verklaren ook dat degenen die

²⁶¹ Vertrouwelijke bron, 2 september 2019.

²⁶² ABC News, *US Deporting more and more people to Eritrea – a country it says tortures and kills its citizens*, 10 mei 2019.

²⁶³ U.S. Immigration and Customs Enforcements, *Fiscal Year 2018 ICE Enforcement and Removal Operations Report*, 2018.

²⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 6 augustus 2019.

²⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 3 juli 2019; Africanews, *Eritrea wants citizens home from Libya, summons UNHCR top official*, 1 mei 2019.

²⁶⁶ UNHCR, Operational Portal, <https://data2.unhcr.org/en/country/lby>, geraadpleegd op 30 juli 2019.

²⁶⁷ InDepthNews, *Exodus of Eritreans in Post-Peace Era Continues*, 9 mei 2019; Euractiv, *Eritrea: an open-air prison, EU indifferent*, 8 maart 2019.

terugkeer naar Eritrea accepteren, dit uit wanhoop doen en van plan zijn de grens met Ethiopië zo snel mogelijk over te steken.²⁶⁸

²⁶⁸ InDepthNews, *Exodus of Eritreans in Post-Peace Era Continues*, 9 mei 2019.

5 Mensenhandel

In paragraaf 1.2 is toegelicht dat Eritrea in maart 2019 het voorzitterschap van het Khartoum-proces heeft overgenomen van Italië. Het Khartoum-proces is voornamelijk gericht op het voorkomen en bestrijden van mensensmokkel en mensenhandel.²⁶⁹ Het beoogt via dialoog te komen tot verbeterde samenwerking op het gebied van migratie en mobiliteit en regionale samenwerking tussen landen van herkomst, doorreis en bestemming met betrekking tot de migratieroutes tussen de Hoorn van Afrika en de Europese Unie (EU).²⁷⁰

De verkiezing van Eritrea tot voorzitter is zwaar bekritiseerd. Zo zou het lot van vluchtelingen en asielzoekers in handen worden gelegd van een regime dat bekend staat om zijn mensenrechtenschendingen. Meerdere bronnen melden dat Eritrese functionarissen rechtstreeks betrokken zijn bij mensenhandel.²⁷¹

In de jaarlijkse rapportage van het *US Department of State* getiteld *Trafficking in Persons Report* worden landen beoordeeld op de aanpak van mensenhandel. Landen worden ingedeeld op basis van verschillende categorieën (*Tiers*). In het voornoemde rapport uit 2019, dat de situatie over het jaar 2018 beschrijft, is te lezen dat de regering van Eritrea niet volledig voldoet aan de minimumnormen voor het uitbannen van mensenhandel en dat het geen significante inspanningen daartoe doet; daarom bleef Eritrea net als voorgaande jaren op het niveau van *Tier 3* staan.²⁷² Ondanks het gebrek aan aanzienlijke inspanningen heeft de regering naar verluidt enkele stappen ondernomen om mensenhandel aan te pakken, waaronder niet-geverifieerde beweringen dat het enkele personen gevangen heeft gezet voor mensenhandel, waaronder militaire functionarissen. De regering heeft echter geen informatie gedeeld over haar algehele inspanningen tegen mensenhandel.²⁷³

Vervolging

Het Eritrese wetboek van Strafrecht uit 2015 biedt de mogelijk tot strafrechtelijke vervolging, eerder in paragraaf 3.1.3 werd echter opgemerkt dat de nieuwe wetgeving uit 2015 niet wordt toegepast door rechtbanken en advocaten. Over het jaar 2018 werd geen melding gemaakt van onderzoek naar, vervolging of

²⁶⁹ In Nederland verstaat men onder mensenhandel het werven, vervoeren, overbrengen opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruik van dwang (in brede zin) en met het doel die persoon uit te buiten. De (beoogde)uitbuiting is de kern van mensenhandel. Uitbuiting kan zich in de seksindustrie afspelen, bijvoorbeeld wanneer iemand onvrijwillig voor iemand anders in de prostitutie werkt, maar ook in andere sectoren. Het gaat dan om zulke slechte arbeidsvoorwaarden en –omstandigheden, dat hierdoor mensenrechten in het geding zijn. Ook gedwongen criminaliteit valt onder mensenhandel. Tevens strafbaar is het met dwang werven, vervoeren etc. van een ander met als doel organen uit het lichaam van de ander te verwijderen. Mensensmokkel is het illegale en grensoverschrijdende transport van mensen met als doel ze de grens over te smokkelen. Mensenhandel is de uitbuiting van personen die zich daartegen niet of nauwelijks kunnen verzetten. Mensensmokkel is altijd grensoverschrijdend, terwijl dit bij mensenhandel niet vereist is. Bij mensensmokkel is in principe sprake van een vrijwillige relatie, ofwel een overeenkomst, tussen smokkelaar en de persoon die het land wil verlaten. Dit neemt niet weg dat zich ook hier ernstige mensenrechtenschendingen kunnen voordoen. Comensha, <https://www.comensha.nl/over-mensenhandel/veelgestelde-vragen/> geraadpleegd op 1 augustus 2019.

²⁷⁰ IOM, *EU-Horn of Africa Migration Route Initiative (Khartoum Process)* <https://www.iom.int/eu-horn-africa-migration-route-initiative-khartoum-process>, geraadpleegd op 1 augustus 2019.

²⁷¹ The Conversation, *Concerns over Eritrea's role in efforts by Africa and EU to manage refugees*, 28 november 2018; Mirjam van Reisen & Munyaradzi Mawere, *Human Trafficking and Trauma in the Digital Era: The Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea*, 2017; Euractiv, *Eritrea an open-air prison, EU indifferent*, 8 maart 2019; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2018 Country Report-Eritrea*, 2018.

²⁷² Bij Tier 3 voldoet een land niet volledig aan de minimumnormen, maar spant zich hiertoe ook niet in. US Department of State, *Trafficking in Persons report 2019*, juni 2019, p.41.

²⁷³ Ibid p. 186-188

veroordeling van mensenhandelaren. De overheid rapporteerde evenmin over het faciliteren van specifieke trainingen gericht op de bestrijding van mensenhandel voor de rechterlijke macht of voor personeel belast met vervolging of rechtshandhaving.²⁷⁴

Bescherming

De regering heeft geen poging gedaan om slachtoffers van mensenhandel te identificeren dan wel te beschermen. De regering heeft geen formele procedures om proactief slachtoffers van mensenhandel te identificeren onder kwetsbare groepen, in het bijzonder zij die het land ontvluchten naar Sudan en Ethiopië. Bovendien verstrekten de autoriteiten geen informatie over de financiering van slachtofferbescherming.²⁷⁵

Preventie

De regering deed nauwelijks inspanningen om mensenhandel te voorkomen. In de afgelopen jaren heeft de regering haar burgers naar verluidt geïnformeerd over de gevaren van illegale migratie en mensenhandel onder andere via bewustmakingsevenementen en postercampagnes. Tegelijkertijd bleven de Eritrese autoriteiten hun onderdanen onderwerpen aan dwangarbeid via verplichte nationale dienst.²⁷⁶

Mensenhandel en open grenzen

Zoals al eerder genoemd in paragraaf 2.2 opende de regering in de periode september-december 2018 verschillende landgrensposten met Ethiopië die al 20 jaar gesloten waren. Hoewel sommige rapporten beweren dat deze open grens de activiteiten van migrantensmokkel naar Ethiopië drastisch heeft verminderd, melden andere bronnen dat deze netwerken nog steeds bestaan. In veel gevallen begint voor Eritreeërs de reis naar het buitenland met inschakeling en betaling van een mensensmokkelaar, meestal met wederzijdse instemming. Gaandeweg de reis raken veel migranten echter verstrikt in situaties van mensenhandel en omstandigheden waarin zij zeer kwetsbaar zijn voor uitbuiting. De strikte grenscontroleprocedures in Eritrea en de beperkte afgifte van paspoorten, dwingt veel Eritreeërs om clandestien te reizen. Dit vergroot hun kwetsbaarheid en maakt dat velen eenmaal buiten Eritrea, voornamelijk in Sudan, Ethiopië, en in mindere mate Djibouti, alsnog slachtoffer worden van mensenhandel.²⁷⁷

Sudan

Ondanks de gesloten grenzen zijn er nog steeds substantiële aantallen personen die Eritrea verlaten, veelal met behulp van smokkelaars. Voor de (transit-)route via Sudan geldt dat de situatie in de verslagperiode instabieler is geworden. Het is nog niet duidelijk of dat de migratiestroom significant beïnvloedt, maar duidelijk is dat de verslechterende economische situatie in Sudan het moeilijker maakt om werk te vinden in Khartoum, bijvoorbeeld om te sparen voor de doorreis richting Libië.²⁷⁸

De meeste slachtoffers van mensenhandel in Sudan hebben de Eritrese nationaliteit. Volgens verschillende bronnen waren de meeste slachtoffers jong (tussen de 17 en 25 jaar oud) en hadden zij enige middelbare scholing genoten. Het gaat om mannen en vrouwen.²⁷⁹

²⁷⁴ Ibid p. 186-188

²⁷⁵ Ibid p. 186-188

²⁷⁶ Ibid p. 186-188

²⁷⁷ Ibid p. 186-188

²⁷⁸ Vertrouwelijke bron, mei 2019.

²⁷⁹ UNHCR, *Counter-Trafficking Factsheet, April – June 2018*; US Department of State, 2019 *Trafficking in Persons Report – Sudan*, 20 juni 2019.

Er waren veel berichten van Eritrese migranten die ontvoerd werden aan de grens met Sudan. Zij werden vervolgens afgeperst en mishandeld door mensenhandelaren van de Rashaida en Tabo stammen. Waarnemers beschuldigen de Sudanese politie en grensbewaking van het faciliteren van mensenhandel van Eritrese migranten door handelaren toe te staan dat zij hun potentiële slachtoffers vervoeren via bewakingsposten of internationale grenzen zonder interventie.²⁸⁰ In het Algemeen ambtsbericht Eritrea van juni 2018 is uitgebreid ingegaan op het migratietraject van Sudan naar Europa.

De organisatie *Delta 8.7* heeft in een artikel op haar website uiteengezet op welke wijze mensensmokkel in Sudan in veel gevallen overgaat in mensenhandel. Als herkomst, doorvoer- en bestemmingsland voor migranten uit Oost- en Centraal-Afrika, zijn in Sudan criminele netwerken ontstaan die zich bezighouden met de accommodatie, vervoer en logistiek. Veel Eritrese migranten beginnen hun reis op basis van een overeenkomst met een mensensmokkelaar (zie ook hierboven). Het verdienmodel dat irreguliere migranten vertegenwoordigen, heeft echter geleid tot meer uitbuiting, vooral nu de Sudanese economie is verslechterd.²⁸¹

Het type en de vorm van uitbuiting is in het algemeen gerelateerd aan de middelen van aspirant-migrant. Migrant die het zich kunnen veroorloven om vooraf te betalen, genieten vaak de meeste bescherming tijdens de reis, vooral als ze oplossingen met een 'volledig pakket' kopen. Migrant met 'voldoende geld en connecties' kunnen een voertuig met vierwielaandrijving regelen om hen naar Khartoum te brengen. Vandaaruit hebben zij vervolgens de mogelijkheid vluchten naar verschillende internationale bestemmingen te regelen. Ze zijn weliswaar niet immuun voor risico's en hun rijkdom verhoogt hun profiel als lucratief doel voor ontvoering, maar hun contacten kunnen normaal gesproken snel betalen om hun vrijlating te verzekeren, en het losgeld is vaak bespreekbaar. Zij die de reis niet kunnen betalen zijn het meest kwetsbaar.²⁸²

In Sudan wordt veelal gebruik gemaakt van twee belangrijke migratieroutes. In het oosten gebruiken migranten (met name Eritreeërs, Ethiopiërs en Somaliërs) na een stop in Kassala (Oost-Sudan), de route van Khartoum richting Dongola, in het noorden van Sudan. Vanuit Dongola lopen de routes richting de Libische grens in het noordwesten ofwel richting Egypte. In het westen van Sudan volgen migranten uit Darfur maar ook uit andere landen uit Afrika de route vanaf El-Fasher (hoofdstad van Noord-Darfur) richting Mellit en dan richting de Libische grens.²⁸³

Ethiopië

In Ethiopië, in de staat Amhara, werd in de verslagperiode een *Memorandum of Understanding* (MoU) gesloten voor het doorverwijzen van de slachtoffers van mensenhandel en kwetsbare migranten. Het memorandum werd ondertekend door vertegenwoordigers van de relevante overheidsorganisaties en ngo's, die overeenkwamen hun samenwerking bij de identificatie en bescherming van slachtoffers te versterken en om de kwaliteit van de geleverde diensten te

²⁸⁰ US State Department, 2017 *Trafficking in Persons Report – Sudan*, 27 juni 2017; Clingendael, *Multilateral Damage*, The impact of EU migration policies on central Saharan routes, september 2018; The Guardian, *Captures, raped, ransomed: the kidnappers preying on Eritrean refugees*, 19 januari 2018; US Department of State, 2019 *Trafficking in Persons Report – Sudan*, 20 juni 2019; Vertrouwelijke bron, 28 februari 2019.

²⁸¹ Delta 8.7, *Sudan: From People Smuggling to Human Trafficking*, 9 januari 2019.

²⁸² Delta 8.7, *Sudan: From People Smuggling to Human Trafficking*, 9 januari 2019.

²⁸³ UNHCR, *Counter-Trafficking Factsheet, April – June 2018*; Clingendael, *Multilateral Damage*, The impact of EU migration policies on central Saharan routes, september 2018; US Department of State, 2019 *Trafficking in Persons Report – Sudan*, 20 juni 2019; US Department of State, 2017 *Trafficking in Persons Report – Sudan*, 27 juni 2017.

verbeteren. Verbeterde coördinatie tussen overheidsinstanties en dienstverleners is cruciaal voor de bescherming van slachtoffers van mensenhandel en kwetsbare migranten in de regionale staat Amhara, aldus de ondertekenaars. Amhara is een belangrijk knooppunt als het gaat om mensenhandel en irreguliere migratie. Het MoU beoogt ook de ondersteuning van de deelname van slachtoffers van mensenhandel aan gerechtelijke procedures te verbeteren, waardoor de effectiviteit van maatregelen tegen mensenhandel wordt verbeterd.²⁸⁴

²⁸⁴ EU Emergency Trust Fund for Africa, *Ethiopia: Memorandum of Understanding for assistance and protection of victims of human trafficking and vulnerable migrants signed in Amhara*, 8 mei 2019.

6 Bijlagen

6.1 Kaart van Eritrea

6.2 Geraadpleegde bronnen

Amnesty International

- *Eritrea: Repression without Borders. Threats to human rights defenders abroad*, juni 2019
- *Global report death sentences and executions 2018*, 10 april 2019
- *Op-Ed: Eritrea: no more excuses for indefinite national service*, 30 juli 2018

Argenzia Info Salesiana

- *Eritrea-Efforts of the Salesians and VIS for young people in need*, 24 april 2019

Bertelsmann Stiftung

- *BTI 2018 Country Report-Eritrea*, 2018

Clingendael,

- *Multilateral Damage The impact of EU migration policies on central Saharan routes*, september 2018

Delta 8.7

- *Sudan: From People Smuggling to Human Trafficking*, 9 januari 2019

EASO

- *Eritrea National Service, exit and return*, september 2019

Eritrean Catholic Secretariat

- *Clarifications about the recent nationalization of the Catholic Churches Health Centers in Eritrea*, 25 juni 2019.

Euractiv

- *Eritrea an open-air prison, EU indifferent*, 8 maart 2019

Foundation Max van der Stoep

- *Arabische invloed als prijs voor de vrede in de Hoorn van Afrika?* 8 maart 2019

Freedom House

- *Freedom in the world 2019 – Eritrea*, 4 februari 2019

Human Rights Watch

- *World Report 2019 - Eritrea*, 17 January 2019
- *Eritrea: Another Birthday Behind Bars*, 3 april 2019
- *"They Are Making Us into Slaves, Not Educating Us" How Indefinite Conscriptio Restricts Young People's Rights, Access to Education in Eritrea*, augustus 2019.

Magnet, Joseph, Eliot,

- *Indigenous peoples in Eritrea*, 2019

Mekonnen, Daniel

- *Introductory Note on the Constitution of Eritrea*, januari 2016

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, februari 2017
- *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, juni 2018

Nuffic

- *Onderwijssysteem Eritrea, beschreven en vergeleken met het Nederlandse systeem*, 1 december 2016

Oxford Analytica

- *Ethiopia-Eritrea border opening will boost peace hopes*, 12 september 2018
- *Regional Shifts will not slow migration from Eritrea*, 17 juni 2019

Reisen, Mirjam van, & Munyaradzi Mawere

- *Human Trafficking and Trauma in the Digital Era: The Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea*, 2017

The Economist

- *Why are Gulf countries so interested in the Horn of Africa?*, 16 januari 2019

United Nations

- *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea, (A/HRC/38/50)*, 25 juni 2018
- *Report of the Special rapporteur on the situation of human rights in Eritrea, (A/HRC/41/53)*, 16 mei 2019
- *General Assembly Elects 18 Member States to Human Rights Council, Allowing Vote by 3 Member States in Article 19 Exemption over Financial Dues*, 12 oktober 2018
- *Letter from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, S/2019/154*, 19 februari 2019
- *Concluding observations on Eritrea in the absence of its initial report*, 28 maart 2019.

US Department of State

- *2018 Report on International Religious Freedom: Eritrea*, 21 juni 2019
- *Trafficking in persons report*, 21 juni 2019
- *Country Report on Human Rights practices 2017 – Eritrea*, maart 2018
- *Country Report on Human Rights Practices 2018 - Eritrea*, 13 maart 2019

6.3

Nieuwsbronnen

- AfricaNews
- Al-Jazeera
- BBC News
- Borkena.com
- CNN
- Deutsche Welle
- De Gelderlander

- Euractiv
- Ezega News
- Fox News
- InDepthNews
- Nederlands Dagblad
- NRC
- Premier
- Radio Dabanga
- Reuters
- Sudan Tribune
- The Citizen
- The Conversation
- The EastAfrican
- The New Arab
- The New Humanitarian
- The New York Times

6.4 Websites

- ACAPS Eritrea <https://www.acaps.org/country/eritrea/crisis/complex-crisis> , geraadpleegd op 25 juli 2019
- Amnesty International, Mensenrechtenencyclopedie, <https://www.amnesty.nl/media/mensenrechtenencyclopedie>, geraadpleegd op 5 augustus 2019
- Business & Human Rights Resource Centre, *Nevsun lawsuit (re Bisha mine, Eritrea)*, <https://www.business-humanrights.org/en/nevsun-lawsuit-re-bisha-mine-eritrea> geraadpleegd op 16 april 2019
- Comensha, <https://www.comensha.nl/over-mensenhandel/veelgestelde-vragen/> geraadpleegd op 1 augustus 2019
- Eritrea-Ministry of Information <http://www.shabait.com>, Joint Declaration of Peace and Friendship between Eritrea and Ethiopia, 9 juli 2018, geraadpleegd op 6 februari 2019
- Europese Commissie, International Cooperation and Development, *Eritrea* https://ec.europa.eu/europeaid/countries/eritrea_en, geraadpleegd op 4 april 2019
- E-visa Ethiopia, *The Ethiopia-Eritrea border has reopened after 20 years*, <https://www.ethiopiaonlinevisa.com/ethiopia-eritrea-border-reopened/> , geraadpleegd op 23 juli 2019.
- Garda World, <https://www.garda.com/crisis24/country-reports/eritrea>, geraadpleegd op 10 juli 2019
- Girls not brides, *Eritrea*, <https://www.girlsnotbrides.org/child-marriage/eritrea/>, geraadpleegd op 4 maart 2019
- Information Forum for Eritrea <https://www.ife-ch.org/news/first-opposition-media-channel-inside-eritrea/> geraadpleegd op 7 augustus 2019
- Internal Displacement Monitoring Centre, <http://www.internal-displacement.org/countries/ethiopia>, geraadpleegd op 25 september 2019
- International Telecom Union, <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx>, geraadpleegd op 23 juli 2019
- Inter-Parliamentary Union, <https://data.ipu.org/women-ranking?month=6&year=2019>, geraadpleegd op 17 juni 2019
- IOM, *EU-Horn of Africa Migration Route Initiative (Khartoum Process)* <https://www.iom.int/eu-horn-of-africa-migration-route-initiative-khartoum-process>, geraadpleegd op 1 augustus 2019

- Khartoum Process, <https://www.khartoumprocess.net/>, geraadpleegd op 26 maart 2019
- Public Radio International, *Despite the peace deal with Ethiopia, Eritrean refugees are still afraid to return home*, 13 september 2018. <https://www.pri.org/stories/2018-09-13/despite-peace-deal-ethiopia-eritrean-refugees-are-still-afraid-return-home>, geraadpleegd op 8 augustus 2019
- Reporters without Borders, *World Press Freedom Index 2018*, <https://rsf.org/en/eritrea>, geraadpleegd op 17 april 2019
- The Constitution of Eritrea, <http://confinder.richmond.edu/admin/docs/Eritrea1997English.pdf>, geraadpleegd op 31 juli 2019
- The World Bank, *Individuals using the Internet (% of population)*, <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS>, geraadpleegd op 17 april 2019
- UNHCR, begrippenlijst <https://www.unhcr.org/nl/media/begrippenlijst/> geraadpleegd op 23 augustus 2019
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, Human Rights Committee, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/CCPRIndex.aspx> geraadpleegd op 31 juli 2019
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, *UN Treaty Body Database* https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=57&Lang=EN , geraadpleegd op 17 april 2019
- Verblijfsblog, Actueel migratierecht toelicht, *Global Compact on Refugees: een bijdrage uit het Midden-Oosten*, 10 november 2017, <http://verblijfsblog.nl/?p=2468>, geraadpleegd op 29 mei 2019

6.5 Gebruikte afkortingen

ARRA	<i>Agency for Refugee and Returnee Affairs</i>
AU	<i>Afrikaanse Unie</i>
COR	<i>Commissioner for Refugees</i>
CRRF	<i>Comprehensive Refugee Response Framework</i>
DRC	<i>Danish Red Cross</i>
EASO	<i>European Asylum Support Office (EASO)</i>
EDF	<i>European Development Fund</i>
EPLF	<i>Eritrean People's Liberation Front</i>
EEPA	<i>European External Policy Advisors</i>
EPRDF	<i>Ethiopian Peoples' Revolutionary Democratic Front</i>
FGM	<i>Female Genital Mutilation</i>
IBFD	<i>International Bureau for Fiscal Documentation</i>
ICE	<i>Immigration and Customs Enforcement</i>
IGAD	<i>Intergovernmental Authority on Development</i>
IVBPR	<i>Internationaal Verdrag inzake Burger- en Politieke rechten</i>
KSA	<i>Kingdom of Saudi Arabia</i>
MoU	<i>Memorandum of Understanding</i>
NRC	<i>Norwegian Refugee Council</i>
NUEW	<i>National Union of Eritrean Women</i>

OCP	<i>Out of Camp Policy</i>
OHCHR	<i>Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights</i>
OLF	<i>Oromo Liberation Front</i>
ONLF	<i>Ogaden National Liberation Front</i>
PFDJ	<i>People's Front for Democracy and Justice</i>
RSADO	<i>Red Sea Afar Democratic Organization</i>
TCCE	<i>Transitional Civil Code of Eritrea</i>
ToR	<i>Terms of Reference</i>
TPLF	<i>Tigrayan People's Liberation Front</i>
TZ	<i>Tijdelijk Zaakgelastigde</i>
UNHCR	<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i>
UNFPA	<i>United Nations Population Fund</i>
UPR	<i>Universal Periodic Review</i>
USCIRF	<i>US Commission on International Religious Freedom</i>
VAE	<i>Verenigde Arabische Emiraten</i>
YPFDJ	<i>Young People's Front for Democracy and Justice</i>